

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI**

**SİSTEMİK KURAM ÇERÇEVESİNDE ÇİFTLERDE EVLİLİK
UYUMU: TÜRKİYE- İSPANYA KARŞILAŞTIRMASI VE TÜRK
ÖRNEKLEMİNDE AKTÖR PARTNER KARŞILIKLI BAĞIMLILIK
MODELİ (APIM)**

Doktora Tezi

Ezgi Didem MERDAN YILDIZ

Ankara, 2026

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI**

**SİSTEMİK KURAM ÇERÇEVESİNDE ÇİFTLERDE EVLİLİK
UYUMU: TÜRKİYE- İSPANYA KARŞILAŞTIRMASI VE TÜRK
ÖRNEKLEMİNDE AKTÖR PARTNER KARŞILIKLI BAĞIMLILIK
MODELİ (APIM)**

Doktora Tezi

Ezgi Didem MERDAN YILDIZ

**Tez Danışmanı:
Prof. Dr. Şennur KIŞLAK**

Ankara, 2026

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI**

**SİSTEMİK KURAM ÇERÇEVESİNDE ÇİFTLERDE EVLİLİK UYUMU:
TÜRKİYE- İSPANYA KARŞILAŞTIRMASI VE TÜRK
ÖRNEKLEMİNDE AKTÖR PARTNER KARŞILIKLI BAĞIMLILIK
MODELİ (APIM)**

Doktora Tezi

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Şennur KIŞLAK

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

- 1. Prof. Dr. Şennur KIŞLAK**
- 2. Prof. Dr. Ayşegül DURAK BATIGÜN**
- 3. Prof. Dr. Özlem BOZO**
- 4. Prof. Dr. Dilek SARITAŞ ATALAR**
- 5. Dr. Öğr. Üyesi Yağmur AR**

Tez Savunması Tarihi

25.03.2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Prof. Dr. Şennur KIŞLAK danışmanlığında hazırladığım “**Sistemik Kuram Çerçevesinde Çiftlerde Evlilik Uyumu: Türkiye- İspanya Karşılaştırması ve Türk Örnekleminde Aktör Partner Karşılıklı Bağımlılık Modeli (APIM)** (Ankara, 2026)” adlı doktora tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

21.04.2026

Ezgi Didem MERDAN YILDIZ

TEŞEKKÜR

Bu uzun ve zorlu doktora yolculuğunun her adımında yanımda olan, katkıları ve destekleriyle bu çalışmanın hayata geçmesine vesile olan hayatımdaki pek çok değerli insana minnettarlığımı sunmak istiyorum. Öncelikle, hem dersleriyle kişisel ve mesleki hayatımda ufkumu genişleten, hem beni ve arkadaşlarımı dahil ettiği proje ve çalışmalarla belki hayatımız boyunca deneyimleyemeyeceğimiz alanlarda bize kendimizi geliştirme imkânı sunan hem de zorlu tez yolculuğumda danışmanlığımı yapan sevgili hocam Prof. Dr. Şennur Kışlak'a; bu süreçte bana gösterdiği rehberlik, sabır ve bilimsel katkıları için derin saygı ve şükranlarımı sunuyorum. Tez İzleme Komitelerimde yer alan hocalarım Prof. Dr. Dilek Sarıtaş Atalar ve Dr. Öğr. Üyesi Yağmur Ar'a ufkumu açan yorumları, kıymetli önerileri ve her an sağladıkları manevi destek ile yaptığım çalışmalarda kendime güvenmemde çok kıymetli katkıları olduğu için minnettarlığımı belirtmek isterim. Bir doktora öğrencisi için tezini değerlendiren hocaların yapıcı eleştirilerle ve destekleyici bir duruşla süreçte yer almasının ne büyük bir şans olduğunu çok iyi biliyor ve kendilerine teşekkürlerimi sunuyorum. Doktora eğitimim boyunca kendisinden aldığım derslerle ve birlikte yürüttüğümüz araştırmalarla mesleki becerilerimi geliştirmeme büyük katkıları olan ve tez jürimde bulunarak tezime de kıymetli katkılarını sunan hocam Prof. Dr. Ayşegül Durak Batıgün'e ve tez savunmamda yer alarak yorum ve önerileriyle çalışmamı zenginleştiren ve ufkumu açan sevgili hocam Prof. Dr. Özlem Bozo'ya içtenlikle teşekkür ederim.

TÜBİTAK 2214-A Yurt Dışı Araştırma Bursu kapsamında İspanya'da misafir araştırmacı olarak bulunduğum dönemde, tezimin her aşamasına yönelik katkılarıyla büyük destek sağlayan ve beni kendi evinde ailesinin bir parçası gibi karşılayan, desteğini ben ülkeme döndükten sonra bile esirgemeyen sevgili hocam Prof. Dr. Maria Encarnacion Sarria Sanchez'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Dilini bilmediğim ve kimseyi tanımadığım bir ülkede onun gibi bir hocayla karşılaşmış olduğum için her gün kendimi çok şanslı hissediyor ve birlikte geçirdiğimiz zamanı sevgiyle ve mutlulukla hatırlıyorum. Aramızdaki dil farklılığına rağmen tezimin en zorlu analizlerinde içtenliği ve özverisiyle yanımda olan sevgili Doç. Dr. Patricia Recio Saboya'ya minnettarım. UNED'de (Universidad Nacional de Educacion a Distancia) geçirdiğim süreyi keyifli ve verimli kılan, beni üniversitenin daimi üyelerinden ayrı tutmayan ve her ihtiyacımda yardımlarını esirgemeyen sevgili arkadaşlarım Rodrigo, Belén, José Angel, Pilar, Dani, Celia, Javi ve diğerlerine; Madrid'de aynı evi paylaştığım ve sıcacık gülümsemesiyle her günümü güzelleştiren Azahar'a; arkadaşlıklarıyla güvende hissettiren Leyre ve Juan'a ve bambaşka dünyalardan gelip yıllardır birbirimizi tanımışçasına nice güzel anılar biriktirdiğimiz arkadaşlarım Belén Paladines ile Ruth'a yürekten teşekkür ederim.

2214-A Yurt Dışı Doktora Sırası Araştırma Burs Programı ile doktora tezimi uluslararası bir boyutta yürütebilmeme, araştırmamın kapsamını genişletmeme ve hem akademik hem de sosyal çevremi zenginleştirmeme olanak tanıyan TÜBİTAK'a bu paha biçilmez fırsat için teşekkürü bir borç bilirim.

Doktora eğitimimin her aşamasını sevgi ve muhabbetle omuz omuza geçirdiğim canım dönem arkadaşlarım Selen, Pelin, Seda ve Beril'e çok teşekkür ederim. Şehirlerarası yolculuklarla bağladığım doktora eğitimime pandemide online derslerle, ardından hastane stajı ve doktora tezimle devam ederken her zorlandığım anda destekleriyle güçlendiğim, birlikte şahane anılar biriktirdiğim ve hayatta başardıklarıyla kendime örnek aldığım bu güzel kadınlarla

bu yolu yürüdüğüm için kendimi çok şanslı hissediyorum. Yine hem doktora sürecimde hem de Ankara Üniversitesi'ndeki çalışma hayatımda yol arkadaşım olan, her anlamda bana yardım ve desteğini hiç esirgemeyen ve sıcacık dostluğuyla iyi ki hayatımda dediğim canım Gülrü'ya ve küçük bebeğimle birlikte bu yoğun süreci tamamlamaya çalışırken her konuda destek ve anlayışını esirgemeyen, birlikte geçirdiğimiz her anı çok kıymetli hale getiren canlarım Hazal ve İlayda'ya içtenlikle teşekkür ederim. Yine gerek akademik hayatım boyunca, gerekse tez sürecimde her sorumu içtenlikle yanıtlayan ve hiçbir yardımını esirgemeyen Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün en büyük şansları sevgili Mustafa Yönden ve Tacettin Çelik'e çok teşekkür ederim.

Lisede aynı odada başlayan kardeşliğimizin nice uzak mesafelere rağmen hiç eksilmeden devam ettiği dostlarım Ela, Rumeysa ve Nazlı'ya her zaman bana duydukları güven ve destek için; birlikte psikolog olma hayalleri kurduğumuz üniversite sıralarından bu yana hayatımda olduğu için çok mutlu olduğum Başak Uygunöz'e; üniversitede başlayan dostluğumuzu İngiltere'de birlikte biriktirdiğimiz güzel anılarla taçlandırdığımız ve nice başarılarıyla her daim gurur duyduğum canım Hande'ye; yüksek lisanstan bugüne hayatın her zorlu döneminde omuzlarımda ellerini hissettiğim ve her an "iyi ki varsınız" dediğim dostlarım Duygu Başak ve Aslı'ya minnettarlığımı sunuyorum.

Hayatımın her döneminde olduğu gibi bu süreçte de hem yardımları hem destekleri hem de bana duydukları güvenin verdiği güçle her anımda yanımda olan canım aileme; anneme babama ve kardeşim Çağrı'ya sonsuz teşekkür ve sevgilerimi iletiyorum. Sizin desteğiniz ve güveniniz sayesinde bugün elde ettiğim her başarıda, attığım her adımda ayaklarımı yere sağlam basmayı öğrendim. Bana benden daha çok güvendiğiniz ve potansiyelimi geliştirmem için her imkânı büyük bir özveriyle sunduğunuz için size ne kadar teşekkür etsem az. İyi ki varsınız.

Yine tüm doktora sürecim boyunca başarılarımı heyecanla takip eden, yeri geldiğinde derslerimi sürdürebilmem, yurt dışındaki süreçleri tamamlayabilmem ve motivasyonumu koruyabilmem için hiçbir desteğini esirgemeyen, veri toplama sürecimle canla başla kendi sosyal çevrelerini dahil eden, bana ve başarabileceklerime her zaman sonsuz güvenen geniş aile üyelerime de minnettarlığımı sunmayı borç bilirim.

Son olarak, bu meşakkatli yolu en yakınımnda, omuz omuza yürüyen canım eşim Gençosman'a çok teşekkür ederim. Senin yol arkadaşlığın, desteğin ve her savrulduğumda beni yeniden merkezime döndüren güvenli kolların olmasa, bu uzun yolu ruh sağlığını koruyarak tamamlayabilir miydim, gerçekten bilmiyorum. Senin inancın sayesinde akademik hayatın en çetrefilli yollarına girmeye cesaret ettim ve çalışmamı ülkemde olduğu gibi yurt dışında da en güzel şekilde yürütebileceğime olan inancımı güçlendirdin. Hayatın bize armağan ettiği en güzel hediyemiz Aras Bera ile bu zorlu süreci tamamlayabilmiş olmamda, destekleyici ve anlayışlı bir eş olduğun kadar şahane bir baba olmanın da payı çok büyük. Ve sen, canım aşkım Aras Beracığım, hayatımıza getirdiğin coşku ve neşe için ne kadar şükretsem azdır. O küçük halinle annenin en stresli tez süreçlerine tanıklık etmek zorunda kalmış olmanın burukluğunu yaşasam da varlığın bana en büyük motivasyonu ve duygusal gücü verdi. Ayrıca sahip olduğumu bile bilmediğim tüm potansiyelimi ortaya çıkarmamda en güçlü kaynağım oldun. İçimde bu kadar çok rolü aynı anda yürütebilecek güçte biri olduğunu seninle öğrendim. Bu hayatta sevginin ve şefkatin ne kadar sonsuz olabileceğini deneyimledim. İyi ki geldin, iyi ki varsın. Seni çok seviyoruz.

Biricik oğlum Aras Bera Yıldız'a ...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
HİTAP	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
EKLER DİZİNİ.....	xi
1. BÖLÜM	
GİRİŞ.....	1
1.1. KURAMSAL KAVRAMSALLAŞTIRMA: SİSTEMİK AİLE TERAPİSİ YAKLAŞIMLARINA GENEL BAKIŞ. 4	
1.2. EVLİLİKTE UYUM.....	8
1.3. AİLE İKLİMİ.....	9
1.3.1. Aile İklimi ve Evlilikte Uyum	10
1.4. OBSESİF VE KOMPÜLSİF BELİRTİLER.....	11
1.4.1. OKB ve Evlilikte Uyum	12
1.4.2. OKB ve Aile İklimi.....	13
1.5. DUYGU DÜZENLEME	14
1.5.1. Duygu Düzenleme ve Evlilikte Uyum	16
1.5.2. Duygu Düzenleme ve Aile İklimi	17
1.5.3. OKB ve Duygu Düzenleme	18
1.6. ARAŞTIRMANIN KÜLTÜRLERARASI DÜZLEMDE DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE VE İSPANYA. 19	
1.6.1. Türkiye ve İspanya Toplumlarına Genel Bakış	22
1.6.2. Evlilikte Uyum ve Aile İklimi Özelliklerine Kültürlerarası Perspektiften Bakış.....	24
1.6.3. Obsesif Kompulsif Belirtilere Kültürlerarası Perspektiften Bakış	25
1.6.4. Duygu Düzenleme Becerilerine Kültürlerarası Perspektiften Bakış	26
1.7. AKTÖR PARTNER KARŞILIKLI BAĞIMLILIK MODELİ	26
1.8. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	28
1.9. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	29
1.10. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	31
1.10.1. Araştırma Değişkenlerinin Kültürlerarası Olarak Karşılaştırılmasına Yönelik Hipotezler.....	31
1.10.2. Araştırma Değişkenlerinin İkili İlişki (Dyadic) Düzlemde İncelenmesine Yönelik Hipotezler	32
2. BÖLÜM.....	35
YÖNTEM.....	35
2.1. KATILIMCILAR.....	35
2.1.1. Türkiye ve İspanya Kültürlerarası Karşılaştırma Örnekleme	35
2.1.1. Türkiye İkili İlişkiler Örnekleme.....	37
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	41
2.2.1. Sosyodemografik Bilgi Formu.....	41
2.2.2. Aile İklimi Ölçeği	41
2.2.3. Evlilikte Uyum Ölçeği	42

2.2.4. Obsesif-Kompulsif Envanteri-Revize	42
2.2.5. Duygu Düzenleme Ölçeği.....	43
2.3. İŞLEMLER.....	43
2.4. İSTATİSTİKSEL ANALİZ.....	44
2.4.1. Verilerin Kültürlerarası Düzlemde Karşılaştırılması	45
2.4.2. Verilerin Çift Verili (Dyadic) Veri Analizi Bağlamında Analiz Edilmesi.....	46
3. BÖLÜM	
BULGULAR	47
3.1. TÜRKİYE VE İSPANYA KÜLTÜRLERARASI KARŞILAŞTIRMA VERİLERİNE YÖNELİK BULGULAR . 47	
3.1.1. Çalışmanın Betimsel İstatistikleri ve Ana Değişkenlere Göre Verilerin Türk ve İspanyol Katılımcılar Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analizler	47
3.1.2. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Verilerin Türk ve İspanyol Katılımcılar Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analizler	50
3.1.3. Türk ve İspanyol Katılımcılar için Çalışmanın Yaş, Çocuk Sayısı, İlişki ya da Evlilik Süresi ile Sosyal ve Profesyonel Destek Alma Durumlarının Evlilikte Uyum Düzeyleri ile Arasındaki Korelasyon Katsayıları	52
3.1.4. Türk ve İspanyol Katılımcılar için Çalışmanın Ana Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Katsayıları.....	54
3.1.5. Türk ve İspanyol Katılımcılar için Ülkenin, Kök Ailedeki İklimin, Obsesif Kompulsif Belirtiler ve Duygu Düzenleme Stratejilerinin Evlilikte Uyum Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Regresyon Analizleri	55
3.2. TÜRKİYE ÖRNEKLEMİ İKİLİ (DYADIC) İLİŞKİLER VERİLERİNE YÖNELİK BULGULAR.....	57
3.2.1. Betimleyici İstatistikler.....	57
3.2.2. Araştırmanın Ana Değişkenlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Analizler	58
3.2.3. Katılımcıların Evlilikte Uyum Düzeylerinin Çeşitli Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analizler	61
3.2.4. Çalışmanın Ana Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Katsayıları.....	62
3.2.5. Çiftlerin Kök Ailelerindeki Pozitif Aile İklimi ile Evlilikte Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkide Yeniden Değerlendirme Stratejisinin Aracı Rolü (Model 1)	64
3.2.6. Çiftlerin Kök Ailelerindeki Pozitif Aile İklimi ile Evlilikte Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkide Bastırma Stratejisinin Aracı Rolü (Model 2)	66
3.2.7. Çiftlerin Kök Ailelerindeki Pozitif Aile İklimi ile Evlilikte Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkide Obsesif Kompulsif Belirtilerin Aracı Rolü (Model 3)	69
4. BÖLÜM	
TARTIŞMA	71
4.1. TÜRKİYE VE İSPANYA KÜLTÜRLERARASI KARŞILAŞTIRMA BULGULARININ TARTIŞILMASI.....	71
4.2. TÜRKİYE ÖRNEKLEMİ İKİLİ (DYADIC) İLİŞKİLERE YÖNELİK BULGULARIN TARTIŞILMASI	79
4.3. GENEL TARTIŞMA	89
4.4. ÇALIŞMANIN KURAMSAL VE KLİNİK KATKILARI	91
4.4.1. Çalışmanın Kuramsal Katkıları.....	91
4.4.2. Çalışmanın Klinik Katkıları.....	94
4.5. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI.....	96
4.6. GELECEK ÇALIŞMALARA YÖNELİK ÖNERİLER.....	96
KAYNAKÇA	99
EKLER.....	127
ÖZET.....	158
ABSTRACT	159

TABLÖLAR DİZİNİ

TABLO 1. Türkiye ve İspanya Kùltürlerarası Karşılaştırma Örnekleminde Katılımcıların Demografik Özellikleri	37
TABLO 2. Türkiye İkili İlişkiler Örnekleminde Katılımcıların Demografik Özellikleri	38
TABLO 3. Türkiye ve İspanya Kùltürlerarası Karşılaştırma Örnekleminde Katılımcıların Ana Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler	49
TABLO 4. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerinin Ülkelere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Betimsel İstatistikler ve Analiz Sonuçları	52
TABLO 5. Türk ve İspanyol Katılımcılar için Araştırmanın Ana Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Katsayıları	53
TABLO 6. Türk ve İspanyol Katılımcılar için Araştırmanın Ana Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Katsayıları	55
TABLO 7. Tüm Katılımcılar için Ana Değişkenlerin Betimsel İstatistikleri ve Korelasyon Katsayıları	55
TABLO 8. Aile İklimi, Duygu Düzenleme Stratejileri ve OKB'nin Evlilikte Uyumu Yordayıcılığı	56
TABLO 9. Türkiye İkili İlişkiler Örnekleminde Araştırmanın Ana Değişkenlerinin Betimleyici İstatistikleri ve Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	59
TABLO 10. Türkiye İkili İlişkiler Örnekleminde Katılımcıların Evlilikte Uyum Düzeylerinin Demografik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması	61
TABLO 11. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Katsayıları	63

TABLO 12. Araştırma Değişkenlerinin Arasındaki İlişkilerin Cinsiyete Göre Korelasyon Katsayıları	64
TABLO 13. Model 2 için Bastırma Yöntemi Aracılık Etkisi Sonuçları	68

ŞEKİLLER DİZİNİ

ŞEKİL 1. Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Modeli Örneği.....	20
ŞEKİL 2. Neal ve Neal'ın (2013) Önerdiği “Ekolojik Sistemler için Sosyal Ağlar Modeli” Örneği.....	21
ŞEKİL 3. Yeniden Değerlendirme Yöntemi için Aktör Partner Karşılıklı Bağımlılık Aracılık Modeli.....	65
ŞEKİL 4. Bastırma Yöntemi için Aktör Partner Karşılıklı Bağımlılık Aracılık Modeli.....	67
ŞEKİL 5. Obsesif Kompulsif Belirtiler için Aktör Partner Karşılıklı Bağımlılık Aracılık Modeli.....	69

EKLER DİZİNİ

EK 1. ETİK KURUL ONAYI.....	127
EK 2. TÜRK KATILIMCILAR İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	128
EK 3. TÜRK KATILIMCILAR İÇİN SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	129
EK 4. TÜRK KATILIMCILAR İÇİN EVLİLİKTE UYUM ÖLÇEĞİ.....	131
EK 5. TÜRK KATILIMCILAR İÇİN AİLE İKLİMİ ÖLÇEĞİ.....	133
EK 6. TÜRK KATILIMCILAR İÇİN OBSESİF KOMPÜLSİF ENVANTERİ-GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ FORMU	135
EK 7. TÜRK KATILIMCILAR İÇİN DUYGU DÜZENLEME ÖLÇEĞİ.....	137
EK 8. İSPANYOL KATILIMCILAR İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	138
EK 9. İSPANYOL KATILIMCILAR İÇİN SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	140
EK 10. İSPANYOL KATILIMCILAR İÇİN EVLİLİKTE UYUM FORMU.....	145
EK 11. İSPANYOL KATILIMCILAR İÇİN AİLE İKLİMİ FORMU	149
EK 12. İSPANYOL KATILIMCILAR İÇİN OBSESİF KOMPÜLSİF BELİRTİLER REVİZE FORMU.....	153
EK 13. İSPANYOL KATILIMCILAR İÇİNDUYGU DÜZENLEME FORMU.....	157

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Evlilikte uyum çiftlerin evliliklerinden memnuniyet düzeyleri, evlilik doyumları, çatışmaları sağlıklı şekilde çözebilme becerileri ile günlük hayata dair çeşitli konularda benzer tutumlara sahip olmaları gibi evliliğe dair çok kapsamlı özellikleri içinde barındırmaktadır (Mutlu ve ark., 2018; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002; Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012). Kişinin büyüdüğü aile ortamında işlevsel bir iletişim ortamı ve çatışma çözme biçimlerinin olmasının, ileriki yaşlarda daha uyumlu ilişkiler kurma olasılığını arttırdığı bilinmektedir (Ackerman ve ark., 2013; Mutlu ve ark., 2018). Yine alanyazın çiftlerin evlilikte uyum düzeyinin artışıyla çocuklarının problem davranışlarının ve uyum sorunlarının azaldığına işaret etmektedir (Cui ve ark., 2005; Jouriles ve ark., 1991; Özbey, 2012). İşlevsel veya işlevsel olmayan aile ikliminde büyüyen kişilerin bu özellikleri hayatlarının sonraki dönemlerine taşıyarak kuşaktan kuşağa aktardıkları ve dolayısıyla evlilik uyumunun da çiftlerin önceki nesillerinden aktardığı birçok özellikten etkilendiği vurgulanabilir. Bu özellikler iletişim becerileri, sevginin nasıl gösterildiği, problemler karşısında ortak ve anlamlı çözümler bulunup bulunamadığı, duyguların açıkça ifade edilip edilemediği gibi çeşitli alanları kapsamaktadır (Gönül ve ark., 2018).

Bireylerin büyüdüğü aile ortamında deneyimledikleri duygusal atmosfer, onların duygularını tanımlarında ve ne şekilde bu duyguları ifade edeceklerini öğrenmelerinde önemli rol oynamaktadır (Beşir ve ark., 2024; Eminoğlu, 2021). İşlevsel ve destekleyici aile ortamında yetişen kişilerin duygusal deneyimlerini daha esnek şekilde yönetebildikleri ve stresli durumlar karşısında olayları yeniden değerlendirebilme kapasitelerinin daha güçlü olduğu ortaya konmaktadır (Morris ve ark., 2007; Gunzenhauser ve ark., 2014). Diğer yandan, işlevselliği düşük aile ortamında büyümenin, hissedilen duyguları karşısındakine göstermemeyi ve ifade etmemeyi içeren bastırma stratejisine başvurmayla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Jones ve ark.,

2017; Morris ve ark., 2007; Gunzenhauser ve ark., 2014). Aileden başlayan bu duygu düzenleme yöntemleri, ilerleyen dönemlerde romantik ilişkilerde çatışmaların çözülmesi ve duygusal yakınlığın sürdürülmesi gibi özelliklerle de doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, kök aile iklimi ve evlilikte uyum düzeyi arasındaki ilişkide çiftlerin duygu düzenleme stratejilerinin önemli rol oynayabileceği düşünülmektedir.

Obsesif kompulsif özellikler; hayatın akışına yönelik kontrol ihtiyacı, problemli durumlar karşısında esnek olamamak, belirsiz durumlarla baş etmekte zorlanmak gibi özelliklerle ilişkilidir (Lack, 2013, See ve ark., 2022). Başka bir deyişle, zor durumlar ve yaşamın belirsizliği karşısında duygularını düzenlemekte zorlanmayı ve bunu başarabilmek için çeşitli davranış kalıplarına başvurmayı içermektedir (See ve ark., 2022). Bu gibi obsesif kompulsif belirtiler, çift ilişkisine de çatışmaların çözümünde zorluklar, birbirlerine yönelik gerçek dışı beklentilerin fazlalığı ve ilişkiye yönelik esnekliğin azalması gibi özellikler olarak yansıyabilmektedir. Obsesyonlar ve kompülsiyonların kök ailede öğrenilmiş özelliklerle bağlantılı olduğu (Koujalgi ve ark., 2015; Roza-Alcazar ve ark., 2017; Waters ve Barrett, 2000) ve evlilik ilişkisinin niteliği üzerinde önemli rolü olduğu (Batoool ve Bakht, 2020; Emmelkamp ve ark., 1990) alanyazındaki birçok çalışmayla gösterilmektedir. Dolayısıyla bu özelliklerin aile iklimi ve evlilikte uyum arasındaki ilişkiye bir katkısı olup olmayacağı mevcut araştırmanın hedeflediği konulardan bir diğerini oluşturmaktadır.

Aileleri bir arada tutan ilişkilerin niteliği, kuşaklar arası etkileşim özellikleri, aile içi bağların algılanış biçimi ile evlilikten beklentiler, çiftlerin ortak inanç ve dünya görüşleri gibi birçok konu kültürel bağlamla doğrudan ilişkili özelliklerdir. Yine duyguların ifade ediliş biçimleri, zor duyguların yönetilmesi, toplumsal beklentilere bağlı olarak takıntılı düşünceler ve davranış biçimleri de yine kültürel özelliklerden etkilenen alanlardan bazılarıdır. Daha bireyci ve özerkliğin yaygın olduğu kültürlerle, aile içi bağlılığın ve toplulukçu bakış açısının esas olduğu kültürlerde bireylerin kök ailelerden getirdikleri özelliklerin evlilik ilişkisine yansımaları

farklı biçimlerde ortaya çıkabilmektedir (Bretaña ve ark., 2019, Wierzbicka, 1993). Türkiye kültürü toplulukçu özelliklerin daha yoğun olduğu, İspanya ise bireyci özelliklerin Türkiye'ye kıyasla daha yaygın olduğu ülkeler olmakla birlikte, her iki ülkenin de heterojen yapısı bu iki özelliğe dair izler taşımaktadır (Bedur-Doğruöz ve Erbaş, 2021; Hofstede Insights, t.y.) Buradan hareketle, aile iklimi, evlilik uyumu, duygu düzenleme stratejileri ve obsesif kompulsif belirtiler gibi özelliklerin gerek evrensel gerekse kültürel yönlerinin kapsamlı biçimde ele alınması önemli görülmektedir.

Mevcut araştırmada öncelikle katılımcıların doğup büyüdüğü (kök) ailelerindeki işlevsel ve destekleyici özellikleri ifade eden aile iklimleri ile evlilikte uyum düzeyleri arasındaki ilişkinin Türkiye ve İspanya örneklemi için kültürel bağlama göre nasıl örüntülendiği incelenmiştir. Ayrıca, alanyazından hareketle, duygu düzenleme stratejileri ile obsesif kompulsif belirtilerin evlilik uyumu ile ilişkisi her ülkede ayrı ayrı değerlendirilmiş ve bu ilişki bağlamının kültürler arasında tutarlılığı test edilmiştir.

Araştırmada ortaya konan modeli sistemik açıdan daha derinlemesine ele almak amacıyla, Türkiye örnekleminde katılımcıların eşleri ile kendilerine ait veriler eşleştirilerek ikili (dyadic) analiz yaklaşımlarından aktör-partner karşılıklı bağımlılık modeli kullanılmış ve çift düzeyindeki mekanizmalar incelenmiştir. Çiftlerin kendi yordayıcı (bağımsız) ve aracı değişkenlerinin yine *kendilerinin* evlilikte uyum düzeyleri üzerindeki *aktör etkileri* ile *eşlerinin* evlilikte uyum düzeyleri üzerindeki *partner etkileri* ortaya konmuştur. Araştırmanın evlilik uyumunun bireysel, ilişkisel, kuşaklararası ve kültürlerarası bağlamda değerlendirilmesi açısından alanyazına katkı sunması hedeflenmiştir.

1.1. KURAMSAL KAVRAMSALLAŞTIRMA: SİSTEMİK AİLE TERAPİSİ YAKLAŞIMLARINA GENEL BAKIŞ

Sistemik aile terapisi yaklaşımı, bireyin doğumunun öncesinden başlayarak hayatı boyunca içinde bulunduğu her türlü sistemle karşılıklı bir bağı olduğunu, bireye dair sorunları yalnızca kişinin içsel/bilinçdışı süreçleriyle açıklayamayacağımızı savunan bir psikoterapi yöntemini ve kuramlar bütününe ifade eder (Nichols, 2013; Becvar ve ark., 2023). Sistemik kuram, tek bir kuramcıdan ziyade aile terapisi üzerine çalışan ve bireyi içinde bulunduğu sistemler bağlamında değerlendiren birçok perspektifin bir araya geldiği bir çatı kavram olarak karşımıza çıkar (Loras ve ark., 2017). Sistemik kuramlar içinde öne çıkan “Yapısal Aile Terapisi” kuramcısı Minuchin’e göre, psikanaliz ve diğer bireysel kuramlar, kişileri içinde bulunduğu bağlamın dışında tanımlayan romantik bir bakış açısına sahiptir ve 19. Yüzyılda kalmıştır (Malcolm, 1978; Minuchin, 1972, Minuchin, 1974). Oysa 20. yüzyıl itibariyle sibernetik, ekoloji, etiyoloji gibi birçok bilim dalında olduğu gibi insanın duygu, düşünce ve davranışsal deneyimlerini anlamaya çalışan psikoloji biliminde de birey içinde bulunduğu sistemlerden bağımsız şekilde ele alınamayacaktır (Malcolm, 1978; Minuchin, 1972, Minuchin, 1974).

Aile içinde bireylerin birbirleriyle uyumlu ve sıcak ilişki içinde olması, sorunların sağlıklı yollarla çözülebilmesi, bireylerin ihtiyaçlarını açık bir şekilde birbirleriyle konuşabilmesi, aileyi etkileyen çeşitli problemler ortaya çıktığında tüm aile bireylerinin bir arada olup o sorun karşısında ortak bir yol izleyebilmeleri, kuşaklar arasında dengeli sınırlar korunurken demokratik bir ortamın desteklenmesi o ailede sağlıklı bir iklimin olduğuna işaret eden önemli özelliklerinden bazılarıdır (Björnberg ve Nicholson, 2007; Gönül ve ark., 2018, Lin, 1994). Ilımlı ve pozitif bir aile iklimi içinde yaşamının bireylerin yaşam doyumu ile olumlu yönde ilişkili olduğuna dair pek çok çalışma vardır (Lopez ve ark., 2008; Morales-Almeida ve Nunes, 2024; Vautero ve ark., 2021). Sistemik yaklaşıma göre, bireylerin romantik ilişki

kurdukları kişilerin kendi aile iklimine benzer ilişkiler kuran kişiler olma olasılığı yüksektir (Holmes ve Johnson, 2009; Luo, 2017). Dahası, kendi ailelerinden getirdikleri örüntülerle evlilik birliği kuran çiftler hem kök ailelerine benzer hem de kendilerine özgü yeni bir aile iklimi oluşturur (Luo, 2017; Nichols, 2013). Dolayısıyla pozitif ve işlevsel aile ilişkileriyle büyümüş bireylerin, çatışmalı ailelerde büyümüş kişilere kıyasla daha işlevsel ve uyumlu bir evlilik ortamı kurmaları daha olasıdır (Ackerman ve ark., 2013; Belsky ve Isabella, 1985).

Sistemik yaklaşım bireye ait sorunları yalnız semptomları giderme amacı ile değerlendirmeyip onun yerine aile içerisindeki işlevselliği arttırmayı da amaçlar (Gökler, 2008). Bunun en temel sebebi, bireyin aile gibi içinde bulunduğu sistemlerin bir homeostasis (denge) içinde olduğu bakış açısıdır (Jackson, 1957; Kim ve Rose, 2014). İlk olarak fizyoloji biliminde tanımlanmış ancak aile terapisi yaklaşımlarına Jackson (1957) tarafından uyarlanmış olan homeostasis kavramına göre, ailede her bir bireye ait karakter özellikleri, ilişki biçimleri, psikolojik/psikiyatrik tanılar o aile içerisinde herkesi karşılıklı olarak etkileyen bir yapı oluşturur. Bu yapının herhangi bir alanındaki değişiklik, olumlu yönde olsa dahi bu dengede bozulmaya neden olur. Çünkü sistem, işlevsiz de olsa aile bireylerine ait özellikler bağlamında kurulmuş ve ailedeki her birey o bağlamda yaşamının yollarını bir şekilde geliştirmiştir. Aile sistemi, dengeyi yeniden sağlama eğilimindedir, dolayısıyla da aile bireylerinden birinde meydana gelen bir değişim karşısında tüm sistem ya değişime direnecek ya da sistemin farklı bir parçasıyla yeniden dengeye dönmeye çalışacaktır (Robinson, 1980). Daha net bir örnekle ifade etmek gerekirse, aile bireylerinden biri duygularını düzenlemekte “*bastırma*” yöntemini kullanıyorsa ve duygularını sağlıklı şekilde ifade etmek yerine onları hissetmemiş gibi davranıyor, onlarla temas etmemeye ve başkalarına göstermemeye çalışıyorsa, ailedeki herkes kişinin bu özelliğine göre şekillenmiş ve ona uygun bir iletişim biçimi bulmuş demektir. Eğer duygularını bastıran kişi ebeveynlerden biriye, çocuklarını yetiştirirken onların yoğun duygusal tepkileriyle de nasıl baş edebileceğini bilemeyerek, kendisine benzer şekilde çocuklarını da

duygularını bastırmaları yönünde teşvik etmiş olabilir (Gottman ve ark., 1996; Sarıtaş ve Gençöz, 2011). Bu kişi duygular karşısında verdiği tepkileri dönüştürüp zaman içinde bunları sağlıklı yollarla ifade etmeye başladığında, bu daha işlevsel bir ilişki biçimi olsa dahi ailenin geri kalanı bu yeni iletişim biçimi karşısında ne yapacağını bilemeyebilir. Bunun sonucunda, çoğu zaman farkında olmadan ya kişiyi eskiden kullandığı bastırma yöntemine döndürecek müdahaleler yaparlar ya da öncekine benzer şekilde işlevselliği düşük bir iletişim döngüsüne geri dönecekleri şekilde, ailedeki başka bireyler sağlıklı duygu düzenleme yöntemlerine başvurmaya başlayabilir (Şahin ve Aral, 2012). Örneğin ailedeki çocuklardan biri zor duyguların açık şekilde ifade edilmesi ile nasıl baş edeceğini bilemeyerek kendini iletişime tamamen kapatabilir, yoğun öfke patlamaları yaşayabilir ya da çeşitli bağımlılık türleri geliştirebilir. Tam da bu sebepten, bir sistemin parçası olan her bireyin hayatındaki değişimlere eğer aile içinde sağlıklı yollarla uyum sağlanmazsa, eski işlevsiz ama alışıldık özelliklerin bir şekilde ailede aynı veya farklı kişiler tarafından sürdürülmesi kaçınılmazdır (Kim ve Rose, 2014; Ubaidi, 2017).

Bu durumun araştırmacılar tarafından ilk olarak fark edilmesi ve sistemik yaklaşımların klinik camiada ortaya çıkması, Amerika’da 1950’li yıllarda şizofreni hastaları ile yapılan çalışmalarla birlikte başlamıştır (Akyıl ve ark., 2015; Goldstein ve Rodnick, 1975). Psikiyatristler hastane ortamında çeşitli semptomlarını tedavi ettikleri şizofreni hastalarının evlerine döndüklerinde tekrar kötüleştiklerini görmüş ve bu durumu anlamlandırmaya çalışmıştır. O yıllara kadar şizofreni hastalığına dair çeşitli özelliklerin çevresel faktörler bağlamında anneden çocuklara geçebildiği gibi çeşitli hipotezler olsa da aile sistemi bakış açısının gelişmesiyle birlikte bunun yeterince kapsamlı bir açıklama olmadığı ve hastalığa dair özellikler ile tüm aile sisteminin yapısına bakmak gerektiği ortaya çıkmıştır (Goldstein ve Rodnick, 1975). Dahası, tüm aileye yönelik müdahaleler geliştirilmediği sürece, hastalığın kalıcı şekilde iyileşemeyeceğine ek olarak farklı aile üyelerinde de bu hastalığa benzer şekilde çeşitli bozukluklar ya da işlevsel olmayan davranışlar ortaya çıkması kaçınılmazdır. Daha önce de

bahsedildiği şekilde, o aile sistemi yıllar içerisinde bir hastalığın varlığı üzerinden homeostasis oluşturmuştur. Dolayısıyla hastalık bireye değil, sisteme ait bir meseledir ve tam da bu sebepten müdahaleler tüm sisteme yönelik olarak yapılmalıdır (Akyıl ve ark., 2015; Robinson, 1980).

Tüm psikiyatrik tanılarda olduğu gibi, araştırma değişkenlerinden biri olan obsesif kompulsif bozukluğu (OKB) da sisteme bakmadan anlamaya çalışmak eksik kalacaktır. Sistemik yaklaşım öncesinde OKB'nin aile içinde aktarımını inceleyen çalışmalar, sebep olarak daha çok ebeveynleri ve/veya eşleri işaret eden çıkarımlar ortaya koymaktaydı (Welfare, 1993). Sistemik yaklaşım ise sebepleri lineer değil, döngüsel bir bakış açısıyla değerlendirerek aile ortamının bireylerde OKB'yi nasıl ortaya çıkardığını ve sürdürdüğünü anlamaya odaklanır (Cottone ve Greenwell, 1992; Welfare, 1993). İşlevselliği düşük aile yapısında çoğu zaman bireyler çatışmaları sağlıklı yollarla çözmeyi bilemez ve zor duygular yaşadıkları zamanlarda hem kendilerini hem de birbirlerini sakinleştirecek becerileri zayıftır, bu da bireylerin duygularını düzenleyebilmek için çeşitli takıntılar ve kompulsif davranışlar geliştirmesini destekleyen bir ortam hazırlar (Aysun-Arıcan, 2020; Nichols, 1993; Walsh, 2015). Obsesyonları ve kompülsiyonları olan bireylerin, bu semptomların getirdiği zorluklarla birlikte ilişki kurma biçimleri de güçleştikçe, her bir aile üyesinin birbirleri arasında sağlıklı baş etme becerileri geliştirmek yerine işlevselliği düşük yöntemlere başvurmaları kaçınılmaz olur (Aysun-Arıcan, 2020). Her ne kadar aile içinde OKB düzeyi yüksek ve klinik tanı almış belli bir aile üyesi öne çıksa da tüm aile sistemi OKB gelişimine zemin hazırlayacak niteliktedir ve diğer aile üyelerinde de benzer veya farklı formlarda kendini gösterir.

Sistemik yaklaşım, bireylerin doğup büyüdüğü sistemdeki işlevsel aile iklimi özelliklerinin sonraki yaşam dönemlerindeki ilişkilerindeki uyumu ile bağlantılı olduğunu öne sürer (Ackerman ve ark., 2013; Bartle-Haring ve Sabatelli, 1998). Yaklaşımın aile ve evlilik ortamına bakışı ele alındığında çiftlerden her birinin içinde büyüdüğü aile ikliminin, sonraki yaşam dönemlerinde evlilikteki uyumlarını yordaması beklenmektedir. Bu ilişkiyi ele almak

üzere, çiftlerden her birinin aile iklimi ile yine her birinin evlilikte uyum düzeylerini çok yönlü bir ilişkisel model vasıtasıyla incelemek gerektiği düşünülmüştür. Ünal ve Akgün (2020), çiftlerin kök ailelerinden getirdiği çatışma çözümü yöntemlerinin, hem kendilerinin (aktör etkisi) hem de eşlerinin (partner etkisi) evlilik doyumunu yordadığını belirtmiş ve bu ilişkide evlilik uyumunun hem aktör hem de partner etkisine aracılık ettiğini ortaya koymuştur. Bu araştırmayla benzer şekilde, çiftlerin kök aile iklimleri ile evlilikte uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek üzere, çiftlerin her ikisinin verilerinin karşılıklı şekilde ele alındığı Aktör Partner Karşılıklı Bağımlılık Modeli'nin (APKBM) aile sistemi bakış açısıyla uyumlu olduğu düşünülmüş, ancak alanyazında mevcut çalışmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkiyi aynı model özelinde inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

1.2. EVLİLİKTE UYUM

Evlilik birliği kişinin dahil olduğu kök aile, geniş aile, sosyal çevre gibi farklı sistemlerin özelliklerini taşıyan ve aktaran, bireylerin ortak bir karar ve motivasyonla oluşturdukları yeni bir sistem olarak karşımıza çıkar (Tutarel-Kışlak, 1999). Bu birliktelik hem çiftlerin getirdiği karakter, geçmiş deneyimler, doğup büyüdüğü ortam ve ailenin özelliklerinden etkilenir hem de bu özelliklerle birlikte kurulan çift ilişkisinin niteliği çiftlerden her birinin bireysel özelliklerini etkilemeye devam eder (Akyıl ve ark., 2014). Bu birlikteliğe dair önemli bir özellik olan “evlilik uyumu” çiftlerin ilişkilerinin işlevselliği, sorunları çözebilme ve olaylar üzerinde görüş birliği sağlayabilme becerileri ile ilişkiye dair memnuniyet düzeyleri gibi geniş çerçevede bilgi veren bir kavramı ifade eder (Erbek ve ark., 2005; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002).

Evlilik uyumunu derinlemesine araştıran Namvaran-Germi ve arkadaşlarının (2017) çalışmasına göre evlilik uyumu dört temel temayı içerir; sorumluluk, karşılıklı anlayış, çatışma çözümü ve iletişim yapısı. Buna göre, sorumluluk ev içi görevlerde ve ilişkinin sağlıklı ilerlemesinde çiftlerin gönüllü şekilde ellerinden gelen çabayı göstermelerini; karşılıklı anlayış birbirlerini yargılamadan kabullenmeleri ve ortak kararlar alabilmelerini; çatışma çözümü

sorunlar karşısında saldırgan olmayan yapıcı ve anlayışlı yöntemler bulabilmelerini, iletişim yapısı ise eşitlikçi ve cinsiyet rollerinin dengede olduğu, sınırların korunduğu bir ilişki yürütülmesini ifade etmektedir (Namvaran-Germi ve ark., 2017). Kısaca evlilik uyumu, evlilik ilişkisine dair birçok niteliği içinde barındıran genel bir tanım olarak karşımıza çıkmaktadır (Fıfıloğlu ve Demir, 2000; Kublay ve Oktan, 2015; Locke ve Wallace, 1959). Çiftlerin ilişkilerine yönelik mutluluk düzeyleri ile uyumlu etkileşim becerileri; çatışmaların çözümü ve birlikte karar alma konularında ortaklık kurabilmeleri; yakınlık, ilişki doyumu, cinsellik, iletişim gibi ilişkiye dair alanlardaki memnuniyetlerini kapsamaktadır (Fıfıloğlu ve Demir, 2000; Locke ve Wallace, 1959; Tutarel-Kışlak, 1999). Evlilik uyumu, evlilikte çiftlerin beklenti ve ihtiyaçlarının ne düzeyde karşılandığı ve bunların denge içinde olup olmadığı ile de yakından ilişkilidir (Gümüş ve Tutarel-Kışlak, 2019).

1.3. AİLE İKLİMİ

Aile iklimi, aile bireyleri ve kuşaklar arasındaki iletişimi, aile üyelerinin düşünsel ve duygusal düzeyde güçlü bağlara sahip olmasını, fikirlerini ve duygularını ifade edebilme ve dinleyebilme becerileri ile hayat olayları karşısında ne düzeyde uyum içinde hareket edebildiklerini ifade etmektedir (Gönül ve ark., 2018). Alanyazındaki çalışmalar ve klinik gözlemler aile ikliminin ailedeki bireylerin ikili ilişkilerinden daha fazlası olduğunu, geniş aileyle olan ilişkileri ve onlardan günümüze taşınan kültürel ve ilişkisel özellikleri de kapsadığını ifade eder (Alonso-Perez, 2022). Bu sebeple de aile içindeki kuralların kimler tarafından belirlendiğini, kararların nasıl alındığını, aile üyelerine yönelik duygusal desteğin kimler arasında sağlanabildiğini anlamak için çekirdek aileden ziyade “kuşaklararası” özelliklere odaklanır.

Aile iklimini aile sistemleri kuramı üzerinden ele alan çalışmaları Björnberg ve Nicholson (2007), pozitif aile iklimini üç ana tema üzerinden ele alır; bunlar ailenin sorun çözme becerilerini ifade eden “*aile süreçleri*”; ebeveynlik stilleri ve otoriteyi kapsayan “*kuşaklararası*

ilişkiler” ve kişilerarası etkileşimi ifade eden “*aile uyumundan*” oluşmaktadır. Bu bakış açısına göre; ailenin problemler karşısında nasıl tepkiler verdiği ve çevrelerinde meydana gelen değişimler karşısındaki adaptasyon gücü; ailedeki nesiller arasında kuralların varlığı ile birlikte bu kuralların esnekliği ve demokratik bir söz hakkının varlığı; aile üyelerinin duygusal anlamda düzenlendiği ve birbirleri arasında açık iletişim ve sıcak ilişkilerin olduğu gibi özellikler ailede olumlu bir iklimin olduğunu ve işlevselliğin yüksek olduğunu ifade etmektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007). Gönül ve arkadaşları (2018) aileyi sistemik kuram çerçevesinde sürekli dönüşen, kendi kurallarını geliştiren, sınırları olan hem aile üyeleri arasında hem de dışarıdaki sistemlerle karşılıklı iletişim içinde olan bir yapı olarak tanımlar. Ailenin belli başlı normları ve limitleri olmakla birlikte çevresiyle olan etkileşimi sayesinde esnek bir yapıdır ve bu sayede karşılaşılan problemlerle baş edecek işlevselliği sürdürebilir (Gönül ve ark., 2018).

1.3.1. Aile İklimi ve Evlilikte Uyum

Evlilik uyumunu sistemik bakış açısıyla ele alan çalışmalar, çiftlerin kendi kök ailelerinden getirdikleri bağlılık, sorun çözme gibi özellikleri hem evlilikte uyum becerilerine yansıttıklarını hem de kendi çocuklarına da işlevsel uyum becerilerini aktardıklarını ortaya koymaktadır (Barchem ve ark., 2018; Bartle-Haring ve Sabatelli, 1998). Alanyazındaki birçok araştırma, çiftlerin kök ailelerinin işlevsel ve destekleyici bir ortama sahip olmasının, gelecekte kurdukları evlilik ilişkisinde ilişki doyumunu ve evlilik uyumunu yordadığını belirtmektedir (Kaur, 2015; Öselemiş ve Türkdogan, 2024). Kendini ifade etme özgürlüğü sağlayan ailelerde büyüyen kadınların evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuş, bu bağlamda bireylerin büyüdüğü ailelerin sağladığı ilişki ortamının evliliğe yansımalarının önemi ortaya konmuştur (Kaur, 2015).

Bireylerin çift ilişkisinin uyumuna destek verecek duygusal gelişim süreçlerini ele alan daha önceki çalışmalar çekirdek aile özellikleri ve ebeveynlik türlerinin etkisini incelemekle birlikte, bugün geniş aile içinde de farklı nesiller ve rollerdeki aile üyelerinin birbirine etkilerinin

yadsınamaz olduğu belirtilmektedir (Kağıtçıbaşı ve ark., 2010; Kalmijn, 2014). Aile, bireyin ilişkisel gelişimi içerisinde bağlanma özelliklerinin şekillenmesinde etkili olduğu kadar (Bowlby, 1973), benlik gelişimi sürecinde bireyin kendi karakter ve ihtiyaçları ile sosyal çevrenin beklentileri arasında köprü oluşturması açısından da büyük önem taşımaktadır (Gönül ve ark., 2018; Kağıtçıbaşı, 2010). Bu nedenle, bugünkü çift ilişkisi içinde bireylerin ilişkisel özelliklerini anlayabilmek adına bireylerin kök aile özelliklerini nesiller arası perspektiften ve aileye ait kapsamlı özellikler bağlamında ele almak gerekmektedir.

Evlilikte uyum ve kök aile ilişkisini daha derinlemesine anlamlandırmak amacıyla, bu ikisiyle de doğrudan ilişkili olduğu bilinen obsesif kompulsif özellikler ile duygu düzenleme stratejilerinin kapsamlı bir şekilde ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle sonraki bölümlerde aile iklimi ve evlilikte uyum özelliklerinin obsesif kompulsif belirtiler ve duygu düzenleme becerileri ile ilişkilerine yer verilecektir.

1.4. OBSESİF VE KOMPÜLSİF BELİRTİLER

Obsesif kompulsif bozukluk, 2022 yılında revize edilmiş olan DSM-5-TR'ye göre; kişinin isteğı dışında aklına gelen, kendi düşüncesi olduğunun bilincinde olmakla birlikte rahatsızlık duyduğu ve zihninden uzaklaştırmakta zorlandığı takıntılı düşüncelerin (obsesyon) varlığını ifade eder (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2022). Ayrıca, kişi takıntılı düşüncelerini veya korkutucu gelen bir durumu önlemek için aşırı miktarda yineleyici eylemlere başvurur ve tüm bu obsesyon ve kompülsiyonlar (zorlantılar) bireyin işlevselliğine zarar verecek sıklıkta ve yoğunluktadır (APA, 2022). Takıntılı düşünceler ve bunları rahatlatma amacıyla başvuru zorlantılar genel kanının aksine yalnızca klinik vakalarda değil, tanı almayan birçok kişide de yine kaygıyı azaltmak amacıyla ortaya çıkabilmektedir (Abramowitz ve ark., 2014; Berman ve ark., 2010). Birçok kişi için günlük hayatında belli bir sıralamayla duş almak, masasını aynı şekilde düzenlemek gibi çeşitli rutinler ve ritüellere sadık kalmak hayatını kolaylaştırıp güvende hissettirir ve bunları sürdürmek zararsızdır (Lack ve McMillan, 2023). Klinik ve klinik olmayan

kişileri ayırıştırıran temel unsur, takıntı ve zorlantıların aşırı düzeyde, anlamlı olmayacak kadar fazla sayıda olması ve bireylerin günlük hayatını etkileyecek kadar sıkıntı vermesidir (Lack, 2013).

Obsesif Kompulsif Bozukluk tedavisinde yaygın olarak kullanılan ilaç tedavisi ve bilişsel davranışçı terapi semptomların iyileşmesinde etkili olabilmekle birlikte, aile içinde obsesyon ve kompülsiyonları sürdürecek bir iklimin varlığı rahatsızlığın nüks etmesine neden olabilmektedir (Foa, 1979; Hoover ve Insel, 1984; Welfare, 1993). Örneğin, yanlış inançlarının veya aşırı düzeyde korku içeren düşünce biçimlerinin gerçekliğine sıkı sıkıya inanan danışanlarda bilişsel müdahale yöntemleri etki etmeyebilmekte ve bu duruma kişinin çekirdek ve geniş ailesi içinde de benzer inanışların varlığı ve bu inanışlara dair sağlam olduğunu düşündükleri kanıtlar bulmuş olmaları sebep olabilmektedir (Foa, 1979; Hoover ve Insel, 1984). OKB'li bireylerin aile sistemlerine bakıldığında sıklıkla öne çıkan bazı özellikler vardır; çiftler ya da ebeveyn-çocuk arasında iç içe geçmiş ve bağımlı ilişkiler, mükemmeliyetçilik, açık iletişimin eksikliği, duygusal anlamda uzaklık ve bastırılmış öfke bunlardan bazılarıdır (Welfare, 1993). Bu bağlamda aşağıdaki bölümde OKB ve evlilik uyumu arasındaki ilişkilere yer verilmektedir.

1.4.1. OKB ve Evlilikte Uyum

OKB, çiftlerin çift ilişkisi içinde evlilik uyumu ile doğrudan ve dolaylı olarak ilişkili ve birbirini karşılıklı etkileyen bir özellik olarak karşımıza çıkar. Çift ilişkisine dair açık iletişim kuramama, duygusal yakınlık ve sıcak ilişkinin az olması gibi belli özellikler takıntılı düşünceler ve zorlantıları arttırıcı bir ortam sağlamaktadır (Black ve ark., 1998; Welfare, 1993). Tanı almamış kişilere kıyasla OKB görülen kişilerde evlilik uyum puanının daha düşük olduğu (Batoool ve Bakht, 2020) ve evlilik uyumu ile OKB arasında negatif yönde ilişki olduğu (Emmelkamp ve ark., 1990) görülmektedir. Ayrıca, eşlerin dahil olduğu OKB tedavi programlarının, eşlerin olmadığı programlardan daha etkili olabildiğine (Barlow ve ark., 1984)

yönelik çalışmalar mevcuttur. Bireylerin farklı konular üzerine sahip olduğu obsesyon ve kompülsiyonların yanında, doğrudan ilişkinin geleceği, karşısındaki kişinin gerçekten kendisini sevip sevmediği gibi ilişkisel konularda da takıntılarının olabildiği ve sık sık partnerinin telefonunu kontrol etme, sürekli kendisini sevip sevmediğine dair sorular yöneltme gibi davranışlar da bu ilişkisel takıntılara eşlik edebilmektedir (Trak ve İnöz, 2017). İlişkiye yönelik obsesyonların, ilişki memnuniyeti, cinsel doyum, evlilik uyumu gibi özelliklerle de negatif yönde ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Doron ve ark., 2012a; 2012b; Trak ve İnöz, 2017).

1.4.2. OKB ve Aile İklimi

Obsesif düşünceler ve kompulsif davranışlar, bireylerin doğup büyüdüğü aileden öğrendikleri ya da aile dinamikleri neticesinde geliştirdikleri ve sonraki ilişkilerinde de yansımalarının devam ettiği özelliklerden bazılarıdır. O'Connor (2008) aile işlevselliğindeki problemler ile OKB ilişkisini şu şekilde açıklar; çocuk ailede duygusal ihtiyaçlarının yeterince giderilmediği, kendi ve öteki ile ilgili deneyimlerinin sağlıklı ilişki kurma biçimleriyle sonuçlanmadığı, ebeveynlerinin kendi duygularıyla baş edemeyip çocuklarını zorlayıcı duygulara aşırı biçimde maruz bıraktığı durumlarda sıkışmışlık ve suçluluk hisseder. Kendi duygularının ve ihtiyaçlarının kendine ya da başkalarına zarar verebileceğine dair inançlar geliştiren çocuklar bu hislerle baş edebilmek için bir tür kendini savunma mekanizması ortaya çıkarır ve bu da kompulsif davranışlar ile yani obsesif kompulsif bozukluk şeklinde kendini gösterebilir (O'Connor 2008, Welfare, 1993).

Obsesif Kompulsif Bozukluk ile aile iklimi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda, aile ortamında duyguların ifadesine yönelik becerilerin OKB semptomlarının şiddeti, hastalığın nüks oranları ve tedaviye cevap oranları gibi çeşitli alanlarla ilişkili olduğu ortaya konmaktadır (Hooley ve Gotlib, 2000; Peris ve ark., 2012). Her ne kadar alanyazında OKB ile yapılan araştırmalarda aile iklimine dair “ebeveynlik stillerini” esas alan araştırmalar görünür olsa da (Sudhir ve ark., 2021; Timpano ve ark., 2010) aile içindeki ortamı daha geniş bir perspektiften

ele alan geniş ailedeki iletişim becerileri, duyguların hem önceki nesillerden sonrakilere hem de genç nesillerden olgun olanlara karşı sağlıklı şekilde yansıtılması, sağlıklı sınırların belirlenebilmesi ve çatışmaların çözülme biçimleri gibi özelliklerin OKB semptomları ile ilişkisini ortaya koyan bir çok araştırma mevcuttur (Koujalgi ve ark., 2015; Roza-Alcazar ve ark., 2017; Waters ve Barrett, 2000). Bireyler doğup büyüdüğü ailede duygusal ihtiyaçlarını karşılayamaz ve sağlıklı iletişim yolları bulamaz ise, kendi hisleriyle baş etmek konusunda sıkışmışlık ve suçluluk geliştiren bireylerin ileride iç dünyasını sürekli denetleme ihtiyacına hizmet edecek şekilde takıntılı düşünceler ve kompulsif davranışlar geliştirmesi söz konusu olabilmektedir (O'Connor, 2008). Bu bağlamda OKB ve aile iklimi birbiriyle doğrudan ilişkili kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Duyguları sağlıklı bir biçimde ifade edebilmenin psikolojik sağlığı yordadığı açıktır. Ancak duyguların nasıl ortaya konacağı, yani duyguları düzenleyebilme becerileri ya da güçlüklerinin sadece bireysel anlamda psikolojik güçlükler yaratmadığı, aile ve romantik ilişkilere de yansımalarının olduğunu vurgulamak mümkündür. Buradan hareketle, çeşitli duygu düzenleme yöntemleri ile bu yöntemlerin aile ilişkileri ile evlilik ilişkileri açısından ne gibi etkileşimleri olduğuna bir sonraki bölümde yer verilecektir.

1.5. DUYGU DÜZENLEME

Duygu düzenleme, bireylerin sahip olduğu duygulara ve bunları nasıl ortaya koyduğuna yönelik farkındalık becerilerini ifade etmektedir (Alsancak-Akbulut, 2018). Kişinin, olaylar ya da durumlar karşısında hissettiği duyguları nasıl dışa vuracağı ve bu duygularla ne şekilde baş edeceği duygu düzenleme becerisi olarak tanımlanabilir (Gross, 1998, Gross, 2015). Duygu düzenleme günlük hayatın akışında sık sık kullandığımız ve çoğu zaman farkında olmadığımız bir beceridir (Gross, 1998; Thompson, 1991). Hem duyguları kontrol etme ve düzenleme, hem de gerekli durumlarda yoğun duygusal tepkileri gizlemeyi ifade eden duygu düzenleme davranışı küçük çocuklarda henüz gelişmemiştir, bu sayede onların hangi duyguyu yaşamakta olduğunu

kolaylıkla anlamak mümkündür (Gross, 2001; Sarıtaş-Atalar ve Altan-Atalay, 2018; Walden ve Smith, 1997). Toplum hayatı içinde zamanla öğrenilen ve geliştirilen duygu düzenleme becerisi, kişilerin psikolojik ve fiziksel sağlığıyla da ilişkilidir (Low ve ark., 2021; Sarıtaş-Atalar ve Altan-Atalay, 2018; Tamir ve ark., 2024).

Gross (2001), duygu düzenleme becerilerini “*öncül odaklı stratejiler*” ve “*tepki odaklı stratejiler*” olarak ikiye ayırır. Öncül odaklı stratejiler; duygu ortaya çıkmadan önce, tepki odaklılar ise duygu hissedildikten sonra ortaya konan stratejileri ifade etmektedir (Gross, 1998; Gross, 2001). Araştırmalarda öncül odaklı stratejilerden “*yeniden değerlendirme*” ve tepki odaklı tepkilerden “*bastırma*” öne çıkmakta ve özellikle bu iki stratejinin birbirinden farklı olarak gösterdiği etkiler üzerinde durulmaktadır (Gross ve John, 2003b; Gross, 2001).

Yeniden değerlendirme, kişinin olumsuz duygular hissedebileceği olay ya da durumlar karşısında, bunları zihninde olumlu yanlarıyla yeniden çerçevelendirmesini ve sakinlikle karşılaşmasını ifade etmektedir (Gross, 1998). Bu sayede kişi kaygı, korku, öfke gibi duygular yaşayabileceği olaylar karşısında daha pozitif hislere kendini yönlendirebilir ya da zor duyguların yoğunluğunu azaltabilir. Bastırma ise kişinin hissettiği baş etmesi güç olan duyguları baskılamasını ve dışarı yansıtmamaya çalışmasını ifade eder (Gross ve John, 2003b; Gross, 2001). Bu stratejide kişi duygularını göstermese bile fiziksel olarak stresi hisseder ve hızlı kalp atışı, nefes almada güçlük gibi çeşitli etkiler yaşayabilir.

Mohammed ve arkadaşlarının (2021) rahatsız edici resimler göstererek, bu resimler karşısındaki olumsuz duygularla baş etmekte iki farklı stratejiyi kullanan kişileri karşılaştırdıkları araştırmalarında, yeniden değerlendirme stratejisinin olumsuz duygularla baş etmek ve dönüştürmekte bastırma stratejisinden daha etkili olduğu ve bastırma stratejisini kullanan katılımcıların kalp atış hızında anlamlı bir değişim olduğu ortaya konmuştur. Yine Hofmann ve arkadaşlarının (2009) yaptığı başka bir çalışmada, yeniden değerlendirme

yapanların kaygı ile baş etme düzeylerinin bastırma stratejisini kullananlardan daha yüksek olduğu ve bastırma yapan grubun kalp atış hızında anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. Fizyolojik etkilerinin yanında, bastırma stratejisinin yeniden değerlendirmeye kıyasla daha kısa süreli etki sağladığı, daha çok bilişsel efor sarf etmeye neden olduğu ve olayları hatırlamakta güçlüklerle ilişkili olup bellekte bozulmalarla sonuçlanabildiği de ifade edilmektedir (Gross, 2001; Gross, 2002; Mohammed ve ark., 2021).

1.5.1. Duygu Düzenleme ve Evlilikte Uyum

Çiftlerin duygu düzenleme becerilerinin evliliklerindeki uyum düzeyleri ile doğrudan ve dolaylı olarak ilişkili olduğu alanyazında birçok araştırma ile ortaya konmaktadır (Bloch ve ark., 2014; Eisenberg ve ark., 2007; Rıza, 2016). Çiftlerle yapılan duygu düzenleme becerilerini geliştirmeye yönelik sekiz seanslık bir müdahale neticesinde, çiftlerin evlilik doyumlarının ve çift uyumlarının arttığı görülmüştür (Valipoursheikhi ve Mirederikvand, 2019). Dahası, çiftlerden her birinin duygu düzenleme becerilerinin, kendisinin olduğu kadar diğerinin de yoğun duygularla baş edebilmesi konusunda destek sağladığı (Coan, 2008) ve her ikisinin de ilişki doyumunu yordadığı (Rusu ve ark., 2019) ifade edilmektedir.

Bloch ve arkadaşlarının (2014) orta ve ileri yaştaki evli çiftlerle yaptığı boylamsal çalışmada, çiftlerin negatif bir duygu hissedildikten sonra bunu düzenlemeye yönelik becerilerini incelemiş ve kadınların olumlu duygu düzenleme yöntemlerinin hem erkek hem de kadınlarda evlilik doyumunu yordadığını bulmuşlardır. Ayrıca, kadınlarda duygu düzenleme becerisinin fazla olmasının zaman içinde kendi evlilik doyumlarında da artışı yordadığı ortaya konmuştur (Bloch ve ark., 2014). Bu çalışma, kadın ve erkeğin duygu düzenleme becerilerinin romantik ilişki içindeki rollerinde farklılaşmaları gösteren alanyazındaki birçok araştırma ile benzer sonuçlar göstermiştir (Frye ve ark., 2020; Gross ve John, 2003b).

Farklı duygu düzenleme stratejilerinin evlilik uyumu ile ilişkisini gösteren çalışmalar incelendiğinde, genç yetişkin çiftlerde bilişsel yeniden düzenleme stratejisinin kullanımı ile çift ilişkisinde daha yüksek düzeyde işlevsellik olduğu, bunun yanında daha çok bastırma stratejisi kullanımının daha düşük düzeyde işlevsellikle seyrettiği ortaya konmuştur (Medellu ve Azzahra, 2022). Araştırmada katılımcıların çoğunluğunun ilişkide sağlıklı işlevsellik gösterdiği ve yeniden değerlendirme stratejisini daha çok kullandığı belirtilmiştir (Medellu ve Azzahra, 2022). Duygu düzenleme stratejilerinin aracı etkisini inceleyen bir başka çalışmada, bastırmanın erkeklerde evlilik çatışması ile evlilik memnuniyeti arasındaki negatif ilişki düzeyini arttırdığı, kadınlarda ise yeniden değerlendirme stratejisinin çatışma ve memnuniyet arasındaki olumsuz ilişkiyi azalttığı ortaya konmuştur (Frye ve ark., 2020). Zafar ve arkadaşları da (2025) yeniden değerlendirme yönteminin daha çok kullanımının çiftlerde daha yüksek düzeyde evlilik doyumunu yordadığını, ayrıca evlilik bağlılığı ve evlilik doyumunu arasında pozitif yönde aracılık ettiğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca birçok çalışma “yeniden değerlendirme” stratejisinin daha çok kadınlar, “bastırma” stratejisinin de daha çok erkekler tarafından kullanıldığını göstermiştir (Bloch ve ark., 2014; Frye ve ark., 2020; Medellu ve Azzahra, 2022) ve bu farklılık da mevcut çalışma için önemli görülmektedir.

1.5.2. Duygu Düzenleme ve Aile İklimi

Kişilerin büyüdüğü ailelerin özellikleri ile duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiye bakıldığında, ailedeki çocukların kardeşlerle ilişkilerinin niteliği ve ebeveynleriyle etkileşimlerinin, onların duygu düzenleme becerileri ile bağlantılı olduğu ortaya konmaktadır (Eminoğlu, 2021; Orr ve ark., 2023). Aile uyumu düzeyi, aile işlevselliği, olumlu duygusal iklimin varlığı ve kardeş ilişkilerinin pozitif olması, çocukların sağlıklı duygu düzenleme becerilerini olumlu yönde yordamaktadır (Eminoğlu, 2021; İlkay, 2021; Öztürk, 2018). İlkay’ın (2021) özel gereksinimli çocukları olan ailelerle yaptığı araştırma, bu ailelerin duygu düzenleme

becerilerinin zayıf olmasının aile içi iletişimi daha da olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur.

Gunzenhauser ve arkadaşlarının (2014) duygu düzenleme stratejilerinin aile içinde aktarımı ile ilgili yaptıkları araştırmada, çocukların anne ve babalarının kullandığı yeniden değerlendirme ve bastırma stratejilerini hem *model alma* yoluyla hem de anne babalarının çocukların yaşadıkları deneyimler karşısında *onlara öğrettiği* baş etme stratejileri ile öğrendiklerini ortaya koymuştur. Bu çalışma, Morris ve arkadaşlarının (2007) duygu düzenleme stratejilerinin anne babadan çocuklara aktarımının çeşitli yönlerini ortaya koyduğu üçlü modeli desteklemektedir. Bu modele göre çocuklar duygu düzenleme stratejilerini “*gözlemleme/model alma*”, “*evdeki duygusal iklim*” ve anne babalarının duygusal durumlara verdikleri cevap olan “*ebeveynlik uygulamaları*” yollarıyla öğrenirler (Morris ve ark., 2007; Gunzenhauser ve ark., 2014). Ailedeki iletişim biçimlerinin duygu düzenleme stratejileri ile ilişkisini araştıran bir başka çalışmada ise, açık iletişimin desteklendiği ailelerde yeniden değerlendirme stratejisinin pozitif yönde, bastırma stratejisinin ise negatif yönde yordandığı, bununla birlikte iletişim biçiminin bireylerinin daha az söz hakkının olduğu ve homojenliğin desteklendiği ailelerde ise bastırma stratejisine daha çok başvurulduğu ortaya konmuştur (Jones ve ark., 2017).

1.5.3. OKB ve Duygu Düzenleme

Obsesif kompulsif bozukluğun temelini oluşturan takıntılı düşünceler, bireylerin değiştirmekte zorlandığı belli başlı düşünce biçimlerini ve bu düşüncelerle birlikte gelen kaygı, korku gibi duyguları yönetmekte zorlanmalarını ifade eder (APA, 2022; Lack, 2013). Duygu düzenlemede ise bireylerin belli stratejiler kullanarak düşünce biçimlerine müdahale etmesi ve bu şekilde de duygularını yönetmeye çalışması esastır (Gross ve John, 2003b; Gross, 2001). Dolayısıyla, obsesif kompulsif belirtiler gösteren kişiler düşünce biçimlerini ve duygularını düzenlemekte zorlanmaktadırlar (Ferreira ve ark., 2021). Duygu düzenleme stratejileri açısından ele alınacak olursa, OKB tanısı almış kişilerin bastırma stratejisini daha yoğun (düşünceleri

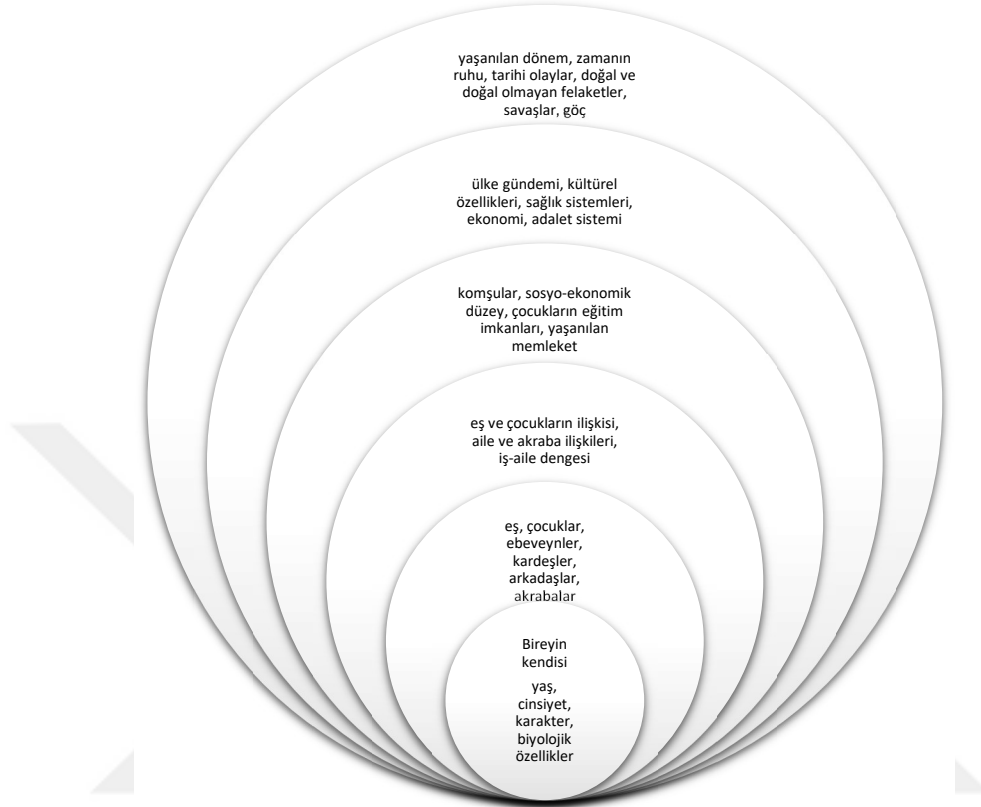
durdurmaya dair girişimleri kompülsiyonlar), yeniden değerlendirme stratejisini (olayları farklı açıdan değerlendirebilme, olumlu yanlar bulabilme) daha az kullandıkları araştırmalarla da gösterilmektedir (Ferreira ve ark., 2021; Wei ve ark., 2020).

1.6. ARAŞTIRMANIN KÜLTÜRLERARASI DÜZLEMDE DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE VE İSPANYA

Psikoloji araştırmaları ve uygulamaları 20. yüzyılın ilk yarısı itibariyle bireyi çevresinden bağımsız bir varlık olarak, kendi bilinçdışı ve iç dünyası ile tek yönlü bir değerlendirme biçiminden uzaklaşmaya başlamış, kişiyi hem kendi ailesi hem de tüm yakın ve uzak sosyal ağları ile ilişkilerinin bağlamı içerisinde anlamaya yönelik bir bakış açısı önem kazanmıştır (Ingle, 2021). Bronfenbrenner, kişinin gelişimi boyunca etkilendiği tüm sistemleri ve bu sistemlerin birbiriyle etkileşimlerini katman katman ele alarak açıklayan “ekolojik sistemler modelini” ortaya atmıştır (1979). Bu modele göre, kişi en yakın çevresi olan ebeveynleri ve ailesinden başlayarak, geniş ailesi, yaşadığı çevre, bunların birbiriyle etkileşimleri, yaşanılan şehir, bölge, ülke, o bölge ve ülkenin değerleri, dini pratikleri, siyasi yapıları ve yaşanılan dönemin ruhu, önemli tarihsel ve uluslararası olaylara kadar çok katmanlı bir yapıdan etkilenmekte ve bunlarla karşılıklı etkileşimler yoluyla kişinin gerek karakteri gerekse davranış biçimleri şekillenmektedir. Bronfenbrenner’in katmanlar halinde birbiriyle iç içe geçecek şekilde kavramsallaştırdığı model, güncel çalışmaya uyarlanmış haliyle Şekil 1.’de gösterilmiştir.

Şekil 1

Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler modeli örneği

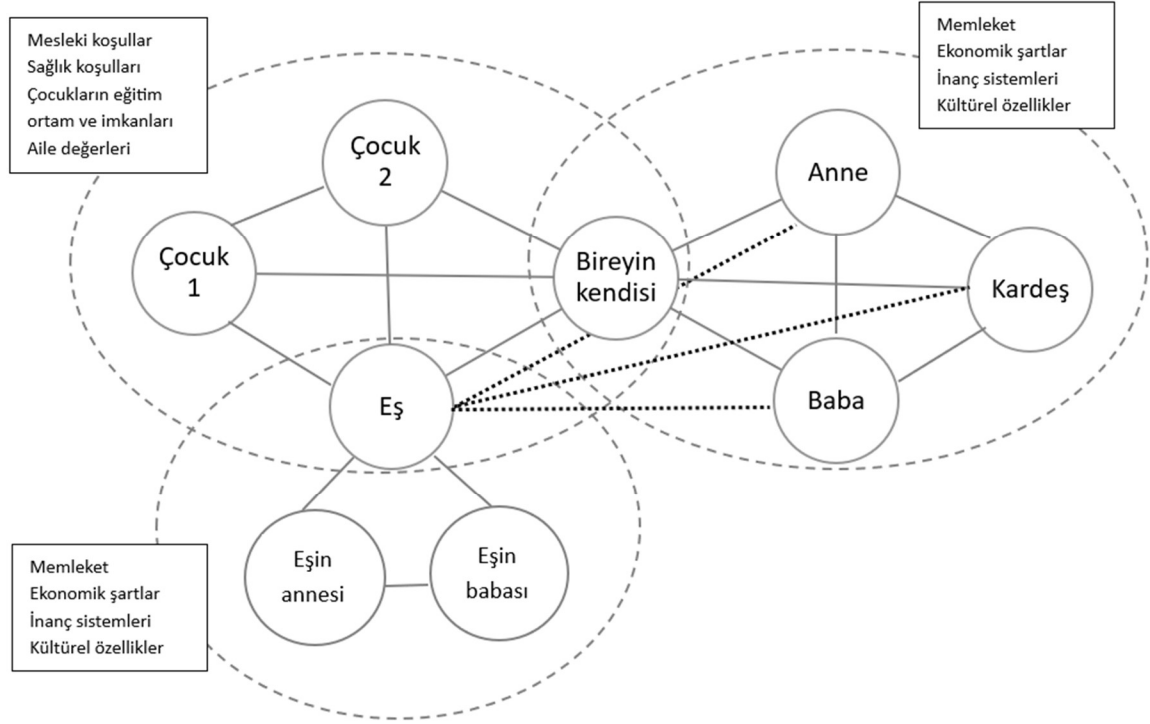

Neal ve Neal (2013); Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler modelini derinlemesine inceleyerek bireyin içinde bulunduğu ekosistemin iç içe kavramsallaştırılmasının sistemler arasındaki çok yönlü ilişkileri doğru şekilde anlamlandırmakta kısıtlılıklara sebep olduğunu öne sürmüşlerdir. Ayrıca, bazı katmanların içeriklerinin iç içe sistemde çok anlamlı olmadığını, örneğin bireyin "çocuklarının eğitim imkanları"nın olduğu üst katmanın, "iş arkadaşları"nın yer aldığı alt katmanı kapsamasının modelde hedeflenen açıklayıcılığı sağlayamadığını ortaya koymuşlardır (Neal ve Neal, 2013). Buradan hareketle yeni bir ekolojik sistemler modeli öne sürmüş ve yeniden yorumladıkları modeli "sosyal ağ modeli" olarak isimlendirmişlerdir. Sosyal ağ modeline göre, kişiyi etkileyen ekolojik sistem katmanlarını iç içe değil de birbiriyle etkileşim

halindeki farklı bağlamlar olarak göstermek ve bunların etkileşim ağlarını oluşturmak hem daha kapsayıcı hem de daha anlamlı olacaktır (bkz. Şekil 2.).

Şekil 2.

Neal ve Neal'ın (2013) önerdiği “Ekolojik Sistemler için Sosyal Ağlar Modeli” örneği

Kişiyi doğumundan öncesinden başlayarak hayatının her döneminde etkileyen çok katmanlı sistemler olması, mevcut araştırmada ele alınacak olan gerek aile özellikleri gerekse kişinin evlilik sürecindeki deneyimlerini anlamlandırmaya çalışırken çok yönlü bir bakış açısı ile değerlendirme zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmada kişinin doğduğu aile ikliminin işlevsel olup olmadığı, aileye yönelik özelliklerinin gelecek dönemdeki evlilik ve çift ilişkisi üzerine yansımaları, bu ilişkilerde cinsiyet, sosyal destek, inanç sistemleri, bireysellik ve toplumsalcılık gibi çok katmanlı kültürel yapılar anlamlandırılmaya çalışılacaktır. Her ne kadar İspanya örneği Türkiye örneğine kıyasla daha sınırlı olsa da bu karşılaştırma

çalışmanın temel değişkenleri arasındaki ilişkilerin kültürler arasında yapısal olarak benzerlikleri olup olmadığını test etmek açısından kritik bir bağlam sunmaktadır.

1.6.1. Türkiye ve İspanya Topluluklarına Genel Bakış

Farklı ülkelerin kültürlerini anlamak ve toplumların davranış biçimlerini yorumlamak için kullanılan en temel özelliklerden biri bireycilik ve toplulukçuluktur (Jackson, 2001; Özbek, 2010). En temel tanımı itibariyle bireycilik, kişinin kendini özerk ve biricik kabul etmesi, kendini toplum içindeki rolleri ile değil bireysel özellik ve başarılarıyla tanımlaması olarak açıklanmaktadır (Gouveia ve ark., 2011; Kağıtçıbaşı, 1997; Triandis ve Gelfand, 1998). Toplulukçuluk ise, kişinin kendini grup içindeki roller ve değeri üzerinden tanımladığı, toplumsal uyumluluğun bireysel iyi oluştan daha önemli görüldüğü bir yapıyı tanımlar (Fatehi, 2020; Gouveia ve ark., 2011; Kağıtçıbaşı, 1997).

Bireyci ya da toplulukçuluğun yalnızca toplumlar arası bir özellik olarak değil, aynı zamanda toplumların kendi iç grupları arasında ve bireysel düzlemde de değerlendirilmesi gereken özellikler olduğunu gösteren birçok çalışma mevcuttur (Çukur ve ark., 2004; Kağıtçıbaşı, 1997). İspanya ve Türkiye gibi heterojen kültürler içinde bu iç içeliği gözetmek oldukça önemlidir. Bu bağlamda, iki ülkeye dair kültürel özellikleri inceleyebilmek açısından genel geçer kavramsallaştırmalar yerine Türkiye ve İspanya'nın birbiri karşısında görece ne düzeyde bireyci ya da toplulukçu olduğunu anlamak yerinde olacaktır. Bu amaçla Hofstede'nin (1980) farklı ülkelerin kültürlerini incelemek ve birbirleriyle çeşitli özellikler bağlamında karşılaştırmak amacıyla ortaya koyduğu ve 6 boyuttan oluşan “kültürel boyutlar kuramına” başvurulması yerinde olacaktır (Hofstede Insights, t.y.). Bu kuram çerçevesinde Hofstede araştırmasında her ülkeyi “güç mesafesi”, “belirsizlikten kaçınma”, “erillik-dişillik”, “hoşgörü-kısıtlılık”, “uzun dönem-kısa dönem odaklılık” ve “bireycilik-toplulukçuluk boyutları açısından incelemiştir; her ülkeye, incelediği boyutlara ait 0 ile 100 arasında, ne düzeyde o boyutu içerdiğine

dair puanlar vermiş ve bu sayede ülkeler arası kıyaslamalara imkân tanıyan bir veri seti oluşturmuştur (Bedur-Doğruöz ve Erbaş, 2021; Eltan-Çıldır, 2025). Türkiye ve İspanya puanları incelendiğinde, İspanya'nın bireycilik puanı 67; Türkiye'nin bireycilik puanıysa 46'dır ve buna göre İspanya'nın Türkiye'den daha bireyci olduğunu söylemek mümkündür (Hofstede Insights, t.y.).

Çeşitli ülkelerin bireyci mi yoksa toplulukçu mı olduğunu açıklamaya çalışan araştırmalar, 1980'lerden bu yana daha kapsamlı kavramsallaştırmalara doğru evrilmiştir (Kağıtçıbaşı, 1996; Uçar ve Konal, 2017). Triandis ve Gelfand (1998) bireyci ve toplulukçu kültürleri “yatay” ve “dikey” olarak da nitelendirilerek dört boyutlu bir değerlendirme biçimi ortaya atmışlardır. En temel haliyle dikey kültürlerde hiyerarşi ve rekabet önemli görünürken, yatay kültürlerde kişiler ya da gruplar arası eşitliğe vurgu hakimdir (Triandis ve Gelfand, 1998).

Birçok çalışmada Türkiye, dikey kolektivist (toplulukçu) ülkelerden biri olarak tanımlanmıştır (Özbek, 2010). Dikey kolektivist kültürlerde, insanlar kendilerini toplumun bir parçası olarak görürler, otoriteye saygılıdır, başkalarına uyum sağlamayı ve grup içindeki statülerini korumayı, rekabetten ve bireysel statü sağlamaktan daha önemli görürler (Shavitt ve ark., 2006). Çukur ve arkadaşları (2004), Türkiye'deki toplulukçuluğun dindarlık ve tutuculukla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ancak her ne kadar Türkiye daha çok toplulukçu özellikler gösterse de kırsal ve kentsel alanlarda bireycilik ve toplulukçuluğun düzeyleri değişiklik göstermektedir (Ayçiçeği-Dinn ve Caldwell-Harris, 2013). İspanya'nın ise gerek bireyci ya da toplulukçuluk bağlamında, gerekse dikey ya da yatay kolektivist olup olmadığı konusunda kesin veriler ortaya konulamamaktadır (Gouveia ve ark., 2011). İspanya'da yaşayan romanlara yönelik ayrımcılıkla ilgili yapılan bir çalışmada, daha toplulukçu olan katılımcıların daha az ayrımcı tutum gösterdikleri ortaya konmuş, bu da İspanya için eşitliğin daha yaygın olduğu “yatay toplulukçu” özelliklere vurgu yapılmasını sağlamıştır (Gouveia ve ark., 2011). Diğer yandan, bazı çalışmalar İspanya'nın net bir biçimde bireyci ya da toplulukçu olarak

tanımlanamayacağını, çünkü kültürel olarak tek bir tarafın özelliklerini göstermek yerine heterojen bir yapıdan oluştuğunu ifade etmektedir (Fatehi, 2020; Gouveia ve ark., 2011).

Mevcut araştırma kapsamında, Türkiye ve İspanya kültürlerinde, çalışmanın ana değişkenleri olan evlilikte uyum, kök aile iklimi, duygu düzenleme stratejileri ve obsesif kompulsif belirtiler bağlamında nasıl yapılandığının kültüre özgü özellikler kapsamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1.6.2. Evlilikte Uyum ve Aile İklimi Özelliklerine Kültürlerarası Perspektiften Bakış

Ülkelerin kültürel yapıları, toplumsal normları ve bireyci veya toplulukçu eğilimleri gibi özellikleri, bireylerin romantik ilişkilerindeki tutum ve davranışlarında da etkisini göstermektedir (Halford ve ark., 2018). Çiftlere ve evlilik özelliklerine yönelik bu kültürel özellikleri gözard etmek, yapılan çalışmalarda yanlılıklara sebep olabilmektedir. Bu yüzden de kültürlerarası karşılaştırmalı çalışmalar yapmak ve bu araştırma bulgularını kültüre has özellikler bağlamında yorumlamak oldukça önemlidir (Bretana ve ark., 2019, Wierzbicka, 1993).

Bretana ve arkadaşlarının (2019) İspanya ve Türkiye'nin evlilik doyumlarını karşılaştırdıkları araştırmalarında iki ülke arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Halford ve arkadaşları (2018) aile sorumluluğunun, yani geniş aile içindeki uyumluluk ve iyi ilişkileri gözetme çabasının, romantik ilişki doyumu ile korelasyon gösterdiğini ve toplulukçu kültürlerde aile sorumluluğu düzeyinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Evlilik doyumunu bireyci-toplulukçu ve yatay-dikey kültürler açısından karşılaştıran birçok araştırmada, bu özelliklerin evlilik doyumu düzeyinde farklılaşma göstermediği ve bağlanma stilleri, duygusal yakınlık, fiziksel yakınlık gibi özelliklerin evlilik doyumu açısından daha etkili olduğu görülmüştür (Ghandour, 2009; Rizkalla ve Rahav, 2016)

Ayçiçeği-Dinn ve Caldwell-Harris'in (2013) Türkiye'de toplulukçuluk üzerine yaptıkları bir çalışmada, "ailecilik (familialism)" Türk toplumunda özellikle de toplulukçu bölgelerde yaşayan kişilerde yüksek düzeyde bulunmuş ve alanyazındaki verilerle desteklenmiştir (Kağıtçıbaşı, 1997). Toplulukçuluğun bir türü olarak tanımlanan ailecilik, aile çıkarlarının bireyden üstün tutulması olarak tanımlanmış ve ailelerin genç yetişkin çocuklarını uzun yıllar finanse etmesi, yaşlılarına huzurevi yerine kendileri bakmayı tercih etmesi gibi örneklerle kişinin çekirdek ailesi ve kök ailesinin iyi oluşuna odaklı bir yaşam sürmesi şeklinde ifade edilmiştir (Ayçiçeği-Dinn ve Caldwell-Harris, 2013; Kağıtçıbaşı 1997). İspanya kültürüne dair birçok çalışmada da yine ailecilik özelliklerinin kültürün önemli bir parçası olduğu ve kuşaklararası fiziksel, maddi ve duygusal desteğin İspanyollar için vazgeçilmez kültürel normlar arasında olduğu ortaya konmaktadır (Jimenez-Roger ve Sanchez, 2023; Saraceno ve Keck, 2008). Alanyazındaki bulgulardan hareketle, evlilikte uyum düzeyleri ve pozitif kök aile iklimi ilişkisinin gücü ve yönü açısından Türkiye ve İspanya'nın benzer sonuçlar ortaya koyması beklenmektedir.

1.6.3. Obsesif Kompulsif Belirtilere Kültürlerarası Perspektiften Bakış

Obsesif Kompulsif Bozukluk ile ilişkili belirtiler toplulukçu ve bireyci kültürler için değişiklik göstermektedir. Kanada'da yaşayan Doğu Asya ve Avrupalı öğrencilerle yapılan bir çalışmada, stresli bir olay karşısında Asyalı öğrencilerin kendini çevrenin beklentilerine göre değiştirmeye daha yatkın olduğu, Avrupalı öğrencilerin ise probleme odaklanarak içinde bulundukları ortam ya da şartları, yani dış çevrelerini değiştirme eğiliminde olduklarını ortaya koymuşlardır (Tweed ve ark., 2004). Yorulmaz ve arkadaşlarının (2009) klinik tanı almamış Türk ve Kanadalı katılımcılarla yaptıkları çalışmada ise Türklerin düşüncelerini kontrol etmek için daha çok endişe ve bastırma yollarını, Kanadalı katılımcıların ise kendini cezalandırma yöntemini tercih ettiği bildirilmiştir. Tezcan ve Millet'in (1997), Türkiye'nin doğu bölgesinde yaşayan katılımcıların OKB semptomları üzerine yaptıkları çalışmada kirlenme ve dini

takıntıların yaygın olduğuna dair bulguları, alanyazında dini obsesyonların kolektif kültürlerde daha yaygın olduğuna yönelik araştırma sonuçları ile uyumlu görünmektedir (de Bilbao ve Giannakopoulos, 2005; Nicolini ve ark., 2017). Türk ve İspanyol katılımcıları içeren çok kültürlü başka bir araştırmada ise istenmeyen girici düşünceler araştırılmış, düşüncelerin sıklığı ve rahatsızlık düzeyi benzer bulunurken düşünce içeriğinde farklılıklar olduğu ortaya konmuştur (Pascual-Vera ve ark., 2019). Çalışmada İspanyol katılımcılarda hastalık kaygısına yönelik, Türk katılımcılarda ise kirlenme ve dini düşüncelere yönelik takıntılı düşünceler baskın bulunmuştur (Pascual-Vera ve ark., 2019).

1.6.4. Duygu Düzenleme Becerilerine Kültürlerarası Perspektiften Bakış

Bireyci kültürlerdeki bireylerin odak noktası kişisel iyilikleri ve kendi içsel deneyimleridir, toplulukçu kültürlerde ise içinde bulunulan sosyal çevrenin iyiliği ve çevreye uyum esastır (Markus ve Kitayama, 1991). Bu farklılık, duygu düzenleme stratejileri üzerinde de etkili olmaktadır. Bireyci toplumlarda kendi duygularını açıkça deneyimlemek ve ifade etmek daha ön planda olduğundan, duygularını “bastırma” stratejisini kullanmak bu toplumlarda psikolojik sağlıkla olumsuz yönde ilişkilidir, adeta kendi özgünlüğünü kaybetmekle eşdeğer şekilde deneyimlenir (Tamir ve ark., 2024). Toplulukçu kültürlerde ise topluma uyumlu olmayı sürdürme pahasına duyguları bastırma stratejisi normal ve kabul gören bir özelliktir (Ramzan ve Amjad, 2017) ve içinde Türkiye’nin de bulunduğu çok uluslu bir kültürlerarası çalışmada toplulukçu kültürlerde bastırmanın daha yaygın olduğu bulunmuştur (Tamir ve ark., 2024). Yine Türk ve Alman katılımcıların karşılaştırıldığı bir araştırmada Türklerin bastırma stratejisine daha çok başvurduğu ve bastırmanın psikolojik iyi oluş üzerinde negatif bir etkisi olmadığı ortaya konmuştur (Balkir ve ark., 2012; Ramzan ve Amjad, 2017).

1.7. AKTÖR PARTNER KARŞILIKLI BAĞIMLILIK MODELİ

Sosyal bilimler ve davranış bilimleri araştırmalarında, bireyi etkilediği iddia edilen çoğu özellik aslında sadece bireyin kendini etkilemez. Çoğu kişilik özelliği, davranış biçimi, tutumlar

gibi özellikler aslında en az ikili ilişkiler içerisindeki karşılıklı etki ve tepkiler ve bunların döngüsellliği üzerinden şekillenir (Kenny ve ark., 2006). Örneğin, ergenlik dönemindeki bir kişinin kendi eşyalarını paylaşmaya yönelik tutumlarına dair bir araştırmada, kişinin birincil bakım vereni ile ilişkisine ve bakım verenin eşyalarını paylaşmaya yönelik kendi tutumlarını ortaya koyacak verileri gözardı etmek, araştırılan konunun eksik bir biçimde yorumlanmasıyla ve sahte tekyanlılık (pseudo-unilaterality) ile sonuçlanacaktır (Duncan ve ark., 1984). Ancak özellikle psikoloji alanında uzun yıllar egemen olan bireyin iç dünyasına odaklanan bireyseldir bakış açısı istatistiksel araştırmalarda da tek yönlü verilerle çalışmayı beraberinde getirmiştir (Kenny ve ark., 2006; Minuchin, 1974). Ancak zaman içinde ilişkiselliğe yönelik odağın artması ve bütüncül uygulamalar araştırmalarda da ikili (dyadic) yöntemlerin önemini ortaya koymuş ve bu yöntemleri sıklıkla başvurulur hale getirmiştir.

Araştırmada çiftlerden her ikisinin de aynı ölçüm araçlarıyla, aynı değişkenler açısından ölçüldüğü durumlarda başvurulmuş yöntemlerden biri Aktör-Partner Karşılıklı Bağımlılık Modelidir (APIM, Actor-Partner Interdependence Model). Çalışmada kullanılması hedeflenen bu modele göre katılımcının kendi bağımsız ve bağımlı değişkenleri arasındaki ilişki aktör etkileri olarak değerlendirilirken, aynı zamanda bireylerin bağımsız değişkeninin diğerinin bağımlı değişkeninde de etki yarattığı kabul edilir ve buna da partner etkisi denir (Kenny ve ark., 2006). Çiftlerle yapılan çalışmalarda, ilişkisel etkileri ölçmek üzere bu model açıklayıcı sonuçlar ortaya koymaktadır. Model sadece bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki aktör ve partner etkilerini araştırmakla sınırlı değildir. Mevcut çalışmanın hedeflerinden biri olan çiftlerin OKB düzeylerinin ve duygu düzenleme stratejilerinin, aile iklimi ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiye aracılık edip etmeyeceğine yönelik etki de yine hem her bir eş için aktör etkisi, hem de partner etkisi bağlamında değerlendirilecek ve Aktör-Partner Karşılıklı Bağımlılık Aracılık Modeli (APIMeM, Actor-Partner Interdependence Mediation Model) bağlamında değerlendirilecektir.

1.8. ARAŞTIRMANIN AMACI

Evli çiftler büyüdüğü kök ailelerin, yaşadıkları çevrenin; sosyal, ekonomik ve kültürel atmosferin özelliklerini kendi bireysel özellikleri ile bir araya getirir ve hayatlarını tüm bunların etkileri ile sürdürürler (Magnavita, 2012; Nichols ve Schwartz, 2001). Evlilik bağıyla kurulan ilişki içinde çiftlerin bir araya getirdiği bu farklı kuşaklara ait özellikler, çocuk sahibi olmalarıyla birlikte bir sonraki nesle aktarım döngüsünü de daha görünür kılmaktadır. (Akün, 2013). Bir önceki nesille kurulan ilişki biçiminin yeni bir forma dönüşmesi sürecinin en etkin şekilde gözlenebildiği aşamalardan biri çiftlerin kurduğu evlilik birliğidir. Evlenen çiftler kendi doğup büyüdüğü aileye ait özellikleri yeni kurdukları aile sisteminde de aktif olarak taşımaya devam ederler. Aileler arasındaki farklılıklar ve çift ilişkisiyle taşınan ve dönen aile iklimi özellikleri kurulan her yeni evlilik kurumunda değişiklik gösterebileceği gibi, muhakkak çiftlerin doğup büyüdüğü kültürlerden izler taşımaya devam eder. Bazen dünya görüşü, ekonomik özellikler, yaşanan il, ilçe veya mahallenin yapısı, dini inanışlar gibi özelliklerin etkileri görülebileceği gibi daha kapsamlı olarak kişilerin doğup büyüdüğü çağın özellikleri, o dönemde yaşadığı ülkedeki sosyal, ekonomik ve kültürel ortam gibi daha geniş bağlamlardan da etkiler evlilik uyumu ve çift ilişkisindeki dinamikleri doğrudan veya dolaylı yollardan etkilemektedir (Bronfenbrenner, 1986).

Buradan hareketle, bu çalışmanın temel amaçlarından biri evli çiftlerin doğup büyüdüğü ailelerindeki aile ikliminin, çiftlerin evlilik uyumunu yordayıp yordamadığını araştırmaktır. Aile iklimi ve evlilik uyumunun kültürel özelliklerle ilişkisi alan yazında birçok çalışmada belirtilmekle birlikte (Pittenger ve ark., 2016; Seginer ve Vermulst, 2002), bu değişkenlerin kültürlerarası bağlamda çalışıldığı araştırmalar oldukça kısıtlıdır (Sümer ve ark., 2019). Dolayısıyla, bu çalışmanın ilk hedefi evlilikte uyum ile kök aile iklimi, duygu düzenleme stratejileri ve obsesif inanışların ilişkisinin İspanyol ve Türk örneklem bağlamında değerlendirilmesidir. Hem Türk hem de İspanyol katılımcılar için kültürel özelliklerin kuşaklar

arasında kök aileden partner ilişkisine aktarılan aile özelliklerine nasıl yansıdığı araştırmada ortaya konması planlanan temel amaçlardır.

Bu kültürel özelliklerin incelenmesinin ardından, güncel çalışma değişkenlerine dair daha kapsamlı ve derinlemesine bir analiz yapmak amacıyla Türk örnekleme evli çiftlerin kök aile ikliminin evlilik uyumu ile ilişkisinde, bireylerin “yeniden değerlendirme” ve “bastırma” stratejilerinin ve obsesif-kompulsif belirtilerinin aracılık etkisi (mediation) incelenecektir. Bu araştırma modelini daha kapsamlı bir sistemik bakış açısıyla ele almak amacıyla çiftlerin kök aile iklimlerindeki işlevselliğin hem kendilerinin hem de eşlerinin evlilik uyumu ile ilişkisi olup olmadığı Aktör-Partner Karşılıklı Bağımlılık Modeli ile açıklanmaya çalışılacaktır. Duygu düzenleme stratejileri olan yeniden değerlendirme ve bastırmanın ve obsesif kompulsif belirtilerin bu ilişkideki ikili aracılık etkisini incelemek amacıyla da Aktör Partner Karşılıklı Bağımlılık Aracılık Modeli kullanılacaktır. Çalışmada kadın ve erkek katılımcılara dair toplanacak olan verilerin ayrı ayrı değerlendirmeye imkân tanınması ve alanyazında da mevcut çalışma değişkenlerinden bazılarının cinsiyet rolleri yönünden ayrıştığına ortaya konması neticesinde (Sümer ve ark., 2019) bu araştırmada da aile iklimi ile evlilik uyum özelliklerinin cinsiyet bağlamında farklılaşıp farklılaşmadığı açıklanmaya çalışılacaktır.

1.9. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu çalışmada, ilk olarak hem Türk hem de İspanyol katılımcıların kök aile iklimi ile evlilik uyumu ilişkisini, bu ilişkiye obsesif kompulsif belirtiler ve duygu düzenleme stratejilerinin ne düzeyde katkısı olduğu hiyerarşik regresyon modeli kullanılarak araştırılacaktır. Devamında, bu ilişkileri daha kapsamlı olarak açıklamak amacıyla daha fazla sayıdaki Türk örnekleme ve evli çiftlerin her ikisinden alınan verilerin eşleştirilmesi ile birlikte; kişinin büyüdüğü aile ortamı ile ilişkilendirilen duygu düzenleme becerisi (Eminoğlu, 2021; Gunzenhauser ve ark., 2014 İlkay, 2021) ve obsesif kompulsif özelliklerin (Koujalgi ve ark., 2015; O'Connor, 2008; Sudhir ve ark., 2021) yordayıcı (bağımsız) ve sonuç (bağımlı)

değişkenler arası ilişkideki aracılık etkisi incelenecektir. Bu ilişkiler, Türk katılımcılarla çiftlerin her ikisinden de alınan veriler bir arada analiz edilerek Aktör-Partner Karşılıklı Bağımlılık Modeli (APIM) bağlamında ele alınacak, eşlerin hem kendi kök aile özelliklerinin kendi evlilik uyumları (aktör etkisi), hem de diğerinin evlilik uyumları (partner etkisi) ile ilişkisi ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Alan yazında Türk çiftler ile İspanyol çiftleri evlilikte uyum düzeyleri açısından karşılaştıran bir çalışma bulunamamıştır. Aile iklimini ebeveynlik özellikleri perspektifinden karşılaştıran bir çalışmada ise, ebeveynler ile çocukların sahip olduğu değerlerin kuşaklar arasında aktarımlarının İspanyol aileler ve Türk aileler için değişiklik göstermediği, ancak “cinsiyet odaklı” değerler ve yaşayış biçimlerinin ayrıştığı ortaya konmuştur (Sümer ve ark, 2019). Çalışmada, Türkiye’deki “cinsiyet temelli” değerlerin ve aile özelliklerinin İspanya örneğine göre daha baskın olduğu ve anne-kız evlat, baba-erkek evlat arasındaki aktarımın Türk örneğinde daha belirgin olduğu ifade edilmiştir (Sümer ve ark, 2019). Mevcut araştırmada da Türk ve İspanyol çiftler için evlilik uyumunun, aile ikliminin, duygu düzenleme stratejilerinin ve obsesif kompulsif özellikler arasındaki ilişkilerin kültürel bağlamda açıklanmaya çalışılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın bir diğer önemi ise çiftlerin kendi aile geçmişleri ile bugün kurdukları çift ilişkisi arasındaki bağlantıların her iki çift üzerindeki etkilerini kapsamlı bir bakış açısıyla incelemesidir. Hem kuşaklar arası ilişki özelliklerinin birbiriyle etkileşimini ortaya koyması, hem de çiftlerin birbirlerinin kişisel geçmişlerinin bugün kendi uyum düzeylerini açıklaması açısından bu araştırmanın geniş aile sistemini sistemik bir bakış açısıyla ele alınabilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Gerek Türkiye örnekleme ile yapılan çalışmalarda, gerekse uluslararası alan yazında çiftlerin doğup büyüdüğü ailedeki işlevsel aile iklimi ile evlendikleri kişilerle olan uyum düzeylerini APIM kapsamında çalışan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ayrıca duygu düzenleme becerisi ile OKB düzeylerini kuşaklararası bir perspektiften incelemeyi

hedefleyen aracılık modelinin de uluslararası yayınlarda yenilikçi bir çalışma olarak katkı sağlaması amaçlanmıştır.

1.10. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

1.10.1. Araştırma Değişkenlerinin Kültürlerarası Olarak Karşılaştırılmasına Yönelik Hipotezler

- Türkiye ve İspanya örneklemeleri arasında olumlu aile iklimi düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.
- Türkiye ve İspanya örneklemeleri, olumlu aile iklimi alt ölçekleri olan;
 - a. “*Aile içi ilişkisellik*” açısından çok değişkenli düzeyde anlamlı biçimde farklılaşmaktadır.
 - b. “*Kuşaklar arası otorite*” açısından çok değişkenli düzeyde anlamlı biçimde farklılaşmaktadır.
 - c. “*Bilişsel uyum*” açısından çok değişkenli düzeyde anlamlı biçimde farklılaşmaktadır.
- Türkiye ve İspanya örneklemeleri arasında evlilikte uyum düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.
- Türkiye ve İspanya örneklemeleri arasında yeniden değerlendirme stratejileri açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.
- Türkiye ve İspanya örneklemeleri arasında bastırma stratejileri açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.
- Türkiye ve İspanya örneklemeleri arasında obsesif kompulsif belirti düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.
- Türkiye ve İspanya örneklemeleri, obsesif kompulsif belirtiler alt ölçekleri olan;
 - a. “*Kontrol etme*” açısından çok değişkenli düzeyde anlamlı biçimde farklılaşmaktadır.

- b. “*Temizlik*” açısından çok değişkenli düzeyde anlamlı biçimde farklılaşmaktadır.
 - c. “*Düzenleme*” açısından çok değişkenli düzeyde anlamlı biçimde farklılaşmaktadır.
 - d. “*Obsesyonlar*” açısından çok değişkenli düzeyde anlamlı biçimde farklılaşmaktadır.
 - e. “*Etkisizleştirme*” açısından çok değişkenli düzeyde anlamlı biçimde farklılaşmaktadır.
 - f. “*Biriktirme*” açısından çok değişkenli düzeyde anlamlı biçimde farklılaşmaktadır.
- Türk örnekleme kök aile iklimi ile evlilikte uyum düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
 - İspanyol örnekleme kök aile iklimi ile evlilikte uyum düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
 - Türk ve İspanyol örnekleme kök aile iklimi, ülke değişkeni kontrol edildikten sonra evlilikte uyumu pozitif yönde anlamlı biçimde yordamaktadır.
 - Tüm katılımcılar için obsesif kompulsif belirtiler ve duygu düzenleme stratejileri, aile iklimi ve ülke değişkenleri kontrol edildikten sonra evlilikte uyumu anlamlı biçimde yordamaktadır.

1.10.2. Araştırma Değişkenlerinin İkili İlişki (Dyadic) Düzlemde İncelenmesine Yönelik Hipotezler

- Çiftlerden birinin evlilikte uyum düzeyi ile diğerinin evlilikte uyum düzeyi arasındaki ilişki pozitif yönde ve anlamlıdır.
- Çiftlerden birinin aile iklimi ile diğerinin aile iklimi düzeyi arasındaki ilişki pozitif yönde ve anlamlıdır.

- Çiftlerden birinin obsesif kompulsif belirti düzeyi ile diğerinin aile iklimi düzeyi arasındaki ilişki pozitif yönde ve anlamlıdır.
- Çiftlerden birinin başvurduğu duygu düzenleme stratejisi ile diğerinin başvurduğu strateji arasındaki ilişki pozitif yönde ve anlamlıdır.
- Duygu düzenleme stratejilerinden “yeniden değerlendirme” kadınlarda erkeklere kıyasla daha yaygındır.
- Duygu düzenleme stratejilerinden “bastırma” erkeklerde kadınlara kıyasla daha yaygındır.
- Bireylerin (doğup büyüdüğü) kök ailelerindeki aile ikliminin işlevsel olması, kendi evlilikte uyum düzeylerini yordayacaktır.
- İkili ilişki modeli çerçevesinde, çiftlerden her birinin kök aile işlevsellikleri, diğer eşlerin evlilik uyumu düzeylerini yordayacaktır.
- Çiftlerden her birinin obsesif kompulsif belirtileri, aile iklimi ve evlilik uyumu arasındaki aktör-partner ilişkisine aracılık edecektir.

a. OKB düzeyi, aile iklimi ve evlilik uyumu arasındaki *aktör etkisine* negatif yönde aracılık edecektir.

b. OKB düzeyi, aile iklimi ve evlilik uyumu arasındaki *partner etkisine negatif yönde* aracılık edecektir.

- Türk çiftler için duygu düzenleme stratejileri (*yeniden değerlendirme/ bastırma*), aile iklimi ve evlilik uyumu arasındaki aktör-partner ilişkisine aracılık edecektir.

a. Yeniden değerlendirme, aile iklimi ve evlilik uyumu arasındaki *aktör etkisine* pozitif yönde aracılık edecektir.

b. Yeniden değerlendirme, aile iklimi ve evlilik uyumu arasındaki *partner etkisine* pozitif yönde aracılık edecektir.

c. Bastırma, aile iklimi ve evlilik uyumu arasındaki *aktör etkisine* negatif yönde aracılık edecektir.

d. Bastırma, aile iklimi ve evlilik uyumu arasındaki *partner etkisine* negatif yönde aracılık edecektir.

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. KATILIMCILAR

2.1.1. Türkiye ve İspanya Kültürlerarası Karşılaştırma Örnekleme

Çalışmanın başlangıcında İspanyol örneklemin Türk örnekleme olduğu gibi evli çiftlerin her ikisinden de veri toplanacağı şekilde katılması planlanmış, ancak İspanya'daki uyum sürecinde yapılan gözlemler neticesinde, 20-45 yaş aralığındaki çoğu çiftin evli olmadığı veya hayatları boyunca hiç evlenmeyi düşünmediği ya da evlilik kararını ileri yaşlara erteledikleri gözlemlenmiştir. Alanyazında yapılan bazı çalışmalar da bu gözlemi destekler nitelikte olmuştur (Dominguez-Folgueras ve Castro-Martin, 2013; Landwerlin, 2003). Bu çalışmalar 1900'lü yıllarda evlilik harici birlikte yaşamayı tercih eden çiftlerin yüksek ekonomik gelir ve yüksek eğitim düzeyi ve düşük dindarlık oranı ile karakterize olduğunu, ancak bugün gruplar arasındaki bu farklılıkların azaldığını ortaya koymaktadır (Dominguez-Folgueras ve Castro-Martin, 2013; Landwerlin, 2003). Bu bağlamda, araştırmada belli bir yaş grubunun verisini kaybetme ihtimalini önlemek için, araştırmacının İspanya'daki TÜBİTAK proje danışmanı Prof. Encarnation Sarria Sanchez ile bu konu görüşülmüş ve İspanya'daki katılımcı grubu “en az üç yıldır partneriyle birlikte yaşayan heteroseksüel çiftler” şeklinde evli olmayan çiftleri de dahil edecek şekilde genişletilmiştir. Katılımcı grubuna uyumlu olması açısından, ölçeklerde ve sosyodemografik bilgi formunda yer alan “eşiniz...”, “evliliğiniz boyunca...” gibi cümleler “partneriniz...”, “ilişkiniz boyunca...” gibi ifadelerle değiştirilmiştir. Ayrıca, çiftlerin her ikisinin birden katıldığı bir veri toplama sürecinin kısıtlılığı göz önünde bulundurularak, partnerlerden herhangi birinin katılımının yeterli olduğu ve verilerin bireysel düzlemde değerlendirildiği bir araştırma deseni kurulmuştur.

Araştırma örneklemine evli çiftlere ek olarak, yasal birliktelik veya yalnızca partnerlik ilişkisi olup “en az 3 yıldır birlikte yaşayan” kriterine uyan ve ölçeklerdeki tüm soruları baştan sona tamamlamış olan 67 İspanyol katılımcı dahil edilmiştir. Daha sonra yapılan normallik varsayımı analizlerinde, uç değer gösteren bir katılımcı veri setinden çıkarılmış ve 66 İspanyol katılımcı ile analizler sürdürülmüştür. Yapılacak olan kültürlerarası karşılaştırmaların istatistiksel olarak anlamlı olabilmesi açısından, Türk katılımcılar içinden belli bir kısmının rastgele şekilde seçilmesine karar verilmiştir. Alanyazındaki araştırmalar dikkate alınarak, parametrik testlerin çoğunda 1:1,5 veya 1:2 oranındaki katılımcı sayılarının herhangi bir analizin istatistiksel gücünü bozmadığı ve Tip 1 hataya sebep olmadığı (Blanca ve ark., 2018; Maxwell ve ark., 2017; Zimmerman, 2004) bilgisinden hareketle, 1’e 1.5 oranını geçmeyecek şekilde, bir sonraki çalışmada kullanılmak üzere daha önce veri toplanmış olan 508 kişilik (254 kadın ve 254 erkek) örneklemden 100 Türk katılımcı rastgele olarak seçilmiştir. Bu seçimde, cinsiyete yönelik olarak denklik sağlanmasının önemli olabileceği düşünülmüş, kadın ve erkek katılımcı sayılarının da aynı şekilde 1’e 1.5 oranını sağlamasına özen gösterilmiştir. İspanyol katılımcılardaki 50 kadın, 16 erkek katılımcı sayısı Türk örneklem için de 76 kadın, 24 erkek katılımcı dahil edilerek sağlanmıştır. Katılımcıların rastgele seçilmesi için “calculator.net” isimli internet sitesinde yer alan “random number generator” (<https://www.calculator.net/random-number-generator.html>) isimli rastgele numara seçme üreticisi kullanılmıştır.

Tablo 1.*Türkiye ve İspanya Kültürlerarası Karşılaştırma Örnekleminde Katılımcıların Demografik Özellikleri*

Değişkenler		Türk	İspanyol	Toplam	
		N	N	N	%
Aylık Gelir Durumu	Gelir Giderden Az	10	4	14	8.4
	Gelir Gidere Eşit	44	12	56	33.7
	Gelir Giderden Fazla	44	48	92	55.4
Çalışma durumu	Çalışıyor	67	57	124	74.7
	Çalışmıyor	33	9	42	25.3
Çocuk Sayısı	Çocuğu yok	30	36	66	39.8
	1 Çocuk	24	14	38	22.9
	2 Çocuk	30	14	44	26.5
	3 ve üzeri	16	2	18	10.8
Fiziksel Sağlık Problemi	Evet	6	18	24	14.5
	Hayır	93	48	141	85.5
Psikolojik/Psikiyatrik Sağlık Problemi	Evet	10	12	22	13.3
	Hayır	90	54	144	86.7

Araştırma örneklemine dahil edilmiş olan toplam 166 katılımcının yaş ortalaması 40.93 ($SS=11.64$) olup, 23 ile 67 arasında değişmektedir. Türk katılımcıların yaş ortalaması 41.58 ($SS=12.65$); İspanyol katılımcıların yaş ortalaması ise 39.95 ($SS=9.92$) olarak bulunmuştur.

Katılımcıların 14'ü (%8,4) gelirlerinin giderlerinden az olduğunu; 56'sı (%33,7) gelirleri ile giderlerinin eşit olduğunu, 92'si (%55,4) ise gelirin giderinden fazla olduğunu beyan etmiştir (bkz. Tablo 2). Katılımcıların yaklaşık 3/4'ü halihazırda bir işte çalışmaktadır. Araştırma örneklemindeki kişilerden 66'sı (%39,8) hiç çocuğu olmadığını belirtirken, 38 kişinin (%22,9) bir çocuğu, 44 kişinin (%26,5) iki çocuğu, 18 kişinin (%10,8) ise 3 veya daha fazla sayıda çocuğu olduğu öğrenilmiştir.

Fiziksel ve psikolojik/psikiyatrik sağlık sorunları hakkında sorulan soruya, büyük çoğunluğu (%85,5) fiziksel bir sağlık problemi olmadığını ve yine çoğunluğu (%86,7) psikolojik ya da psikiyatrik bir sağlık problemi olmadığını beyan etmiştir. Katılımcılarla ilgili sayısal verilerin farklı cinsiyet ve ülke özelliklerine göre dağılımlarına Tablo 1.'de yer verilmiştir.

2.1.1. Türkiye İkili İlişkiler Örnekleme

Araştırma örnekleme için evli 254 Türk çiftten (508 kişi), çiftlerin her ikisinin de araştırmaya katıldığı şekilde veri toplanmıştır. Çiftlerin verilerinin birbiriyle eşleştirilebilmesi için, katılımcılara gönderilen tanıtım broşüründe ve ölçek setinin başlangıcında yer alan onam formunda eşleri ile birlikte ortak bir “rumuz” belirlemeleri istenmiş, bu rumuzu gerekli soru kısmı geldiğinde yazmaları beklenmiştir. Evlilik süresi ve çocuk sahibi olmak ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin niteliği açısından alan yazındaki bilgiler değişiklik gösterdiğinden (Abbott ve Brody, 1985; Anderson ve ark., 1983; Fıfıloğlu, 1992) bu özellikler bağlamında katılımcılar kısıtlanmamıştır. Araştırmaya kendisi katıldığı halde eşi katılmamış olan kişilerin verileri ikili ilişkilerin inceleneceği örneklemden çıkarılmıştır.

Tablo 2.
Türkiye İkili İlişkiler Örnekleminde Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler		Kadın (N=254)		Erkek (N=254)		Toplam (N=508)	
		N	%	N	%	N	%
Kaçınıcı evlilikleri olduğu	İlk					491	96.7
	İkinci ve daha fazla					17	3.4
Aylık Gelir Durumu	Gelir Giderden Az					58	11.4
	Gelir Gidere Eşit					242	47.6
	Gelir Giderden Fazla					208	40.9
Çocuk Sayısı	Çocuğu yok					117	23.0
	1 Çocuk					106	20.9
	2 Çocuk					165	32.5
	3 ve üzeri					89	17.6
Çalışma durumu	Çalışıyor	132	26.0	221	43.5	353	69.5
	Çalışmıyor	122	24.0	33	6.5	155	30.5
Eğitim durumu	İlkokul mezunu	37	7.3	16	3.2	53	10.5
	Ortaokul mezunu	11	2.2	11	2.2	22	4.3
	Lise mezunu	48	9.5	56	11.0	104	20.5
	Önlisans mezunu	21	4.1	29	5.7	50	9.8
	Üniversite mezunu	102	20.1	110	21.7	212	41.8
	Yüksek Lisans mezunu	24	4.7	19	3.7	43	8.5
	Doktora mezunu	8	1.6	13	2.6	21	4.1

Fiziksel Sağlık Problemi	Evet	31	6.2	17	3.4	48	9.4
	Hayır	220	43.7	236	46.8	456	90.5
Psikolojik/Psikiyatrik Sağlık Problemi	Evet	30	5.9	13	2.6	43	8.5
	Hayır	224	44.1	241	47.4	465	91.5
Kendisi için Sosyal Destek Alıp Almadığı	Evet	219	43.1	206	40.6	425	83.7
	Hayır	35	6.9	48	9.4	83	16.3
Kendisi için Profesyonel Destek Alıp Almadığı	Evet	80	15.7	49	9.6	129	25.4
	Hayır	174	34.2	205	40.4	379	74.6
Çift İlişkisi ile ilgili Sosyal Destek Alıp Almadığı	Evet	143	28.1	81	15.9	224	44.1
	Hayır	111	21.8	173	34.1	284	55.9
Çift İlişkisi ile ilgili Profesyonel Destek Alıp Almadığı	Evet	57	11.2	30	5.9	87	17.1
	Hayır	197	38.8	224	44.1	421	82.9
Çocuğu ile ilgili Profesyonel Destek Alıp Almadığı	Evet	70	13.8	57	11.2	127	25.0
	Hayır	184	36.2	197	38.8	381	75.0

Araştırma örneklemine dahil edilmiş olan 508 katılımcının yaşları 23 ile 69 arasında değişmektedir ($Ort. = 42.06$, $SS = 11.53$). Kadın katılımcıların yaş ortalaması 40.72 ($SS = 11.18$) erkek katılımcıların yaş ortalaması ise 43.39 ($SS = 11.72$) olarak bulunmuştur. Evlilik süresi ortalaması 16.33 yıldır ($SS = 12.32$). Çalışmaya katılan kişilerin %96.7'si ilk evliliğinde olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde, 102 (%20.1) kadın ve 110 (21.7) erkek olmak üzere (toplam 212 kişi, %41.8) çoğunluğun üniversite mezunu olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 1). Ayrıca, katılımcılardan toplam 64 kişi (%12.6) lisansüstü eğitimini (yüksek lisans ve doktora) tamamlamıştır.

Halihazırda bir işi olduğunu ve çalıştığını beyan eden 353 (%69,5) katılımcıdan %26,0'sını kadınlar ve %43,5'ini erkekler oluşturmaktadır. Tüm katılımcıların %23'ü (117 kişi) hiç çocuğu olmadığını, %20,9'u (106 kişi) bir çocuğu olduğunu, %32,5'i (165 kişi) de iki çocuğu olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların %9,4'ünün (48 kişi) fiziksel, %9,4'inin (43 kişi) psikolojik/psikiyatrik sağlık problemleri vardır.

Katılımcılara kendileri ile ilgili duygusal/ psikolojik anlamda bir sıkıntısı olduğunda eş, arkadaş, komşu gibi *sosyal çevrelerinden* destek alıp almadıkları sorulduğunda, 425 kişi (%83,7) destek aldığını bildirmiştir. Benzer şekilde eşleriyle ilgili sıkıntılarında aldıkları sosyal destek ile ilgili de 224 kişi (%44,1) sosyal destek mekanizmalarına başvurmaktadır. Duygusal/psikolojik sıkıntılar için alınan *profesyonel destekler (hastane, aile sağlığı merkezi, psikoterapi merkezi vb)* araştırıldığında, katılımcıların %25,4'ü (129 kişi) kendi problemleri için; %17,1'i (87 kişi) çift ilişkisine yönelik sıkıntıları için; %25'i (127 kişi) de çocuğuyla ilgili konular için profesyonel destek aldığını belirtmiştir. Katılımcıların bahsi geçen sosyodemografik bilgileri ve daha fazlası Tablo 2.'de yer almaktadır.

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

2.2.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan formda cinsiyet, yaş, ekonomik durum, eğitim düzeyi gibi bireysel özelliklerin yanında, eşler ve çocuklarla ilgili özellikler, profesyonel ve sosyal destek sistemleri ile ilgili sorular sorulmuştur.

2.2.2. Aile İklimi Ölçeği

Aile işlevselliğini ve kök aile özelliklerini araştıran mevcut çalışma için, aile içi iletişim özellikleri, çatışma yönetimi, duygusal destek, empati ve anlayış düzeyi, rollerin ve sorumlulukların farklı nesiller arasında nasıl paylaşıldığı gibi aileyi birçok işlevsellik düzeyi açısından ele alan (Gönül ve ark., 2018) Aile İklimi Ölçeği'nin uygun olduğuna karar verilmiştir. Björnberg ve Nicholson (2007) tarafından geliştirilen ölçek Türkçe'ye Gönül ve arkadaşları (2018) tarafından uyarlanmıştır. Aile İklimi Ölçeği 34 sorudan oluşmaktadır ve 5'li likert tipi bir ölçek olup "aile içi ilişkisellik", "kuşaklar arası otorite" ve "bilişsel uyum" şeklinde üç alt boyutu vardır. Cronbach alpha katsayıları ölçek toplamı için .91 olarak, alt ölçekler için sırasıyla .95; .87 ve .87 olarak bulunmuştur. Ölçeğin İspanyolca çevirisi, Björnberg ve Nicholson (2007) tarafından oluşturulan "Aile iklimi Ölçeği-Kısa Formu"ndan İspanyolca'ya Cabrera-Suarez ve arkadaşları (2014) tarafından adapte edilmiş, ancak kısa formdaki sorular ile Türkçe Formda yer alan 34 sorunun çoğu birbiriyle uyuşmadığından ve ortak bazı maddelerin de İspanyolca çevirisinde İngilizce orijinal versiyonundaki ve Türkçe adaptasyonundaki anlamları tam olarak karşılamadıkları fark edildiğinden, ölçek Türkçe uyarlama çalışmasında yer alan maddelerle eş olacak şekilde Prof. Sarria Sanchez ile birlikte tekrar İspanyolca'ya çevrilmiş, çeviri kontrolü ve tekrardan orijinaline çevirme (back translation) işlemleri anadili İspanyolca olan ve uzun yıllardır İngiltere ve İrlanda'da İngilizce olarak eğitim veren iki profesör tarafından yapılmıştır.

Çalışmada kullanılan ölçeğin İspanyolca versiyonundaki bazı maddeler Türkçe formdaki madde yapısı korunarak yeniden uyarlandığından, ölçeğin güvenirlik katsayılarının

karşılaştırılmasına ihtiyaç duyulmuştur. 66 kişilik örneklemden iç tutarlılığı Cronbach's Alpha katsayısı ile değerlendirilmiştir ve ölçeğin hem toplam hem de alt ölçek puanları için karşılaştırılmıştır. Ölçeğin toplam puanı için güvenirlik katsayısı mevcut çalışmada Türk örneklemden toplanan verilerde .93, İspanyol örneklemin verileri için ise .94 olacak şekilde benzer düzeyde ve ölçeğin daha önce yapılmış Türkçe adaptasyon çalışmasına benzer düzeyde bulunmuştur. Alt ölçekler olan “aile içi ilişkiselik”, “kuşaklar arası otorite” ve “bilişsel uyum” için ise Türkçe formda sırasıyla .95, .86, .89, İspanyolca formda ise .95, .79, .82 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar neticesinde ölçeğin İspanyolca versiyonunun küçük örnekleme tatmin edici düzeyde iç tutarlılığına sahip olduğu ortaya konmuştur.

2.2.3. Evlilikte Uyum Ölçeği

Tutarel-Kışlak (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ve Locke ve Wallace (1959)'ın geliştirdiği 15 maddeden oluşan ölçek 1 ile 60 puan arasında değerlendirilmektedir. Türk kültürüne uyarlama çalışmasında iç tutarlık katsayısı .84, test tekrar test güvenirliği .57 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin İspanyolca uyarlama çalışması ise Braiker ve Kelley (1979) tarafından yapılmış olup, çalışmada bulunan iç tutarlık bilgilerine ulaşamamıştır. Güncel çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısı .87 olarak bulunmuştur.

2.2.4. Obsesif-Kompulsif Envanteri-Revize

Obsesif Kompulsif Envanteri-Revize, Foa ve arkadaşlarının (2002) oluşturmuş olduğu envanterin 18 maddelik kısaltılmış versiyonudur ve Türkçe uyarlama çalışması Yorulmaz ve arkadaşları (2015) tarafından yapılmıştır. Türkçe uyarlama çalışması yapılan çeşitli OKB ölçekleri incelenirken, ölçek maddelerinin genel OKB ölçümüne uygun olup olmaması, ölçeğin katılımcının kendisi tarafından doldurulmaya uygunluğu (klinik uygulayıcı ihtiyacı olmaması), soru sayısı olarak ölçek setine dahil edilebilir olması ve araştırmalarda yalnızca klinik gruplara değil, klinik olmayan gruplara da uygulanmış olması gibi özellikler esas alınmış ve “Obsesif Kompulsif Envanteri-Revize” nin kullanılmasına karar verilmiştir. 5’li likert tipi ölçeğin;

“kontrol etme”, “temizlik”, “düzenleme”, “obsesyonlar”, “etkisizleştirme” ve “biriktirme” olmak üzere 6 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı Yorulmaz ve arkadaşları (2015) tarafından yapılan klinik ve klinik olmayan örneklem çalışmasında .84 olarak bulunmuştur. Ölçek İspanyolca’ya Belloch ve arkadaşları (2013) tarafından çevrilmiş, ölçeğin toplamı için iç tutarlık katsayıları klinik OKB grubu için .86, klinik olmayan grup içinse .78 olarak bulunmuştur.

2.2.5. Duygu Düzenleme Ölçeği

Orijinali Gross ve John (2003a) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması Eldereklioğlu ve Eroğlu (2015) tarafından yapılmıştır. 10 maddeden oluşan ölçeğin “yeniden değerlendirme” ve “bastırma” olmak üzere iki alt ölçeği mevcuttur. Ölçeğin Türkçe versiyonunun iç tutarlık katsayısı yeniden değerlendirme alt boyutu için .78 ve bastırma alt boyutu için .73 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin İspanyolca adaptasyon çalışması Cabello ve arkadaşları (2013) tarafından yapılmış, Cronbach alpha katsayıları bastırma alt boyutu için .75 ve yeniden değerlendirme alt boyutu için .79 olarak belirtilmiştir. Test tekrar test güvenilirliği ise yine aynı alt ölçekler için .66 ve .64 olarak bulunmuştur.

2.3. İŞLEMLER

Araştırmanın ölçek setini oluşturmak amacıyla hem Türkçe hem İspanyolca ölçeklerin kullanımı için araştırmacılardan e-posta yoluyla izin alınmış ve ardından Ankara Üniversitesi Etik Kurulundan araştırmanın başlatılması için onay alınmıştır. Ölçek setleri, bilgilendirilmiş onam formu ve sosyodemografik form soruları eksiksiz şekilde hazırlandıktan sonra veri toplama aşamasına başlayabilmek için sorular “Türkçe” ve “İspanyolca” soru setleri için ayrı ayrı olacak şekilde “Qualtrics” çevrimiçi araştırma programına girilmiştir. Bilgilendirilmiş onam formu ve sosyodemografik soruların ardından; sıralama etkisini ortadan kaldırmak amacıyla “Aile İklimi Ölçeği”, “Evlilikte Uyum Ölçeği”, “Obsesif Kompulsif Envanteri” ve “Duygu Düzenleme Ölçeği” katılımcılara rastgele olarak sunulacak şekilde organize edilmiştir. Verilerin

toplanması aşamasında araştırma modelinin test edilmesi amacıyla, kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan çiftlerle ölçek çalışması yürütülmüştür. Bu aşamada Türkiye ve İspanya’da doğup büyümüş olan çiftlere, araştırmaya katılmaları için kısa bir bilgilendirme içeren davet mektubu ve/veya online broşür ile çalışmanın konusunu ve gönüllülük esaslarını içeren Bilgilendirilmiş Onam Formu sunulmuş ve kabul eden çiftler kendi anadillerinde hazırlanmış olan ölçek setlerinde yer alan soruları yanıtlamışlardır. Çiftlerin her birinden ölçek setlerini birbirlerinden bağımsız olarak doldurmaları istenmiştir. Verilerin analiz aşamasında çiftler açısından eşleştirilebilmesini sağlamak amacıyla soruları cevaplamaya başlamadan önce çiftlerden ortak bir rumuz belirlemeleri ve gerekli soruya geldiklerinde bu ortak rumuzu yazmaları istenmiştir.

2.4. İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Araştırmanın bağımsız (yordayıcı) değişkenini çiftlerin kök ailelerine ait “aile iklimi”, bağımlı (sonuç) değişkenini ise bugünkü çift ilişkilerinin niteliğini ifade eden “evlilik uyumu” oluşturmaktadır. İlk aşamada hem Türk hem de İspanyol katılımcılar çeşitli sosyodemografik özellikler ve çalışmanın ana değişkenleri bazında karşılaştırılmış, ardından evlilikte uyumun yordayıcıları ülke değişkeni kontrol edilerek çok değişkenli bir model çerçevesinde test edilmiştir. Çalışmanın Türk örneklemden toplanan ve çiftlerin her ikisinden toplanarak eşleştirilen verilerin bağımsız ve bağımlı değişkenleri “Aktör Partner Karşılıklı Bağımlılık Modeli (APIM)” ile ve duygu düzenleme stratejileri ile OKB’nin aracılık etkileri “Aktör Partner Karşılıklı Bağımlı Aracılık Modeli (APIMeM)” çerçevesinde, yapısal eşitlik modellemesi (SEM) kullanılarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın temel model testleri (Regresyon Analizleri ve APIM) kapsamında “aile iklimi” ve “obsesif kompulsif belirtiler” değişkenleri, çalışmanın kuramsal çerçevesinde söz konusu yapıların alt boyutlarından ziyade bütüncül kavramsal karşılıklarının işlenmesi sebebiyle toplam

puanlar üzerinden ele alınmıştır. Özellikle çift verileriyle yürütülen APIM ve APIMeM analizlerinde, alt ölçeklerin ayrı ayrı modele dahil edilmesi durumunda modelde oluşacak çok sayıda aktör ve partner yolunun modelin karmaşıklığını arttırarak istatistiksel gücü düşürebileceği ve çoklu doğrusal bağlantı (multicollienarity) sorununa yol açabileceği göz önünde bulundurulmuş, model yalınlığı ve parametre sayısının kontrol altında tutulmasına karar verilmiştir. Bununla birlikte, kültürlerarası betimsel analizler ve MANOVA kapsamında iki ülke arasındaki olası farklılıkları daha ayrıntılı biçimde inceleyebilmek ve yapının kültürel örüntülerine ilişkin ek betimsel bilgi sunmak amacıyla alt ölçek düzeyinde analizlere de yer verilmiştir. Alt ölçek temelli modellemeler ise ayrı bir model kurgusu gerektireceğinden, bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Araştırma verilerinin analizinde, araştırma değişkenlerinin hem kültürlerarası düzlemde hem de çift verili (dyadic) veri analizi bağlamında analiz edildiği çok katmanlı bir süreç oluşturulmuştur. Veriler SPSS 22.0 ve AMOS 23 programı ile analiz edilmiştir.

2.4.1. Verilerin Kültürlerarası Düzlemde Karşılaştırılması

İlk aşamada Türk ve İspanyol katılımcılardan toplanan veriler, sosyodemografik özellikler ve evlilik uyumu, aile iklimi, obsesif kompulsif belirti düzeyleri ve duygu düzenleme puanları açısından her iki kültür için karşılaştırmalar yapılmıştır. Daha sonra çalışmanın ana değişkenlerinin incelendiği ölçeklerden alınan puanlar, Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı analizi ile alt gruplar bağlamında analiz edilmiştir. Ayrıca, evlilik uyumunun yordayıcılarını incelemek ve bunların gücü, yönü ve varyansını açıklamak amacıyla hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Analizin ilk aşamasında “ülke” kontrol değişkeni olarak eklenmiş, ikinci aşamada aile iklimi değişkeni ve üçüncü aşamadaysa OKB ve duygu düzenleme stratejileri modele dahil edilmiştir. Her bir aşamada değişkenlerin modele sağladığı ek katkılar değerlendirilmiştir.

2.4.2. Verilerin Çift Verili (Dyadic) Veri Analizi Bağlamında Analiz Edilmesi

Türk örnekleme hem kadın hem de erkeklerden toplanan veriler için betimsel analizler yürütülmüştür. Ardından, araştırmanın temel değişkenleri arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla Pearson Korelasyon analizleri yapılmıştır. Türk örneklemden toplanan verilerin hem aktör hem de partner etkisini ortaya koyacak olan Aktör-Partner Karşılıklı Bağımlılık Aracılık Modeli'nin derinlemesine analizini yapmak için, Kenny ve arkadaşlarının (2006) en basit ve anlaşılır yöntem olarak ortaya koyduğu Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) kullanılmıştır.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde veriler iki farklı kategoride analiz edilecektir. İlk olarak, İspanya ve Türkiye verilerinin karşılaştırılacağı betimsel analiz sonuçları ile, sosyodemografik özellikler ve araştırmanın ana değişkenleri arasındaki korelasyon (ilişki) analizleri ve yordayıcılık analizleri paylaşılacaktır. İkinci aşamada ise Türkiye örneklemini içerisinde, çiftlerin her ikisinden de toplanmış olan verilerin eşleştirilerek, betimsel(tanımlayıcı) analizlerle, değişkenlere yönelik korelasyon (ilişki) analizleri ile aktör-partner karşılıklı bağımlılık modeli kapsamında aracılık analizlerine yönelik bulgular yer alacaktır.

3.1. TÜRKİYE VE İSPANYA KÜLTÜRLERARASI KARŞILAŞTIRMA VERİLERİNE YÖNELİK BULGULAR

3.1.1. Çalışmanın Betimsel İstatistikleri ve Ana Değişkenlere Göre Verilerin Türk ve İspanyol Katılımcılar Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analizler

Araştırmaya İspanya'dan toplamda 117 kişi katılmış, ancak katılımcıların bir kısmının ölçek maddelerini tamamlamadan ayrıldığı görülmüştür. Ayrıca, araştırmaya temel katılım şartlarından biri olan “en az 3 yıldır birlikte yaşama” şartını da sağlamayan bazı katılımcıların olduğu tespit edilmiştir. Bu katılımcıların elenmesinin ardından 67 İspanyol katılımcı (51 kadın, 16 erkek) araştırmaya dahil edilmiştir. Karşılaştırma analizlerini yapmak üzere, “katılımcılar” bölümünde ayrıntılı söz edildiği gibi, parametrik testlerin uygulanabilirliğini sağlayacak şekilde 1'e 1.5 oranını koruyarak (Blanca ve ark., 2018; Maxwell ve ark., 2017; Zimmerman, 2004); istatistiksel gücü (Cohen, 1992) ve normal dağılım ile varyans homojenliği olasılıklarını (Tabachnick ve Fidell, 2014) destekleyecek şekilde Türk örneklemden rastgele olarak 100 kişi (76 kadın, 24 erkek) seçilmiş ve araştırmanın mevcut kültürlerarası karşılaştırma aşamasının katılımcı grubuna dahil edilmiştir.

Ardından veri seti için hem Türk hem de İspanyol katılımcılara göre normallik varsayımları test edilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde OKB ölçeği için uygun görülen aralığın dışında kalan değerler tespit edilmiş, histogram ve Q-Q grafikleri incelendiğinde bir katılımcının uç değerde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcının cevapları incelendiğinde OKB değişkenine ait ölçekte tüm sorulara en yüksek puanları verdiği tespit edilerek araştırma grubundan çıkarılmış ve İspanya örnekleme için analizler 66 kişi (50 kadın, 16 erkek) ile sürdürülmüştür.

Çarpıklık değerleri Türk katılımcılar için en düşük -.881; en yüksek .525 arasında değişiklik göstermektedir. İspanyol katılımcıların analizlerinde ise çarpıklık değerlerinin -.667 ile .708 arasında olduğu tespit edilmiştir. Basıklık değerleri incelendiğinde, Türk katılımcıların basıklık değerleri -.966 ile .815 aralığında, İspanyol katılımcıların ise -.552 ile -.192 aralığında değerlerde olduğu görülmüştür. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin tümü -1 ile +1 aralığında olduğundan, veri setinin parametrik testler için uygun olduğu sonucuna varılmıştır (George ve Mallery, 2024; Tabachnick ve Fidell, 2014). Histogram ve Q-Q grafikleri de verilerdeki sapmaların az olması dolayısıyla bu bulguları destekler nitelikte olmuştur (Field, 2024).

İspanyol ve Türk katılımcıların araştırmanın ana değişkenleri olan kök aile iklimi, duygu düzenleme stratejileri, obsesif kompulsif belirtileri ve evlilikte uyum düzeyleri için aldıkları toplam puanlar Tablo 3'te verilmiştir. Yine araştırmanın ana değişkenleri açısından Türk ve İspanyol katılımcıların ne düzeyde farklılaştıkları araştırılmış ve t testi sonuçları ile etki büyüklüklerine dair bilgiler Tablo 3'te yer almaktadır.

Katılımcıların aile iklimi toplam puanları analiz edildiğinde, Türk örneklemin pozitif aile iklimi düzeyinin (Ort. =120.48, SS=20.43), İspanyol örnekleme göre (Ort. =108.02, SS=23.42) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ortaya konmuştur ($t(164) = 3.63, p < .001$, Cohen's $d = .58$).

Tablo 3.

Türkiye ve İspanya Kültürlerarası Karşılaştırma Örnekleminde Katılımcıların Ana Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

<i>Değişkenler</i>	<i>Ülke</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>Min.</i>	<i>Maks.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>Cohen's d</i>
Olumlu Aile İklimi	Türk	120.48	20.425	51	161	3.63	<.001	.58
	İspanyol	108.02	23.422	53	156			
DD/Y. Değerlendirme	Türk	29.53	7.530	14	42	1.18	.24	.19
	İspanyol	28.21	6.297	13	41			
DD/Bastırma	Türk	14.15	6.246	4	28	-.07	.94	-.01
	İspanyol	14.21	4.935	4	25			
OKB	Türk	22.83	13.093	3	56	2.54	.01	.39
	İspanyol	18.30	9.837	3	42			
Evlilikte Uyum	Türk	44.26	9.189	19	60	-.90	.37	-.14
	İspanyol	45.55	8.633	27	58			

DD: Duygu Düzenleme, Y. Değerlendirme: Yeniden Değerlendirme, OKB: Obsesif Kompulsif Belirtiler

Obsesif kompulsif belirtiler için ortalama puanlar karşılaştırıldığında, Türk katılımcıların ölçekten aldıkları puanlar (Ort. =22.83, SS =13.09), İspanyol katılımcıların puanlarından (Ort. =18.30, SS =9.84) anlamlı düzeyde daha yüksektir ($t(161) = 2.54, p = .01$, Cohen's $d = .39$). Araştırmanın diğer ana değişkenlerinden “evlilikte uyum” ($t(164) = -.90, p = .37$) düzeyleri ile duygu düzenleme stratejilerinden “yeniden değerlendirme” ($t(164) = 1.18, p = .24$) ve “bastırma” ($t(159) = -.07, p = .94$) için iki ülke katılımcıları arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmamıştır (bkz. Tablo 3).

Çalışmanın devamında Türk ve İspanyol katılımcıların “aile iklimi” ve obsesif kompulsif belirtiler” ölçeklerinin alt boyutları açısından ne şekilde farklılaştığı da araştırılmıştır. Bu bağlamda ilk olarak İspanyol ve Türk katılımcıların aile iklimi ölçeğinin alt boyutları olan “aile içi ilişkisellik”, “kuşaklararası otorite” ve “bilişsel uyum” değişkenlerinden aldıkları puanları karşılaştırmak üzere “tek yönlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA)” yapılmıştır. Analiz öncesinde kovaryans matrislerinin homojenliğini test etmek için yapılan Box M testi [$\chi^2(6) = 93.10, p < .001$] ve normallik varsayımını test etmek amacıyla yapılan Shapiro-Wilk testi ($W = .97$,

$P=001$) anlamlı bulunmuş; örneklem büyüklüğünün yeterli ve grup büyüklüklerinin dengeli olması dolayısıyla, normallik ihlallerine dayanıklı olan Pillai's Trace değerleri esas alınmıştır (Olson,1979). Sonuçlara göre, Türkiye ve İspanya örneklemeleri aile iklimi alt boyutları puanları açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [*Pillai's Trace*=.223, $F(3,162) = 15.50$, $p<.001$] ve bu farklılık tüm alt boyutlar için geçerlidir ($p<.01$). Aile içi ilişkisellik (Ort. =80.57, $SS=15.24$) ve kuşaklararası otorite (Ort. =20.87, $SS =5.15$) puanları Türk katılımcılarda, İspanyol katılımcılardan daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Diğer yandan, bilişsel uyum düzeyleri açısından İspanyol örneklemin aldığı puanlar (Ort. =21.06, $SS=5.66$) Türk örneklemden anlamlı düzeyde daha yüksektir.

İki ülke katılımcılarının obsesif kompulsif belirtilerin alt boyutları özelinde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yine tek yönlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) kullanılmıştır. Analiz öncesinde Box M testi [$\chi^2 (21)= 43.00$, $p<.05$] ve Shapiro-Wilk testi ($W=.93$, $p<.001$) anlamlı bulunmuş ve aile iklimi alt boyutlarında uygulandığı şekilde, varsayım ihlallerine dayanıklı olan Pillai's Trace değerleri ile analizlere devam edilmiştir. Analiz sonuçları, Türkiye ve İspanya örneklemelerinin farklı obsesif kompulsif belirti düzeyleri açısından anlamlı düzeyde farklılaştıklarını ortaya koymaktadır [*Pillai's Trace*=.158, $F(6,159) = 4.98$, $p<.001$]. Daha sonrasında yapılan tek değişkenli varyans analizleri neticesinde; Türk örnekleminde kontrol etme (Ort. =4.32, $SS=2.97$), temizlik (Ort. =3.24, $SS=2.85$), düzenleme (Ort. =5.03, $SS =2.86$) ve etkisizleştirme (Ort. =2.38, $SS =2.41$) puanlarının İspanyol örnekleminde anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ortaya konmuştur ($p<.05$). Obsesyonlar ve biriktirme puanları açısından ise iki ülke arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

3.1.2. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Verilerin Türk ve İspanyol Katılımcılar Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analizler

Araştırmanın kültürlerarası olarak karşılaştırılma aşamasında katılımcıların çeşitli sosyodemografik özellikleri açısından ülkelerine göre farklılıkların ele alınması amaçlanmıştır.

Ülkeler arası farklılıklar bağımsız gruplar t testi ile analiz edilmiş, varyans homojenliği sağlanamayan durumlarda basıklık ve çarpıklık değerleri kabul edilir düzeyde (± 1 aralığında) olduğundan Welch'in t testi sonuçları verilmiştir (Ruxton, 2006; Welch, 1951) ve sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir. İspanyol ve Türk katılımcıların yaşları açısından ülkelere göre farklılık göstermediği ($t(159) = .925, p = .36$) ancak çocuk sayısı açısından Türk katılımcıların (Ort. = 1.32, $SS = 1.07$), İspanyol katılımcılardan (Ort. = .73, $SS = .90$) anlamlı düzeyde daha çok çocuk sahibi olduğu görülmüştür ($t(154) = 3.84, p < .001$, Cohen's $d = .60$).

Katılımcıların duygusal veya psikolojik zorluklar karşısından aldıkları sosyal ya da profesyonel destek miktarları, destek aldıkları kaynakların sayısı üzerinden ölçülmüştür. Buna göre İspanyol ve Türk katılımcıların kendileri için aldıkları sosyal destek kaynaklarının sayısı ülkelere göre farklılık göstermemektedir ($t(164) = -1.60, p = .11$). Diğer yandan, katılımcıların kendileri için aldıkları profesyonel destek ($t(164) = -2.12, p = .04$, Cohen's $d = -.34$), çift ilişkisine yönelik aldıkları sosyal ($t(104) = -4.52, p < .001$, Cohen's $d = -.74$) ve profesyonel destek ($t(109) = -3.20, p = .002$, Cohen's $d = -.52$) ile çocukları için aldıkları profesyonel destek ($t(164) = -3.16, p = .002$, Cohen's $d = -.50$) gibi alanlarda İspanyol katılımcıların Türklere kıyasla daha fazla kaynaktan destek aldıkları ortaya konmuştur (bkz. Tablo 4).

Tablo 4.

Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerinin Ülkelere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Betimsel İstatistikler ve Analiz Sonuçları

<i>Değişkenler</i>		<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>Cohen's d</i>
Yaş	Türk	41.6	12.7	.925	.36	.14
	İspanyol	40.0	9.92			
Çocuk Sayısı	Türk	1.32	1.07	3.84	<.001	.60
	İspanyol	.73	.90			
Kendisi için Sosyal Destek*	Türk	1.38	.89	-1.60	.11	-.25
	İspanyol	1.62	1.05			
Kendisi için Profesyonel Destek*	Türk	.32	.65	-2.12	.04	-.34
	İspanyol	.53	.59			
Çift İlişkisi ile ilgili Sosyal Destek*	Türk	.60	.67	-4.52	<.001	-.74
	İspanyol	1.23	.99			
Çift İlişkisi ile ilgili Profesyonel Destek*	Türk	.19	.44	-3.20	.002	-.52
	İspanyol	.47	.61			
Çocuğu ile ilgili Profesyonel Destek*	Türk	.32	.60	-3.16	.002	-.50
	İspanyol	.61	.52			

*Sosyal ve profesyonel destek miktarı, destek alınan kaynakların sayısı üzerinden hesaplanmıştır.

3.1.3. Türk ve İspanyol Katılımcılar için Çalışmanın Yaş, Çocuk Sayısı, İlişki ya da Evlilik Süresi ile Sosyal ve Profesyonel Destek Alma Durumlarının Evlilikte Uyum Düzeyleri ile Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Katılımcıların evlilikte uyum düzeyleri ile yaş, çocuk sayısı, ilişki/evlilik süresi, kendisi için aldığı sosyal ve profesyonel destek düzeyi, partneriyle ilişkisine yönelik aldığı sosyal ve profesyonel destek düzeyi arasındaki ilişkilere bakmak üzere her iki ülke özelinde Pearson Korelasyon analizleri yapılmıştır. Türk katılımcılar için bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir ve çocuk sayısı ($r = -.20$, $p = .042$), evlilik süresi ($r = -.20$, $p = .046$) ve çift ilişkisine yönelik alınan sosyal destek ile ($r = -.28$, $p = .006$) evlilikte uyum düzeyleri arasında negatif yönde korelasyon olduğu görülmüştür.

Tablo 5.*Türk ve İspanyol Katılımcılar için Araştırmanın Ana Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Katsayıları*

Değişkenler		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Yaş	Türk	1								
	İspanyol	1								
2.Çocuk Sayısı	Türk	.79**	1							
	İspanyol	.62**	1							
3.İlişki Süresi (Yıl)	Türk	.96**	.73**	1						
	İspanyol	.82**	.62**	1						
4.Kendisi için SD	Türk	-.32**	-.28**	-.34**	1					
	İspanyol	-.20	-.14	-.19	1					
5.Kendisi için PD	Türk	.32**	.11	.33**	.03	1				
	İspanyol	.07	-.04	.03	.13	1				
6. Çift için SD	Türk	-.11	-.06	-.08	.41**	.21*	1			
	İspanyol	-.34**	-.34**	-.35**	.63**	.08	1			
7. Çift için PD	Türk	.18	.06	.21*	.10	.70**	.29**	1		
	İspanyol	.07	-.02	.01	.19	.71**	.05	1		
8.Çocuk için PD	Türk	.08	.11	.08	-.02	.28**	.20*	.23*	1	
	İspanyol	.01	-.07	.07	.17	.39**	.03	.49**	1	
9.Evlilikte Uyum	Türk	-.20	-.20*	-.20*	.15	-.09	-.28**	-.12	-.18	1
	İspanyol	.01	-.15	.05	.14	-.02	.08	-.09	-.13	1

* $p < .05$, ** $p < .01$,

SD: Sosyal Destek; PD: Profesyonel Destek

Sosyal ve profesyonel destek miktarı, destek alınan kaynakların sayısı üzerinden hesaplanmıştır.

İspanyol katılımcılar için herhangi bir sosyodemografik özelliğin evlilikte uyum düzeyi ile ilişkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (bkz. Tablo 5). Yaş, çocuk sayısı, evlilik veya ilişki süresi, sosyal ve profesyonel destek almak gibi değişkenlerin evlilikte uyum düzeyi ile ilişkisi bazı çalışmalarda anlamlı bulunurken (Mirfardi ve ark., 2010; Pateraki ve Roussi, 2012), bazı çalışmalarda istatistiksel olarak anlamlılık göstermemiştir (Miller ve ark., 2004; Patrick ve ark., 2007). Buna ek olarak, mevcut araştırmada İspanyol örneklem için değişkenlerin hiçbirisi ile evlilikte uyum düzeyleri arasında korelasyon görülmezken, Türk örneklem için bazı değişkenler arasında zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur. Demir ve arkadaşlarına (2019) göre, bir değişkenin kontrol değişkeni olarak değerlendirilmesi için, istatistiksel güç açısından yeterli katılımcı sayısı varsa .20 ile .50 arasında olması gerektiğinden, çalışmadaki sosyodemografik değişkenlerin “kontrol değişkeni” ya da “düzenleyici değişken” olarak modele eklenmemesinin daha uygun olacağına karar verilmiştir.

3.1.4. Türk ve İspanyol Katılımcılar için Çalışmanın Ana Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Katsayıları

Araştırmanın ana değişkenleri ve alt boyutları arasındaki ilişkileri test etmek amacıyla Türk ve İspanyol örneklem için Pearson Korelasyon Analizleri yapılmıştır. Türk ve İspanyol katılımcılar için değişkenler arası ilişkiler Tablo 6’de gösterilmiştir.

Türk katılımcılar için “evlilikte uyum” düzeyi ile “aile iklimi” ($r = .28, p = .005$) arasında ve obsesif kompulsif belirtiler ile duygu düzenlemenin “yeniden değerlendirme” ($r = -.21, p = .034$) ve “bastırma” ($r = .24, p = .015$) alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. İspanyol katılımcılar için ise “evlilikte uyum” düzeyleri ile duygu düzenleme stratejilerinden “bastırma” ($r = -.41, p = .001$) arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür.

Tablo 6.

Türk ve İspanyol Katılımcılar için Araştırmanın Ana Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Katsayıları

Değişkenler		1	2	3	4	5
1.Olumlu Aile İklimi	Türk	1				
	İspanyol	1				
2.Obsesif Kompulsif Belirtiler	Türk	-.10	1			
	İspanyol	-.18	1			
3.DD-Y. Değerlendirme	Türk	.05	-.21*	1		
	İspanyol	-.03	-.03	1		
4.DD-Bastırma	Türk	-.07	.24*	.04	1	
	İspanyol	-.09	-.07	.03	1	
5.Evlilikte Uyum	Türk	.28**	-.11	.10	-.08	1
	İspanyol	.14	-.18	-.07	-.41***	1

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

OKB: Obsesif Kompulsif Belirtiler, DD: Duygu Düzenleme, Y. Değerlendirme: Yeniden Değerlendirme

3.1.5. Türk ve İspanyol Katılımcılar için Ülkenin, Kök Ailedeki İklimin, Obsesif Kompulsif Belirtiler ve Duygu Düzenleme Stratejilerinin Evlilikte Uyum Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Regresyon Analizleri

Araştırmanın kültürlerarası farklılıkları çerçevesinde katılımcıların doğdukları ailedeki iklimin, duygu düzenleme stratejilerinin, obsesif kompulsif belirtilerinin evlilik uyumlarını yordama düzeyini test etmek amacıyla hem Türk hem de İspanyol katılımcıların dahil edildiği 166 kişilik örneklemin verileri üzerinden hiyerarşik regresyon analizi yürütülmüş ve tüm katılımcılar için araştırmanın ana değişkenlerine yönelik istatistiklere Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7.

Tüm Katılımcılar için Ana Değişkenlerin Betimsel İstatistikleri ve Korelasyon Katsayıları

Değişkenler (N=166)	Ort.	SS.	1	2	3	4	5
1.Aile İklimi	115.52	22.45	1				
2.OKB	21.03	12.08	-.07	1			
3.DD-Y. Değerlendirme	29.01	7.08	.04	-.14	1		
4.DD-Bastırma	14.17	5.75	-.07	.15	.04	1	
5.Evlilikte Uyum	44.77	8.97	.19*	-.14	.04	-.18*	1

OKB: Obsesif Kompulsif Belirtiler, DD: Duygu Düzenleme, Y. Değerlendirme: Yeniden Değerlendirme

Hiyerarşik regresyon analizine ilk aşamada kontrol değişkeni olan “ülke” (Türkiye veya İspanya) eklenmiş, ikinci aşamada katılımcıların doğup büyüdüğü aileye dair özelliklerini ifade eden “aile iklimi” değişkeni eklenmiştir. Son olarak üçüncü aşamada ise modelde etkili olduğu düşünülen duygu düzenleme stratejileri “yeniden değerlendirme” ve “bastırma” ile “obsesif kompulsif belirtiler” değişkenleri eklenmiştir. Regresyon modeline dair analiz sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Aile İklimi, Duygu Düzenleme Stratejileri ve OKB’nin Evlilikte Uyumu Yordayıcılığı

<i>Değişkenler</i>	<i>R</i>	<i>R²</i>	<i>ΔR²</i>	<i>B</i>	<i>SH</i>	<i>β</i>	<i>t</i>	<i>F</i>
1.Aşama	.070	.005	.005					.816
Ülke				1.285	1.423	.070	.903	
2.Aşama	.232	.054	.049**					4.637*
Ülke				2.430	1.447	.133	1.680	
Aile İklimi				.092	.032	.230	2.902**	
3.Aşama	.300	.090	.036					3.162*
Ülke				2.119	1.475	.116	1.436	
Aile İklimi				.083	.032	.207	2.616*	
Y. Değerlendirme				.040	.097	.032	.414	
Bastırma				-.248	.120	-.159	-2.076*	
OKB				-.059	.059	-.079	-1.000	

* $p < .05$, ** $p < .01$,

Y. Değerlendirme: Yeniden Değerlendirme, OKB: Obsesif Kompulsif Belirtiler;

Bağımlı Değişken: Evlilikte Uyum

İlk olarak modele dair varsayımlar kontrol edildiğinde, değişkenlerin hiçbirisi açısından çoklu doğrusal bağlantı sorunu olmadığı tespit edilmiştir (Tolerance: .87-.97, VIF:1.03-1.15). İlk aşamada kontrol değişkeni olan ülkenin eklendiği modelin anlamlı olmadığı ($F_{(1;164)} = .816$, $p = .368$) ve dolayısıyla evlilik uyumunu yordamadığı görülmüş ($\beta = .070$, $p > .05$). İkinci aşamada, modele aile iklimi eklenmiş ve yeni oluşan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($F_{(2;163)} = 4.637$, $p = .011$). Aile ikliminin modele eklenmesiyle modelde açıklanan toplam varyans %4,9 artış göstermiştir ($p < .01$). Bu aşamada aile ikliminin, evlilikte uyumu

pozitif ve anlamlı yönde yordadığı ($\beta=.230, p<.01$), ülkenin ise evlilikte uyumu anlamlı düzeyde yordamadığı belirlenmiştir ($\beta=.133, p>.05$).

Modele üçüncü aşamada yeniden değerlendirme, bastırma ve obsesif kompulsif belirtilerin eklenmesiyle açıklanan varyansta meydana gelen artış anlamlı bulunmamakla $\Delta R^2=.036, p>.05$) birlikte, kurulan model istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(5;160)} = 3.162, p = .009$). Sonuçta, tüm değişkenler evlilikte uyumdaki varyansın %9'unu açıklamaktadır. Aile iklimi, tüm değişkenler kontrol edildiğinde de evlilikte uyumu pozitif ve anlamlı düzeyde yordamaktadır ($\beta=.207, p<.05$). Ayrıca duygu düzenleme stratejilerinden bastırmanın evlilikte uyumu negatif ve anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür ($\beta=-.159, p<.05$). Yeniden değerlendirme stratejisi ($\beta=.032, p>.05$) ve obsesif kompulsif belirtiler ($\beta=-.079, p>.05$) evlilikte uyumu bağımsız olarak yordamamıştır. Ülke değişkeni ise hiçbir aşamada evlilikte uyumu yordamamıştır ($p>.05$).

Özetle, katılımcıların Türk ya da İspanyol olması evlilikte uyum düzeylerinde bir farklılık ortaya koymamıştır. Aile iklimi, kültürden bağımsız olarak evlilikte uyumu pozitif yönde yordamaktadır. Bireylerin duygularını düzenlemekte bastırma yöntemine başvurmaları ise evlilik uyumlarını negatif yönde etkilemektedir.

3.2. TÜRKİYE ÖRNEKLEMİ İKİLİ (DYADIC) İLİŞKİLER VERİLERİNE YÖNELİK BULGULAR

3.2.1. Betimleyici İstatistikler

Türkiye örnekleminde veriler çiftlerin her ikisinin de ölçek setini doldurması yönünde bilgilendirme yapılarak toplanmış, toplamda 784 evli kişi araştırmaya katılmayı kabul etmiştir. Veriler incelendiğinde, öncelikle araştırma ölçeklerini yarıda bırakan kişiler elenmiş, sonrasında ise evli çift olarak her iki eşin de verisinin tamamlanmış olarak yer alıp almadığı incelenmiş ve sadece ikili veriler örnekleme dahil edilerek toplamda 508 katılımcı (254 çift) ile analizler yürütülmüştür.

Analizlere başlarken verilerin normallik varsayımları test edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçekler ve bu ölçeklerin alt boyutları için hem kadın hem de erkek katılımcılara göre çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Çarpıklık değeri en yüksek erkek katılımcıların obsesif kompulsif belirtilerinden “etkisizleştirme” alt boyutunda (1,166); en düşükse erkek katılımcıların aile iklimi özelliklerinden “aile içi ilişkisellik” alt boyutunda görülmüştür. Basıklık değerlerinin ise -783 (erkeklerde obsesif kompulsif belirtiler ölçeği düzenleme alt boyutu değeri) ile 1,820 (erkeklerde aile içi ilişkisellik alt boyutu) arasında değiştiği bulunmuştur. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin tümü -2 ile +2 aralığında olduğundan, veri setinin parametrik testler için uygun olduğu düşünülmüş (George ve Mallery, 2024), histogram ve Q-Q grafiklerinde de verilerdeki sapmaların az olması normal dağılım özelliklerini desteklemiştir (Field, 2024).

3.2.2. Araştırmanın Ana Değişkenlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Analizler

İlk olarak, araştırmanın değişkenleri olan evlilikte uyum, pozitif aile iklimi, obsesif kompulsif belirtiler ile yeniden değerlendirme ve bastırma stratejilerinin cinsiyete bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmada veriler çift olarak değerlendirildiği için, kadın ve erkekler arasındaki farklılıkların hem “*topluluk düzeyinde*” hem de aynı evlilik ilişkisi içerisinde, yani “*çift düzeyinde*” karşılaştırılması önemli görülmüştür. Bu bağlamda, tüm kadın katılımcıların tüm erkek katılımcıların puanlarıyla farklılıklarını incelemek amacıyla “*bağımsız örneklem t testi*” yapılmış, her bir çift için kendi içinde kadın katılımcıların ortalamalarının eşi olan erkek katılımcılardan farklılaşıp farklılaşmadığını gözlemlemek amacıyla da “*eşleştirilmiş örneklem t testi*” uygulanmıştır (bkz. Tablo 9).

Tablo 9.

Türkiye İkili İlişkiler Örnekleminde Araştırmanın Ana Değişkenlerinin Betimleyici İstatistikleri ve Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

<i>Değişkenler</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>Min.</i>	<i>Maks.</i>	<i>Ranj</i>	<i>Bağımsız Örneklem Testi</i>			<i>Eşleştirilmiş Örneklem Testi</i>		
							<i>t</i>	<i>p</i>	<i>Cohen's d</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>Cohen's d</i>
Olumlu Aile İklimi	Kadın	122.65	19.265	61	164	103	1.26	.21	.11	1.33	.19	.08
	Erkek	120.55	18.240	51	163	112						
DD/ Y. Değerlendirme	Kadın	28.34	7.843	6	42	36	-1.13	.26	-.10	-1.27	.21	-.08
	Erkek	29.11	7.431	6	42	36						
DD/ Bastırma	Kadın	13.22	5.721	4	28	24	-5.09	<.001	-.45	-5.52	<.001	-.35
	Erkek	15.79	5.641	4	28	24						
OKB	Kadın	21.83	11.715	2	56	54	.60	.55	.05	.74	.46	.05
	Erkek	21.19	12.515	0	58	58						
Evlilikte Uyum	Kadın	44.78	8.246	19	61	42	-2.04	.04	-.18	-3.38	<.001	-.21
	Erkek	46.26	8.149	17	61	44						

DD: Duygu Düzenleme, Y. Değerlendirme: Yeniden Değerlendirme, OKB: Obsesif Kompulsif Belirtiler

Bağımsız örneklem t-testi sonuçları incelendiğinde, evlilikte uyum puanları erkeklerde (Ort. =46.26, $SS=8.15$), kadınlara (Ort. =44.78, $SS=8.25$) kıyasla anlamlı olarak daha yüksektir [$(t(506) = -2.04, p = .04, \text{Cohen's } d = -.18)$]. Duygu düzenleme stratejilerinden “*bastırma*” stratejisinin kullanımı da erkeklerde (Ort. =15.79, $SS=5.64$), kadınlara (Ort. =13.22, $SS=5.72$) göre daha yüksek bulunurken [$(t(506) = -5.09 ; p < .001, \text{Cohen's } d = -.45)$], “*yeniden değerlendirme*” stratejisinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p > .05$). Obsesif kompulsif belirtiler ve pozitif aile iklimi puanları için kadın ve erkeklerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p > .05$), (bkz. Tablo 9).

Katılımcıların evli çiftler olarak, *kendi eşleri ile aralarında* araştırma değişkenleri açısından farklılık olup olmadığını anlamak için yapılan eşleştirilmiş örneklem (paired samples) t testi analizleri incelendiğinde ise, bağımsız örneklem t testi sonuçlarına benzer şekilde evlilikte uyum puanı [$(t(253) = -3.38 ; p < .001, \text{Cohen's } d = -.21)$] ve bastırma stratejisi puanı [$(t(253) = -5.52 ; p < .001, \text{Cohen's } d = -.35)$] erkeklerde kadınlara kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Yeniden değerlendirme stratejisi, obsesif kompulsif belirtiler puanları ve aile iklimi puanları için evli çiftler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$), (bkz. Tablo 9).

Ayrıca, eşleştirilmiş örneklem analiz sonuçlarında evli çiftlerin kendi aralarındaki araştırma değişkenleri korelasyonları incelendiğinde, çiftlerin evlilikte uyum ($r = .64, p = .000$), duygu düzenlemede “*yeniden değerlendirme*” ($r = .22, p = .001$) ve bastırma ($r = .15, p = .018$) stratejileri ve obsesif kompulsif belirti ($r = .35, p = .000$) düzeylerinde pozitif yönde anlamlı ilişki gösterdiği görülmüştür. Pozitif aile iklimi puanları arasında evli çiftler için anlamlı korelasyon görülmemesi, çiftlerin birbirlerine benzer kök aile iklimi olan eşleri seçtiği yönündeki araştırma hipotezini desteklememektedir.

3.2.3. Katılımcıların Evlilikte Uyum Düzeylerinin Çeşitli Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analizler

Araştırmanın temel değişkenlerine yönelik cinsiyet farklılıkları karşılaştırıldıktan sonra çocuk sayısı, evlilik yılı ve eğitim düzeyi gibi çeşitli sosyodemografik değişkenler açısından çalışmanın bağımlı değişkeni olan evlilikte uyum puanlarında farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır (bkz. Tablo 10).

Tablo 10.

Türkiye İkili İlişkiler Örnekleminde Katılımcıların Evlilikte Uyum Düzeylerinin Demografik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması

<i>Değişken</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Çocuk Sayısı	Çocuğu yok	117	47.96	7.25	(4, 472)	6.23 .000
	1 çocuk	106	46.69	7.46		
	2 çocuk	165	43.66	8.60		
	3 çocuk	75	43.87	9.07		
	4 ve daha fazla çocuk	14	45.86	6.13		
	Toplam	477	45.48	8.23		
Eğitim Durumu	İlkokul	53	43.60	7.94	(6,499)	1.00 .422
	Ortaokul	22	45.05	8.35		
	Lise	105	46.08	9.10		
	Önlisans	50	44.12	8.63		
	Üniversite	212	45.92	7.53		
	Yüksek Lisans	43	45.91	8.96		
	Doktora	21	46.86	8.48		
	Toplam	506	45.53	8.23		

Çocuk sayısına göre bireylerin evlilikte uyum düzeylerinin anlamlı olarak farklılaştığı ortaya konmuştur [$F(4, 472) = 6.23$; $p=.000$]. Hangi grupların birbiri arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla Post-Hoc (Çoklu Karşılaştırma) analizi yapılmıştır. Varyansların homojen olması sebebiyle yapılan Tukey'in HSD testi sonucuna göre, *hiç çocuğu olmayan* (Ort. =47.96, $SS=7.25$) kişilerin evliliklerinde uyum düzeyi, *iki çocuğu* (Ort. =43.66, $SS=8.60$) ve *üç çocuğu* (Ort. =43.87, $SS=9.07$) olan kişilerininkinden anlamlı şekilde daha yüksektir. Yine, *bir çocuğu*

olan (Ort. =46.69, $SS = 7.46$) kişilerin evlilik uyumları, *iki çocuğu olanlara* (Ort. =43.66, $SS = 8.60$) kıyasla istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur.

Evlilikte uyum düzeylerinin katılımcıların eğitim durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik yapılan analizlerde, ilkokuldan doktora düzeyine kadar eğitim düzeyindeki katılımcı gruplarının hiçbirisi arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$F(6, 499) = 1.00$; $p = .422$].

Katılımcıların evlilik sürelerine (yıllarına) yönelik grup farklılıkları araştırıldığında, Levene'nin varyansların homojenliği varsayımının karşılanmadığı görülmüş [$F(4, 503) = 3.817$; $p = .005$], bu sebeple Welch ANOVA testi yapılarak gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu ortaya konmuştur [$F(4, 204.361) = 10.849$; $p = .000$]. Hangi gruplar arasında farklılıklar olduğunu analiz etmek için ise Post-Hoc Analizi olarak Games-Howell Testi yapılmış, evlilik süresi *0-2 yıl arası* olanların (Ort. =48.16, $SS = 7.27$), *11-20 yıllık* (Ort. =42.92, $SS = 9.15$) ve *21-30 yıllık* (Ort. =44.04, $SS = 8.23$) evliliği olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek evlilik uyumu gösterdiği bulunmuştur. Benzer şekilde, *3 ila 10 yıldır* evli olan çiftlerin evlilikte uyum düzeyleri (Ort. =48.18, $SS = 6.52$), *11-20 yıldır* (Ort. =42.92, $SS = 9.15$) ve *21-30 yıldır* (Ort. =44.04, $SS = 8.23$) evli olanlara göre istatistiksel olarak daha yüksektir. 11 yıl ve daha uzun süre evliliği olan grupların evlilikte uyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

3.2.4. Çalışmanın Ana Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Katsayıları

Güncel çalışmanın temel değişkenleri olan evlilikte uyum, aile iklimi, obsesif kompulsif belirtiler ve duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişkiler ilk olarak tüm katılımcılara ait değerler üzerinden analiz edilmiş (bkz. Tablo 11), daha sonra “kadın” ve “erkek” katılımcıların değişkenleri için korelasyon katsayıları verilmiştir (bkz. Tablo 12).

Katılımcıların tümünün verileriyle yapılan korelasyon analizlerine göre, çalışmanın tüm bağımsız ve aracı değişkenleri, sonuç (bağımlı) değişkeni olan evlilik uyumu ile ilişkili bulunmuştur. Araştırma hipotezleriyle uyumlu olacak şekilde, aile iklimi ($r = .21, p = .000$) ve yeniden değerlendirme stratejisi ($r = .08, p = .029$) evlilikte uyum ile pozitif yönde ve anlamlı, obsesif kompulsif belirtiler ($r = -.09, p = .017$) ve bastırma stratejisi ($r = -.09, p = .017$) ise negatif yönde ve anlamlı ilişkilere sahiptir.

Tablo 11.

Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Katsayıları

<i>Değişkenler</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1.Olumlu Aile İklimi	1				
2.OKB	-.12**	1			
3.DD-Y.Değerlendirme	.05	-.09*	1		
4.DD-Bastırma	-.18**	.23**	.14**	1	
5.Evlilikte Uyum	.21**	-.09*	.08*	-.09*	1

* $p < .05$, ** $p < .01$,

OKB: Obsesif Kompulsif Belirtiler, DD: Duygu Düzenleme, Y. Değerlendirme: Yeniden Değerlendirme

Kadın ve erkeklerin araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde erkek ve kadınların aile iklimi düzeyleri, hem erkeklerin hem de kadınların evlilik uyumları ile (r değerleri .13 ile .30 arasında değişmekte, her biri için $p < .05$) olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Kadın ve erkeklerin obsesif kompulsif belirti düzeyleri ($r = .35, p = .000$), duygu düzenlemede yeniden değerlendirme stratejileri ($r = .22, p = .000$) ve bastırma stratejileri ($r = .15, p = .009$) ile evlilikte uyum ($r = .64, p = .000$) düzeyleri birbiriyle ilişkili bulunmuştur. Aile iklimi puanları için ise kadın ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir ($r = .10, p = .054$).

Tablo 12.*Araştırma Değişkenlerinin Arasındaki İlişkilerin Cinsiyete Göre Korelasyon Katsayıları*

<i>Değişkenler</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
1. OAİ (E)	1									
2. OAİ(K)	.10	1								
3.OKB (E)	-.21**	-.07	1							
4.OKB (K)	-.19**	-.04	.35**	1						
5.DD- Y.D.(E)	-.02	.12*	-.07	-.03	1					
6.DD- Y.D.(K)	.18**	.12*	-.03	-.11*	.22**	1				
7.DD-B. (E)	-.21**	-.07	.24**	.16**	.14*	-.01	1			
8.DD-B. (K)	.04	-.14*	.13*	.25**	-.09	.12*	.15**	1		
9.EU (E)	.13*	.17**	-.12*	-.07	.19**	-.01	-.20**	-.09	1	
10.EU (K)	.15**	.30**	-.13*	-.06	.05	-.02	-.19**	-.04	.64**	1

* $p < .05$, ** $p < .01$,

OAİ: Olumlu Aile İklimi, OKB: Obsesif Kompulsif Belirtiler, DD: Duygu Düzenleme, Y. D.: Yeniden Değerlendirme, B.: Bastırma, EU: Evlilikte Uyum, (E): Erkek, (K)

3.2.5. Çiftlerin Kök Ailelerindeki Pozitif Aile İklimi ile Evlilikte Uyum Düzeyleri**Arasındaki İlişkide Yeniden Değerlendirme Stratejisinin Aracı Rolü (Model 1)**

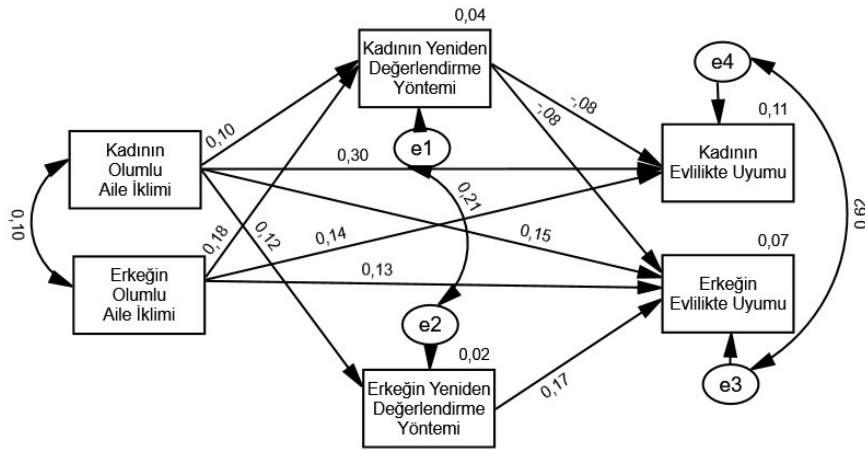
Araştırmada Türk örneklemin çift ilişkisine yönelik temel hipotezlerini test etmek amacıyla aktör partner karşılıklı bağımlılık modelinin, Ledermann and Bodenmann (2006) tarafından üçüncü bir değişken çifti dahil edilerek aracı ya da düzenleyici değişkenleri ölçmek için genişletilmiş olan Aktör Partner Karşılıklı Bağımlılık Aracılık Modeli kullanılarak test edilmiştir (Garcia-Lopez ve ark., 2016). Yordayıcı (bağımlı) değişken olan olumlu aile iklimi, sonuç değişkeni olan evlilikte uyum ve aracı değişken olan duygu düzenleme stratejilerinden “yeniden değerlendirme” düzeyi hem erkek hem de kadın katılımcılar için ayrı ayrı modele eklenmiştir.

Bir sonraki aşamada, endojenik (yordayıcı ve aracı) değişkenlere ait hata değişkenleri modele eklenmiştir. İkili ilişkilerin incelendiği modellerde, çiftlerin birbirine bağlı olarak değerlendirilmesi ile birlikte gözlemlenemeyen, ancak modele etki eden çok çeşitli ve karmaşık faktörler bulunabilmektedir ve bu göz önünde bulundurulmayan etkenler “hata terimi” olarak adlandırılır (Kenny, Kashy ve Cook, 2006). Modele en baştan eklenen hata terimi, olası standart

hataların tahmin edilebilmesini ve bu sayede analizlerin daha güvenilir olmasını sağlar (Cook ve Kenny, 2005; Kenny, Kashy ve Cook, 2006). Devamında, olumlu aile iklimi düzeylerinden evlilik uyumuna giden tüm ilişkiler modele dahil edilmiştir. Modelin uyum iyiliğini güçlendirmek için daha sonrasında modeldeki anlamsız ilişki yolları kaldırılmış ve yeniden test edilmiştir. Model, uyumunun çok iyi olduğu son haliyle sunulmuştur [$\chi^2 (2, N = 254) = .61$, $p > .05$, $GFI = .99$, $AGFI = .99$, $NNFI = 1.06$, $CFI = 1.00$, $RMSEA = .00$]. (bkz. Şekil 3).

Şekil 3.

Yeniden Değerlendirme Yöntemi için Aktör Partner Karşılıklı Bağımlılık Aracılık Modeli

Mevcut çalışmanın hipotezlerinden biri, kadınların ve erkeklerin olumlu aile ikliminin, kadın ve erkeklerin evlilik uyumu üzerindeki yordayıcı rolünde, yeniden değerlendirme yönteminin aracılık etkisi olduğudur. Modelde ilk olarak aktör etkileri incelendiğinde, kadınların büyüdüğü ortamdaki olumlu aile iklimi kadınların evlilik uyumlarını ($\beta = .30$, $p < .001$); erkeklerin aile iklimi de yine erkeklerin evlilikte uyum düzeylerini yordamaktadır ($\beta = .13$, $p < .05$).

Partner etkilerine bakıldığında ise kadınların olumlu aile iklimi erkeklerin evlilik uyumlarını ($\beta = .15$, $p < .05$); erkeklerin olumlu aile iklimi de kadınların evlilik uyumlarını yordamaktadır ($\beta = .14$, $p < .05$). Yani bu modelde yordayıcı değişkenler ile sonuç değişkenleri

arasında hem aktör hem de partner etkilerinin var olduğu ortaya konmuştur. Diğer yandan, modelde kadınların aile ikliminin erkeklerin yeniden değerlendirme yöntemini yordadığı ($\beta=.12$, $p<.05$), erkeklerin yeniden değerlendirme yönteminin de erkeklerin evlilik uyumunu yordadığı ($\beta=.17$, $p<.001$) görülmüştür. Yordayıcı değişken olan kadınların aile iklimi, tek başına erkeklerin evlilikte uyumlarını yordadığı için, yani bu ilişkide mutlaka aracı değişkene ihtiyaç duyulmamış olduğundan, yeniden değerlendirme yönteminin “*kısmi aracılık etkisi*” olup olamayacağı düşünülmüş ve test edilmiştir. %95 Güven Aralığında, 5000 tekrarlı yeniden örnekleme (bootstrap) hesabı yapılmış, ancak kadınların aile iklimi ile erkeklerin evlilik uyumu arasındaki ilişkide erkeğin yeniden değerlendirme yönteminin dolaylı etkisi bulunamamıştır ($\beta=.012$, $p>.05$; 95% CI [.02, .05]).

Özetle, her iki yordayıcı (bağımsız) ve her iki sonuç (bağımlı) değişkeni için doğrudan aktör ve partner etkisi bulunmuş, ancak duygu düzenleme yöntemlerinden yeniden değerlendirme stratejisi için anlamlı aracılık etkisi görülmemiştir.

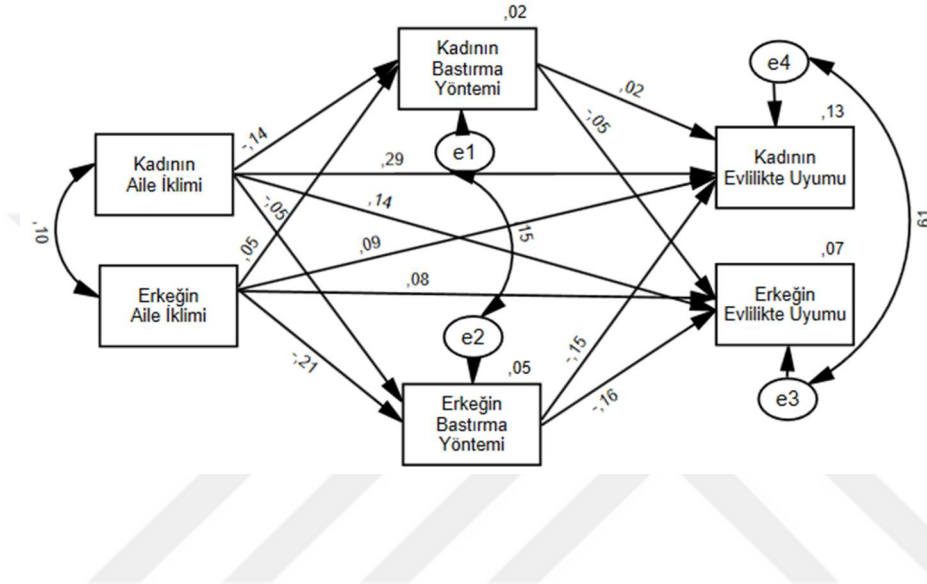
3.2.6. Çiftlerin Kök Ailelerindeki Pozitif Aile İklimi ile Evlilikte Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkide Bastırma Stratejisinin Aracı Rolü (Model 2)

Kadınların ve erkeklerin olumlu aile iklimi ile kendilerinin ve eşlerinin evlilik uyumu ilişkisinde, bastırma stratejisinin aracılık etkisini test etmek üzere, tüm değişkenler kadın ve erkek katılımcıların verileri ayrı ayrı olacak şekilde eklenmiştir. Devamında hata değişkenleri ve değişkenler arası ilişkilerin de eklendiği modelde, herhangi bir ilişki yolunun kaldırılmadığı uyum iyiliği sonuçlarının, kaldırıldığı denemelerden daha iyi olduğu görülmüş ve modeldeki tüm ilişki yolları korunmuştur (bkz. Şekil 4). Modelin serbestlik derecesi 0’dır, yani “*tam belirlenmiş (just-identified)*” modeldir ve veriye mükemmel uyum göstermektedir. Tam belirlenmiş modellerde veri uyumu sınanmadığından, ki-kare (χ^2) değeri hesaplanmamıştır (Kline, 2023).

Modelde kadınların büyüdüğü ortamdaki olumlu aile iklimi kadınların evlilik uyumlarını ($\beta=.29$, $p<.001$) ve erkeklerin evlilikte uyumlarını ($\beta=.14$, $p<.05$) yordamaktadır. Yani, kadınların aile iklimi hem aktör hem partner etkisi göstermektedir.

Şekil 4.

Bastırma Yöntemi için Aktör Partner Karşılıklı Bağımlılık Aracılık Modeli

Erkeklerin olumlu aile iklimi ise erkeklerin evlilik uyumunu da ($\beta=.08$, $p>.05$) (aktör etkisi); kadınların evlilik uyumunu da ($\beta=.09$, $p>.05$) (partner etkisi) yordamamıştır. Halbuki mevcut model üzerinde ilişki bulunamamış olan bu değişkenler, korelasyon analizlerinde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca, aşağıda daha detaylı bahsedileceği üzere erkeklerin aile ikliminden erkeklerin bastırma yöntemine, erkeklerin bastırma yönteminden de yine erkeklerin ve kadınların evlilik uyumuna giden dolaylı yolların da anlamlı olması, bastırma yönteminin “*tam aracılık etkisi*” olabileceğini düşündürmektedir. Şöyle ki, erkeğin aile iklimi ile, erkeğin evlilikte uyumu ve kadının evlilikte uyumu değişkenleri arasında doğrudan ilişki olmadığından, aracı değişken olan “bastırma stratejisi”, yordayıcı ve sonuç değişkenleri arasındaki varyansın çoğunu açıklamaktadır, bu da “*tam aracılık etkisi*”ne işaret etmektedir. Bu etkinin varlığını test etmek üzere, ilk olarak bastırma stratejisinin dolaylı yolları incelendiğinde,

Erkeğin aile iklimi ile erkeğin bastırma stratejisi arasında ($\beta=-.21$, $p<.001$),

Erkeğin bastırma stratejisi ile erkeğin evlilikte uyumu ($\beta = -.16$, $p < .05$) ve

Erkeğin bastırma stratejisi ile kadının evlilikte uyumu ($\beta = -.15$, $p < .05$) arasındaki ilişkiler de negatif yönde anlamlı bulunmuştur.

Devamında, dolaylı etkiler 5000 tekrarlamaya dayalı bootstrap ile hesaplanmıştır. İlk olarak, erkeklerin aile iklimi ile erkeklerin evlilikte uyumları arasındaki ilişkide, bastırma stratejisinin aracılık etkisi bulunmuştur ($\beta = .036$, $p < .01$; 95% CI [.01, .09]). İkinci olarak, erkeklerin olumlu aile iklimi ile kadınların evlilik uyumları arasında da bastırma stratejisinin aracılık etkisi olduğu görülmüştür ($\beta = .033$, $p < .01$; 95% CI [.07, .09]).

Tablo 13.

Model 2 için Bastırma Yöntemi Aracılık Etkisi Sonuçları

<i>Aracılık Etkisi Analizleri</i>	<i>Doğrudan Aracısız Etki (β)</i>	<i>Doğrudan Aracılı Etki (β)</i>	<i>Standart Dolaylı β</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>Aracılık Türü</i>
OAİ(E) $\rightarrow$ BY(E) $\rightarrow$ EU(E)	.13*	.09	.036** [.010; .090]	.019	Tam aracılık
OAİ(E) $\rightarrow$ BY(E) $\rightarrow$ EU(K)	.15*	.12	.033** [.007; .086]	.018	Tam aracılık

OAİ(E): Erkeklerin Olumlu Aile İklimi, BY(E): Erkeklerin Bastırma Yöntemi, EU(E): Erkeklerin Evlilikte Uyumu, EU(K): Kadınların Evlilikte Uyumu

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Dolayısıyla, bastırma stratejisinin aktör-partner karşılıklı bağımlılık aracılık modeli üzerinden test edildiği Model 2 sonuçlarına göre; bastırma stratejisi hem erkeklerin aile iklimi ile yine erkeklerin evlilikte uyumları arasında aktör etkisi, hem de erkeklerin aile iklimi ile kadınların evlilikte uyumu arasında partner etkisi göstermiştir. Her iki ilişki modeli için de “tam aracılık etkisi” bulunmuştur (bkz. Tablo 13).

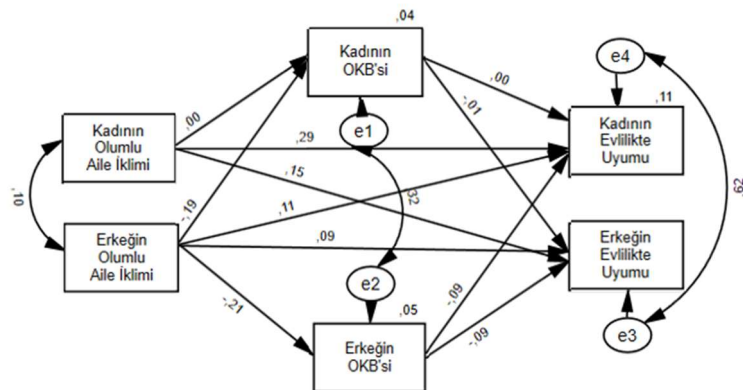
3.2.7. Çiftlerin Kök Ailelerindeki Pozitif Aile İklimi ile Evlilikte Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkide Obsesif Kompulsif Belirtilerin Aracı Rolü (Model 3)

Obsesif Kompulsif Belirtilerin aracı rolünün incelendiği model incelenmiş, modelin uyum iyiliğini güçlendirmek için modeldeki anlamsız ilişki yolları kaldırılmış ve yeniden test edilmiştir (Bkz. Şekil 5.). Modelin uyum iyiliği indeksleri iyi bulunmuştur [$\chi^2 (1, N = 254) = .64, p > .05, GFI = 1.00, AGFI = .98, NNFI = 1.03, CFI = 1.00, RMSEA = .00$].

Modelde kadınların büyüdüğü ortamdaki olumlu aile iklimi kadınların evlilik uyumlarını ($\beta = .29, p < .001$) ve erkeklerin evlilikte uyumlarını ($\beta = .15, p < .05$) yordamaktadır. Yani, kadınların aile iklimi hem aktör hem partner etkisi göstermektedir. Ancak, erkeklerin olumlu aile iklimi ise ne erkeklerin evlilik uyumunu ($\beta = .09, p > .05$) (aktör etkisi); ne de kadınların evlilik uyumunu ($\beta = .11, p > .05$) (partner etkisi) yordamamıştır. Her ne kadar yordayıcı değişkenden aracı değişkene giden bazı yollar anlamlı bulunsa da, aracı değişkenden sonuç değişkenine giden tüm yollar incelendiğinde;

Şekil 5.

Obsesif Kompulsif Belirtiler için Aktör Partner Karşılıklı Bağımlılık Aracılık Modeli

Kadınların OKB'sinin, kadınların evlilikte uyumuna ($\beta=.00, p>.05$), (aktör etkisi)

Erkeklerin OKB'sinin, erkeklerin evlilikte uyumuna ($\beta=.09, p>.05$), (aktör etkisi)

Kadınların OKB'sinin, erkeklerin evlilikte uyumuna ($\beta=-.01, p>.05$), (partner etkisi)

Erkeklerin OKB'sinin, kadınların evlilikte uyumuna ($\beta=-.09, p>.05$), (partner etkisi)

giden yolların hiçbirisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle, obsesif kompulsif belirtilerin, olumlu aile iklimi ile evlilikte uyum arasındaki ilişkide aracılık etkisi olduğuna yönelik hipotez desteklenmemektedir.

Model incelendiğinde, erkeklerin doğup büyüdüğü olumlu aile ikliminin hem kadınların hem de erkeklerin obsesif kompulsif belirtileri ile ilişkili bulunmuş, ancak kadınların doğup büyüdüğü aile iklimi ile ise kendilerinin de erkeklerin de obsesif kompulsif belirtileri arasında bir ilişki görülmemiş olması modelden elde edilen önemli bir çıkarım sağlamaktadır.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma kapsamında elde edilen bulgular alanyazın ışığında tartışılacaktır. Öncelikle, İspanya ve Türkiye örneklemelerinde aile iklimi, evlilikte uyum, duygu düzenleme stratejileri ve obsesif kompulsif belirtilere ilişkin betimsel bulgulara yer verilecek, devamında ilişkisel bulgular alanyazınla olan benzerlikleri kapsamında ele alınacaktır. Devamında, kök aile iklimi ile evlilikte uyum arasındaki ilişkiler bireysel düzlemde, cinsiyet bağlamında ve ikili veri analizi sonuçları ile ilişkisel özellikler bağlamında, aktör ve partner etkileri çerçevesinde tartışılacaktır. Bu ilişkilerde “yeniden değerlendirme” ve “bastırma” olmak üzere iki temel duygu düzenleme stratejisinin ve obsesif kompulsif özelliklerin aracı rolleri yine kuramsal açıdan değerlendirilecektir. Son olarak, bulgular kültürlerarası ve ilişkisel özellikler bir arada ele alınarak açıklanacak; çalışmanın klinik ve kuramsal katkıları ile sınırlılıkları tartışılacak ve gelecek çalışmalara yönelik önerilere yer verilecektir.

4.1. TÜRKİYE VE İSPANYA KÜLTÜRLERARASI KARŞILAŞTIRMA BULGULARININ TARTIŞILMASI

Araştırma verilerinin kültürlerarası düzlemde incelendiği aşamada, öncelikle Türk ve İspanyol katılımcıların sosyodemografik özellikler bakımından farklılaşıp farklılaşmadığı ele alınmış, ardından iki ülke katılımcıları araştırmanın ana değişkenleri temelinde karşılaştırılmıştır. Devamında, Aile İklimi Ölçeğinin ve Obsesif Kompulsif Belirtiler Ölçeğinin alt boyutları açısından Türk ve İspanyol katılımcılar arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Sonrasında, her iki ülke örnekleme için sosyodemografik değişkenler ile araştırmanın ana değişkenleri arasındaki korelasyonlar değerlendirilmiştir. En son aşamada ise Türk ve İspanyol katılımcılar için ülkenin, kök aile ikliminin, obsesif kompulsif belirtilerin ve duygu düzenleme stratejilerinin evlilikte uyum düzeyini yordama gücü test edilmiştir.

Katılımcıların duygusal veya psikolojik ihtiyaçları karşısında aldıkları, hekim, psikolog, aile danışmanı gibi profesyonel destek kaynakları araştırıldığında, İspanyol katılımcıların Türk katılımcılara göre hem kendileri hem partnerleri ile ilişkileri hem de çocukları için daha çok kaynağa başvurdukları tespit edilmiştir. Bu bulgu, ruh sağlığı hizmetlerine yönelik talebin iki kültür arasında gösterdiği farklılıkları ortaya koymak açısından önemli görülmektedir. Gerek ülkelerin sağladığı ruh sağlığı hizmetleri ve bu alanda harcanan bütçeler açısından, gerekse toplumun psikolojik ve psikiyatrik sağlık imkanlarına yönelik talepleri açısından yapılan çalışmalar, Avrupa ülkelerinin birçoğunda Türkiye'ye kıyasla bu hizmetlerin daha yaygın ve ulaşılabilir olduğu ortaya konmaktadır (OECD, 2022; Songur ve ark., 2024). Dünya Sağlık Örgütü'nün yayınladığı "Ruh Sağlığı Atlası 2020" raporunda, İspanya'da her 100.000 kişiye düşen psikiyatrist sayısının Türkiye'den yaklaşık 4 kat fazla olması ve yine Türkiye nüfusunun daha fazla olmasına rağmen ruh sağlığı alanında yayınlanan bilimsel makalelerin sayıları açısından İspanya'daki yayın sayısının Türkiye'nin iki katından fazla olması dikkat çekmektedir (WHO, 2022a; 2022b). Mevcut çalışma bulguları ve alanyazında yer alan bilgiler, Türkiye'de psikolojik sıkıntı yaşayan insanların sosyal desteğe ek olarak profesyonel destek almaya teşvik edilmeleri ve bu alanda erişilebilir hizmetlerin yaygınlaşması gerektiği açıktır. Ayrıca gerek bireysel gerek ilişkisel gerekse çocuklara ve gençlere yönelik profesyonel ruh sağlığı hizmetlerinin arttırılması ve toplumun bu gibi farklı alanlarda hangi uzmanlara ve kurumlara ulaşabilecekleri konusunda bilinçlendirilmesi, farkındalık artırıcı çok boyutlu çalışmaların yapılması önemli görülmektedir.

Yine katılımcıların sosyal ve profesyonel destek almalarına yönelik veriler incelendiğinde; hem Türkler hem de İspanyollar için farklı alanlarda (kendisi, çift ilişkisi ve çocukları için) profesyonel destek alma davranışları birbiriyle olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Aynı zamanda her iki örnekleme de kendileri için (aile üyeleri, arkadaş, akraba vb. kaynaklardan) sosyal destek alma davranışları ile çift ilişkisine yönelik sosyal destek alma

davranışlarının da yine pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Bu bilgilerden hareketle yardım arama davranışının tekil ve durumsal bir arayıştan ziyade bireylerin genel bir eğilimi olarak ortaya çıktığını ve her iki kültürde de bu eğilimin var olduğunu söylemek mümkündür. Alanyazında yardım arama davranışının, yalnızca bireysel psikolojik sıkıntı düzeyi ile değil, ruh sağlığı okuryazarlığı, yardım arama davranışına ve damgalanmaya yönelik tutumlar ile sosyal destek ağlarının erişilebilirliği gibi çok çeşitli faktörlerle ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Meydan ve Pamukçu, 2016; Sever ve ark., 2021). Mevcut çalışmada da bireylerin gerek sosyal çevresinden gerekse profesyonellerden aldıkları olumlu desteklerin, yine farklı alanlarda destek almak konusunda daha açık fikirli olmalarıyla ilişkili olabileceğini ve dolayısıyla da sosyal ve profesyonel destek almaya yönelik olumlu tutumlarının daha çok destek arama davranışıyla seyredebileceğini düşündürmektedir.

Türk ve İspanyol örnekleme dair verilerle yapılan araştırmalar, sosyodemografik özelliklerin yanı sıra araştırmanın temel değişkenlerine yönelik de birçok önemli bilgiyi ortaya koymaktadır. Çalışmanın en önemli temel değişkenlerinden biri olan aile iklimi, bireylerin aile içindeki etkileşim kalitesi ile kuşaklar arası ilişkilerin niteliğini belirleyen ve yalnızca çekirdek aileyi değil, geniş aile üyeleri arasındaki otorite özellikleri, bilişsel uyumları ve ilişkiselliklerini ifade eden bir kavramdır. Aile dinamikleri her bir aile üyesini yaşam boyu etkilerken, karşılığında bu dinamiklerin oluşum ve dönüşümünde de tüm bireylerin etkisi vardır (Gönül ve ark., 2018). Aynı zamanda, bu dinamikler ailenin parçası olduğu toplumun değerleriyle de karşılıklı etkileşimini sürdürmeye devam eder. Aile bağlarının güçlü olduğu, toplulukçu kültürlerin yaygın olduğu toplumlarda, olumlu aile iklimi özellikleri daha yüksek düzeyde ortaya çıkma eğiliminde olmaktadır (Aksan, 2025; Ayçiçeği-Dinn ve Caldwell-Harris, 2013; Gönül ve ark., 2018). Türk katılımcıların genel aile iklimi puanları ile kuşaklararası otorite ve aile içi ilişkisellik puanlarının İspanyol katılımcılardan daha yüksek bulunmuş olması,

alanyazında toplulukçu kültürler ile aile iklimi arasındaki ilişkiye yönelik bulgularla paralellik göstermektedir (Aksan, 2025; Ayçiçeği-Dinn ve Caldwell-Harris, 2013).

Öte yandan, aile ikliminin bilişsel uyum alt boyutunda İspanyol katılımcıların Türk katılımcılardan daha yüksek puanlar alması, toplulukçu kültürlerde aile içi benzerliğin otomatik olarak daha yüksek olacağına dair alanyazındaki varsayımlardan kısmen farklılaşmakta ve dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de toplumsal yapı son yüzyılda hızlı bir modernleşme, kentleşme ve ekonomik dönüşüm sürecinden geçmiştir; bu süreçte geleneksel aile ilişkilerinin yanında değerler, yaşam tarzı ve sosyal ilişkilerde de dönüşümler meydana gelmiştir (Akyıldız, 2020). Kırsal alandan kente göçün yaygınlaşması, eğitim düzeyindeki artış, modernleşme gibi çeşitli değişimler neticesinde aile içi ilişkiler ve kuşaklar arasında davranışsal uyum güçlü kalmaya devam ederken, düşünsel ve değerlere yönelik özelliklerde ayrışmalar yaşanmaya başlamıştır (Akyıldız, 2020; Kongar, 2007). Buna karşılık İspanya’da 20. Yüzyıl itibariyle ortaya çıkan modernleşme ve sistematik olarak gelen sekülerleşme ve eğitimin yaygınlaşması süreçleri neticesinde kişilerin toplumsal ve dini normlardan ziyade bireysel değerlere yöneldikleri ortaya konmaktadır (Ossenbach-Sauter, 1995). Dolayısıyla, aile ikliminin ölçtüğü şekilde üç nesli kapsayan bilişsel uyum özelliklerinin İspanyol katılımcılar için otoriteye dayalı bir uyumdan ziyade değerlerin ve dünya görüşlerinin aktarımının daha içselleştirilmiş olmasından kaynaklı olabileceği öne sürülebilir.

Obsesif kompulsif belirtilere dair elde edilen bulgular, kontrol etme, temizlik, düzenleme ve etkisizleştirme alt boyutlarına ek olarak toplam belirti puanları açısından da Türkiye örneklemin İspanyol örneklemden anlamlı düzeyde daha yüksek olması dikkat çekmektedir. Obsesif kompulsif bozukluğun veya belirtilerin iki ülkede de ne sıklıkta görüldüğüne dair istatistiksel verilere ulaşmak zor olsa da düşük/orta gelirli ülkelerde, yüksek gelirli ülkelere göre OKB yaygınlık oranlarının daha yüksek olduğuna dair bulgular mevcuttur (Stein, 2025). Uluslararası raporlarda İspanya’nın yüksek, Türkiye’nin ise orta gelir düzeyindeki ülkeler içinde

değerlendiriliyor olması (OECD, 2022), bu bulgularla iki ülkenin ekonomik özellikleri arasında tutarlık olduğunu düşündürmektedir. Ek olarak, Türkiye’de yetişkinler, çocuklar ve ergenlerle yapılan birçok çalışmada katılımcıların özellikle düzenleme, temizlik ve kontrol alanlarındaki semptomlarının yaygın olduğu ortaya konmuştur (Karadağ ve ark., 2006; Kütük ve ark., 2019). Yorulmaz ve arkadaşları (2009) kültürel bağlamın OKB semptomlarının ortaya çıkışını etkileyebileceğini ve farklı ülkeler arasında potansiyel farklılıklar olabileceğini belirtmiştir. Obsesif kompulsif bozukluğun ne şekilde ortaya çıkacağı psikososyal stres faktörleri, kültürel normlar, yardım arama davranışları gibi birçok alandan etkilenebileceği gibi (Demet ve ark., 2005), çeşitli psikolojik ve psikiyatrik bozukluklarla benzer şekilde OKB’nin de bireyin aile ve sosyal çevre gibi çoklu sistemlerle karşılıklı etkileşim içinde olması, iki ülke arasındaki farklılıkların çok yönlü mekanizmalarla ortaya çıkabileceğine işaret etmektedir.

Evlilikte uyum düzeylerine yönelik karşılaştırmalarda, Türk ve İspanyol örneklem arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, her iki kültürde de evlilikte uyumun genel özelliklerinin, uyumla ilgili alanların kültürel bağlamdan bağımsız olarak benzerlik gösterdiğine işaret etmektedir. Doğrudan bu iki ülke arasında evlilik uyumlarına yönelik karşılaştırma yapan bir çalışmaya erişilememiş olsa da, Bretana ve arkadaşlarının (2019) evlilikte uyumun önemli bir boyutu olan evlilik doyumuyla yönelik çalışmasında da Türkiye ve İspanya’nın da dahil olduğu dört ülkenin verileri arasında evlilik doyumu açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Evlilikte uyum düzeylerinin çeşitli sosyodemografik değişkenlerle ilişkilerine yönelik yapılan analizler neticesinde, Türk katılımcılar için “çocuk sayısı”, “evlilik süresi” ve “çift ilişkisine yönelik alınan sosyal destek miktarı” değişkenleri ile evlilikte uyum arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu bilgiler, alanyazındaki verilerle uyumlu olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye, İngiltere ve Amerikalı katılımcılarla yapılan bir çalışmada, her üç ülke için de evlilik süresinin evlilik doyumu ile negatif yönde ilişkili olduğu ortaya konmuştur

(Wendorf ve ark., 2011). Otuz üç ülkeden katılımcılarla evlilik doyumu üzerine yapılan bir başka çalışmada ise hem Türk hem de İspanyol kadın ve erkek katılımcılar için çocuk sayısı ile evlilik doyumu arasında negatif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir (Kowal ve ark., 2021). Ramesh ve Ajayan (2025)’da evliliğin kalitesi ile algılanan sosyal destek arasında negatif yönde ilişki bulunmuş ve bu bulgu, evlilikte yaşanan stres arttıkça daha çok yardım arama davranışına yönelme görülebileceği yönünde yorumlanmıştır. Çocuk sayısı, evlilik süresi ve sosyal destek ile evlilikte uyum arasındaki bu olumsuz yönde ilişkiler, İspanyol katılımcılara yönelik verilerin analizinde ortaya çıkmamıştır. Bu durumun kültürel normlar ile ilişkisel özellikler arasındaki ilişkilerin iki ülke arasında değişiklik göstermesinden kaynaklanabileceği gibi, İspanyol örneklemindeki katılımcı sayısındaki sınırlılık, Türk katılımcıların çocuk sayısının İspanyol katılımcılardan anlamlı düzeyde fazla olması ve İspanyol katılımcıların dahil edilme kriterlerinin “üç yıl ve daha fazla süredir birlikte yaşayan çiftler” şeklinde genişletilmiş olması gibi faktörlerden de kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın kültürlerarası aşamasında, Türk ve İspanyol katılımcıların bir arada dahil edildiği hiyerarşik regresyon analizinde kontrol değişkeni olarak modele ilk aşamada eklenen ülke değişkeni evlilikte uyumu anlamlı düzeyde yordamamıştır. Ancak ikinci aşamada aile iklimi değişkeni modele dahil edildiğinde, evlilikte uyumu pozitif yönde ve anlamlı biçimde yordadığı gözlenmiştir. Üçüncü aşamada ise duygu düzenleme stratejileri olan “yeniden değerlendirme” ve “bastırma” ile obsesif kompulsif belirtiler modele eklenmiş ve sadece “bastırma stratejisinin” evlilikte uyumu negatif ve anlamlı yönde yordadığı görülmüştür.

Bu analizler neticesinde ortaya konan önemli verilerden biri olarak aile ikliminin evlilik ilişkisindeki yordayıcı rolü, alanyazındaki bulgularla paralellik göstermektedir. Mevcut çalışmaya benzer şekilde Hardy ve arkadaşları (2015) pozitif kök aile iklimi ile evlilikte istikrar arasında doğrudan, aile iklimi ile evlilik memnuniyeti arasında ise ilişkisel öz-düzenleme aracılığıyla dolaylı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Öselemiş ve

Türkdoğan (2024) kök ailedeki işlevselliğin yüksek düzeyde olmasının ilişki doyumunu yordadığını belirtmiştir. Güncel çalışmanın bulguları ve alanyazındaki veriler, sistemik kuramın, kişilerin içinde bulunduğu sistemlerin birbirinden ayrılamaz şekilde iç içe olduğuna yönelik varsayımıyla tutarlı sonuçlar ortaya koymaktadır. Bowen'a (1993) göre bireylerin kök ailelerinde öğrendikleri duygusal örüntüler ve ilişkisel becerileri yetişkinliklerindeki yakın ilişkilerinde ne düzeyde işlevsel olacakları yönünde belirleyici rol oynamaktadır. Bu çerçevede kök ailedeki iklimin evlilikte uyumu yordaması ve bu ilişkinin kültürden bağımsız şekilde ortaya çıkmasının, bu ilişkisel kalıpların karşılıklı ve döngüsel yapısını destekler nitelikte olduğunu söylemek mümkündür.

Bu çalışmada yeniden değerlendirme stratejisinin ve obsesif kompulsif belirtilerin evlilikte uyumu bağımsız olarak yordamamış olması, bu iki değişkenin evlilik ve ilişkisel özellikler üzerinde farklı mekanizmalar aracılığıyla değişkenlik gösterebileceğini düşündürmektedir. Yeniden değerlendirme, bireyin yaşadığı duygusal deneyimi bilişsel olarak yeniden anlamlandırması olarak açıklanmakta ve ilişki doyumu ile uyum üzerindeki etkilerinin bağlamsal koşullara bağlı olarak değişkenlik gösterebildiği bildirilmektedir (Aldao ve ark., 2010; Gross ve John, 2003b). Obsesif kompulsif belirtilerin evlilikte uyumu yordamamış olması ise örneklemin klinik olmayan bir gruptan oluşmasıyla ilişkili olabilir. Klinik örneklerle yapılan çalışmalarda OKB belirtilerinin evlilik işlevselliğini ve evlilikte uyumu negatif yönde yordadığı belirtilse de (Batoool ve Bakht, 2020; Devi ve ark., 2025) çalışmalarda bu ilişkiler genellikle semptomların şiddeti üzerinden değerlendirilmektedir. Mevcut çalışma örneklemini klinik olmayan genel popülasyonu yansıttığı için evlilik uyumunu yordamamış olabileceği öne sürülebilir.

Öte yandan, bastırma stratejisinin evlilikte uyumu negatif yönde ve anlamlı biçimde yordaması, bu stratejinin özellikle yakın ilişkiler bağlamında görece daha düşük işlevsellik gösterebildiğini ortaya koyan alanyazınla örtüşmektedir. Bastırma, bireyin yaşadığı duyguyu

işsel olarak deneyimlemeye devam ederken dışavurumunun sınırlandırılmasıyla karakterize olup, bu durum yakın ilişkilerde duygusal paylaşımı ve karşılıklı anlayışı azaltabilmektedir (Gross ve John, 2003b). Alanyazındaki çalışmalar bastırma stratejisinin kullanımının düşük ilişki doyumu ve ilişki kalitesi ile bağlantılı olduğunu göstermekte ve güncel çalışmanın bulgularını desteklemektedir (Chervonsky ve Hunt, 2017; Impett ve ark., 2012). Ayrıca bastırma, kaçınan bağlanma örüntüsüyle de örtüşerek bireyin duygusal yakınlıktan kaçınma, mesafeli olma ve duygusal ifadelerde zorlanma durumuyla da açıklanabilir (Fraley ve Shaver, 2000). Kaçınan bağlanan bireyler duygusal bağlılığı bir tehdit olarak algılayabilir, özerkliklerini korumak için ilişkilerinde mesafe koyarak duygusal paylaşımdan uzak durabilir ve ihtiyaçlarını ifade etmekte zorlanabilir (Fraley ve Shaver, 2000). Benliği koruma amacıyla geliştirilen bastırma eğilimi uzun vadede ilişki doyumunu zayıflatabilir ve bu durumda, bastırmanın evlilik gibi karşılıklı açıklık ve duygusal erişilebilirlik gerektiren ilişkisel bağlamlarda daha az işlevsel bir strateji olabileceği söylenebilir.

Ülke değişkeninin kontrol değişkeni olarak modele dahil edildiği aşamada evlilikte uyumu anlamlı biçimde yordamaması, aile iklimi ile evlilikte uyum arasındaki ilişkinin kültürel bağlamdan bağımsız olarak benzer bir örüntü sergilediğini göstermektedir. Başka bir deyişle, bireylerin kök ailelerinden taşıdıkları ilişkisel öğrenmeler Türkiye ve İspanya örneklemelerinde evlilikte uyumu benzer biçimde yordamaktadır. Bowen'ın (1993) "*çok kuşaklı aktarım süreci*"ne göre, ailelerin duygusal işlevsellikleri, problemlerle başa çıkma becerileri gibi temel ilişkisel tutum ve davranışları ailedeki bireylerin yetişkinlik dönemlerindeki yakın ilişkilerini şekillendirerek tıpkı genetik özellikler gibi nesilden nesile aktarılır (Keller, 2019). Gerek kök ailedeki ilişki paternleri gerekse çeşitli semptomların bir sonraki aileye aktarıldığı ve üçüncü nesilde etkilerinin görüldüğüne dair birçok ampirik bulgu mevcuttur (Keller, 2019; Klever, 2005). Çok sayıda ülkeden katılımcılarla yürütülen bir çalışmada evlilik uyumu ve doyumunu açıklamada çeşitli bireysel ve ilişkisel değişkenlerin ülke düzeyindeki faktörlerden daha güçlü

yordayıcılar olabildiği gösterilmektedir (Dobrowolska ve ark., 2020). Mevcut çalışmada ülke değişkeninin anlamlı bir yordayıcı olmaması, ekolojik sistem kuramının (Bronfenbrenner, 1979) öne sürdüğü “makro sistemin” yani yaşanılan ülke ve o ülkeye dair kültürün ilişkiler üzerindeki karşılıklı etkisine yönelik varsayımı reddetmemekte, ancak aile sistemine dair niteliksel farklılıkların, yani kişiye daha yakın temasta etki eden “mikro sistemin” evlilikte uyum üzerindeki yansımalarının daha baskın şekilde ortaya konabileceğini göstermektedir.

Buradan hareketle, mevcut çalışmanın ikinci aşamasında yalnızca Türk örnekleminde aktör-partner karşılıklı bağımlılık modeli analizleri yürütülmüştür. Bu analizlere yönelik tartışmanın, aile ikliminin evlilikte uyum üzerindeki karşılıklı etkileri ile bunlarla ilişkili duygu düzenleme ve obsesif kompulsif belirtilere yönelik mekanizmaları daha ayrıntılı ve derinlemesine ortaya koyacağı düşünülmektedir.

4.2. TÜRKİYE ÖRNEKLEMİ İKİLİ (DYADIC) İLİŞKİLERE YÖNELİK BULGULARIN TARTIŞILMASI

Araştırmanın Türk örnekleminin ikili ilişkiler düzleminde incelendiği aşamada, ilk olarak araştırmanın ana değişkenlerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı ele alınmış, ardından katılımcıların evlilikte uyum düzeylerinin çeşitli sosyodemografik değişkenler açısından nasıl bir örüntü sergilediği değerlendirilmiştir. Devamında, çalışmanın temel değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Son olarak da çiftlerin kök aile iklimi ile evlilikte uyum düzeyleri arasındaki ilişkiye; yeniden değerlendirme stratejisi, bastırma stratejisi ve obsesif kompulsif belirtilerin aracılık edip etmediği, üç farklı ikili (dyadic) ilişki modeli bağlamında ele alınmıştır.

Katılımcıların çeşitli sosyodemografik özelliklerinin evlilikte uyum düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık ortaya koyup koymadığına dair yapılan analiz sonuçları incelendiğinde, çocuk sayısı ve evlilik süresinin evlilikte uyumla ilişkili olduğu, buna karşılık eğitim düzeyine göre evlilikte uyumun anlamlı biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Özellikle çocuk sayısı

bakımından, hiç çocuk sahibi olmayan bireylerin evlilikte uyum puanları iki ve üç çocuklu bireylere göre daha yüksek bulunmuştur. Bir çocuğu olanların ise iki çocuğu olanlara göre evlilikte uyum düzeyi daha yüksektir. Bununla birlikte, hiç çocuğu olmayanlarla bir çocuğu olan bireyler arasında anlamlı bir fark görülmemesi dikkat çekicidir ve uzun vadede tek çocuğun evlilikte uyum üzerinde kayda değer bir azalma göstermiyor olabileceğini düşündürmektedir. Alanyazındaki bulgular incelendiğinde, çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunun azaldığına dair çalışmalar bulunmakla birlikte (Ghahremani ve ark., 2017; Jose ve Alfons, 2007), çocuk sayısının evlilik doyumu ile ilişkisi olmadığına işaret eden araştırma sonuçları da yer almaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013). Bu bulgular, çocuğun varlığının tek başına evlilik uyumunu düşüren bir etmen olmayabileceğini, daha ziyade çocuk sayısının artmasının günlük yaşam stresi ve ebeveynlik yükünü arttırarak çiftler üzerinde ek bir baskı unsuru oluşturabileceğini, ayrıca evlilik ilişkisine ayrılan zaman ve psikolojik kaynaklar açısından da sınırlılıklar yaratabileceğini düşündürmektedir. Kowal ve arkadaşlarının (2021) birçok ülkeden katılımcılarla yaptığı çalışmada, çocuk sayısı arttıkça kadınlarda evlilik doyumunun anlamlı düzeyde azaldığı ancak erkeklerde bu etkinin görülmediği bulunmuştur. Ayrıca dindarlık düzeyi yüksek olanlarda çocuk sayısının artması evlilik doyumu üzerinde etki göstermezken, orta ve düşük dindarlık düzeyindeki bireyler için çocuk sayısı ile evlilik doyumunun olumsuz yönde ilişkili olduğu görülmüştür (Kowal ve ark., 2021). Türk, İngiliz ve Amerikalı katılımcıların karşılaştırıldığı bir başka çalışmada ise çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunun azaldığı, ancak bu durumun istisna olarak Türk ve kadın katılımcılarda görülmediği ortaya konmuştur (Wendorf ve ark., 2011). Ghahremani ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında ise tek oğlu olan kişilerin evlilik doyumunun, tek kızı olanlardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla çocuk sayısının evliliğe yönelik tatmini ne düzeyde etkilediğini anlamak için farklı mekanizmalarla birlikte değerlendirmek önemli görülmektedir.

Evlilik süresi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiye yönelik bulgular da alanyazındaki eğilimlerle tutarlıdır. Mevcut çalışmada evlilik süresi 0 ila 2 yıl arası olanların evlilikte uyumu, 11 ila 20 yıldır ve 21 ila 30 yıldır evli olanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuş, yine 3 ila 10 yıldır evli olanların evlilik uyum puanlarının 11 yıl ve üstünde evli olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Öte yandan, 11 yıl ve üzeri evli olan gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır. Birçok çalışmada evlilik doyumunun evlilik süresi bağlamında değiştiği ve bu değişimin zamanla birlikte çeşitli evliliğe özgü süreçlerle ilişkili olduğu gösterilmiştir. Bühler ve arkadaşlarının (2021) yaptığı kapsamlı meta-analiz çalışmasında ilişki doyumunun ilk 10 yılda azaldığı, 10 ila 20 yıl aralığında arttığı ve 20 yıldan sonra azalmaya başladığı ifade edilmiştir. Durmuş ve Baba (2024) çiftlerin evlilik uyum puanlarının evlilik yıllarına göre duygusal zekâ ile ilişkisini inceledikleri araştırmalarında, 11 ila 20 yıldır evli olanlarda duygusal zekanın “uyumluluk” alanının evlilikte uyum düzeyini yordadığını belirtmiştir. Öte yandan, 1 ila 10 yıldır ve 21 yıl ve üzeri süredir evli olanlarda duygusal zekâ ile evlilik uyumunun anlamlı ilişkisi bulunmamıştır (Durmuş ve Baba, 2024). Bu sonuçlar, evlilikte uyumun yaşam döngüsü içinde değişebilen, dinamik bir yapı olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın ana değişkenlerinden elde edilen puanların cinsiyete göre ne şekilde değiştiğini anlamak amacıyla, hem tüm kadınlarla tüm erkeklerin karşılaştırıldığı bağımsız örneklem testi, hem de evli çiftlerin birbirleri ile karşılaştırıldığı eşleştirilmiş örneklem testi kullanılmış ve her ikisinden de benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Evlilikte uyum ve bastırma stratejisi açısından erkekler kadınlara göre daha yüksek puanlar alırken, aile iklimi, yeniden değerlendirme stratejisi ve obsesif kompulsif belirtiler açısından kadın ve erkekler arasında anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir. Evlilikte uyuma dair yapılan ampirik çalışmalarda, özellikle ev işleri ve çocuk bakımına dair kadınların erkeklerden daha çok sorumluluk aldığı kültürlerde kadınların evlilikte uyumlarının erkeklerden daha düşük düzeyde olabildiği ortaya konmaktadır (Akan ve ark., 2023; Ciciolla ve Luthar, 2019). Ayrıca, evliliğin erkekler için duygusal ve

günlük yaşam bağlamında daha belirgin kazanımlar sunduğuna işaret eden araştırma bulguları dikkate alındığında (Arvas ve Hökelekli, 2017; Simon, 2002), erkeklerin evlilik uyumunu daha yüksek algılamalarının olası olduğu ileri sürülebilir.

Alanyazında duygu düzenleme stratejilerinin kullanımında cinsiyete özgü örüntüler bulunduğu, kadınların yeniden değerlendirme stratejisini, erkeklerin ise bastırma stratejisini daha sık kullandıklarının rapor edildiği (Gross ve John, 2003b; Güngör ve ark., 2020; Medellu ve Azzahra, 2022; Tamres ve ark., 2002), buna karşın özellikle uzun süreli ilişkiler bağlamında yeniden değerlendirmenin erkekler ve kadınlar tarafından benzer şekilde kullanılabildiğini gösteren çalışmalar mevcuttur (Zhao ve ark., 2023). Mevcut araştırmada bastırma stratejisinin erkeklerde daha yüksek bulunması alanyazındaki genel eğilimle uyumlu görülürken, yeniden değerlendirme açısından cinsiyete yönelik farklılığın ortaya çıkmamasına yönelik de benzer çalışmalar bulunmaktadır.

Aile iklimine dair yapılmış önceki çalışmalar, aile ikliminin ve bu iklime yönelik algıların cinsiyetten bağımsız bir biçimde şekillenebildiğini göstermektedir (Muraru ve Turliuc, 2013; Saadatmand ve ark., 2019). Bu sonuç, aile ikliminin bireysel özelliklerden ziyade paylaşılan aile bağları, uzun süreli ve karşılıklı etkileşim örüntüleri ile şekillenen bir yapı olabileceği yönündeki yaklaşımlarla uyumlu görünmektedir (Hallaç ve Öz, 2014). Kök aile ortamındaki işlevselliğin bireylerin empati, sorun çözme, savunma mekanizmaları, kişilerarası iletişimi, eşine yönelik farkındalığı ve bireysellik ile bağlılık arası kurduğu denge gibi hem kişisel hem de kişilerarası becerilerin gelişmesi ile doğrudan ilişkili olduğu da bilinmektedir (Saadatmand ve ark., 2014). Dolayısıyla, aile iklimi bireylerin cinsiyet farklılığından ziyade, ailesiyle ve sonraki yaşamında kurduğu ilişkiler ve bu ilişkilerdeki becerileriyle daha çok ilgilidir. Güncel çalışmada da aile iklimi açısından cinsiyete yönelik farklılıklar gözlenmemiştir ve bu ilişkiler bilişsel ve duygusal düzenleme becerileri gibi mekanizmalarla anlaşılmaya çalışılmaktadır. Obsesif kompulsif belirtilere yönelik alanyazında yer alan bulgular

değerlendirildiğinde ise her ne kadar kadın ve erkekler arasında çeşitli semptomların sıklığı açısından değişiklikler görülebilse de (Khandelwal ve ark., 2009), özellikle klinik olmayan gruplarda genel yaygınlık ve şiddet açısından kadın ve erkeklerde belirgin farklılıklar olmadığı bilinmektedir (Abramowitz ve ark., 2014; Berman ve ark., 2010). Bu anlamda mevcut çalışmada obsesif kompulsif belirtiler açısından cinsiyete yönelik farklılıklar bulunmamasının önceki çalışmalarla uyumlu olduğu söylenebilir.

Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde, çalışmanın bağımsız değişkeni olan pozitif aile iklimi ile evlilikte uyum arasında ve aracı değişkenlerden olan yeniden değerlendirme ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan, bastırma stratejisi ve obsesif kompulsif belirtiler ile evlilikte uyum arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki olduğu bulunmuş ve bu bulguların alanyazında yer alan çalışmalarla paralellik gösterdiği görülmüştür (Doron ve ark., 2012a; 2012b; Ha, 2008; Kaur, 2015; Medellu ve Azzahra, 2022; Öselemiş ve Türkdoğan, 2024; Trak ve İnözü, 2017). Analizlerin devamında, araştırmada kadın ve erkeklerin kök aile iklimleri ile güncel ilişkileri arasındaki örüntüleri ve bu bağlamda çeşitli psikolojik süreçlerinin karşılıklı etkileşimlerini anlamlandırmak amacıyla aktör-partner modeli analizleri öncesinde hem kadın hem de erkeklerin puanlarının ayrı ayrı korelasyon analizleri yapılmıştır. Buna göre, kadınların aile iklimi ile kadınların ve erkeklerin evlilikteki uyumu, erkeklerin aile iklimi ile de yine hem kadınların hem de erkeklerin evlilikteki uyumu pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Aile iklimi ile aracı değişkenlerin ilişkileri açısından; erkeklerin aile iklimi kadınların ve erkeklerin OKB'leri ile negatif yönde, kadınların yeniden değerlendirmesi ile pozitif yönde ve erkeklerin bastırması ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Kadınların aile iklimi ise kadınların ve erkeklerin yeniden değerlendirmesi ile pozitif yönde, kadınların bastırması ile de negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Evlilikte uyum ile aracı değişkenlerin ilişkilerine bakıldığında ise, erkeklerin bastırma stratejileri hem erkeklerin hem de kadınların evlilikte uyumu ile negatif

yönde ilişkili bulunmuş, ancak yeniden değerlendirme stratejileri ile anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamıştır. Erkeklerin obsesif kompulsif belirtileri ise hem erkeklerin hem de kadınların evlilik uyumu ile ilişkili bulunmuş, kadınların obsesif kompulsif belirtileri ise ne kadınların ne de erkeklerin evlilikte uyum düzeyi ile ilişkili çıkmamıştır. Korelasyon analizi bulgularının daha sonrasında yapılmış olan aktör-partner karşılıklı bağımlılık modeli sonuçları ile birlikte değerlendirilmesinin daha değerli olduğu düşünülmektedir.

Son olarak bu çalışmanın temel değişkenleri arasındaki ilişkileri sistemik kuram çerçevesinde ele alarak; ilişkileri daha derinlemesine anlamlandırma bağlamında, kadınların ve erkeklerin aile iklimini yordayıcı, kadınların ve erkeklerin evlilikte uyumunu sonuç değişkeni olarak konumlandıran ve hem kadınlar hem de erkekler için yeniden değerlendirme stratejisinin, bastırma stratejisinin ve obsesif kompulsif belirtilerin aracı değişken olduğu üç farklı model üzerine çalışılmıştır. Yeniden değerlendirme stratejisinin aracı olarak analiz edildiği ilk modelde; bulgular, hem kadın hem de erkekler için olumlu aile ikliminin, bireyin kendi evlilik uyumunu yordadığını, yanı sıra partnerin evlilikte uyumu üzerinde de anlamlı etkilerinin bulunduğunu göstermiştir. Bu sonuçlar, evlilik ilişkilerinin yalnızca bireysel geçmiş deneyimlerin bir ürünü olmadığını, aksine çiftlerin gelişimsel aile bağlamlarının karşılıklı ve sistemik bir biçimde ilişki dinamiklerine yansıdığını ortaya koymaktadır (Barchem ve ark., 2018; Bartle-Haring ve Sabatelli, 1998; Gönül ve ark., 2018; Kağıtçıbaşı, 2010). Aile sistemleri kuramı ve karşılıklı bağımlılık yaklaşımı doğrultusunda değerlendirildiğinde, bireyin kök ailesinde deneyimlediği destekleyici ve işlevsel ilişki örüntülerinin hem kendi ilişki doyumunu hem de partnerinin ilişki deneyimini etkileyebildiği görülmektedir (Bowen, 1993; Gerdan ve Çamur, 2024; Kağıtçıbaşı, 2010). Modelde yeniden değerlendirme stratejisinin aracı rolüne ilişkin bulgular ise sınırlı kalmıştır. Kadınların olumlu aile iklimine sahip olmalarının erkeklerin yeniden değerlendirme düzeyini yordadığı ve erkeklerin yeniden değerlendirme stratejisini kullanmalarının kendi evlilik uyumları ile ilişkili olduğu görülmekle birlikte, yeniden

değerlendirme stratejisinin kadınların aile iklimi ile erkeklerin evlilik uyumu arasındaki ilişkide anlamlı bir dolaylı etki oluşturmadığı belirlenmiştir. Bu durumda yeniden değerlendirme stratejisi ve evlilik uyumuna olan katkısı, bu stratejinin bağlamsal koşullara daha duyarlı bir duygu düzenleme stratejisi olabileceğini düşündürmektedir. Nitekim literatürde yeniden değerlendirmenin daha çok bireyin kendi duygusal deneyimini düzenlemeye yönelik ve bilişsel ağırlıklı bir strateji olduğu; kişilerarası süreçlerdeki etkilerinin ise bastırma gibi tepki odaklı stratejilere kıyasla daha sınırlı olabileceği vurgulanmaktadır (Gross, 1998; Gross ve John, 2003b).

Ayrıca Türk kültürü bağlamında aile kökenli değerlerin ve ilişkisel beklentilerin evlilik uyumu üzerindeki etkilerinin, belirli duygu düzenleme stratejilerinden bağımsız olarak da güçlü bir biçimde işleyebileceği düşünülmektedir. Aile ikliminin evlilik uyumunu daha önce İspanyol ve Türk katılımcıların dahil edildiği bir modelde de ülkeden bağımsız olarak yordamış olması ve Türk örnekleme bu yordayıcı ilişkinin hem aktör hem de partner düzeyinde olması dikkate alındığında, yeniden değerlendirmenin evlilik uyumu üzerindeki etkisini aracı bir mekanizma olmaktan ziyade bireysel düzeyde işleyen tamamlayıcı bir süreç olarak ele almanın daha uygun olabileceğini vurguladığı ileri sürülebilir.

Bastırma stratejisinin aracı rolünün incelendiği ikinci modelin bulguları, olumlu aile ikliminin evlilik uyumu üzerindeki etkisinin cinsiyete ve stratejinin kişilerarası doğasına bağlı olarak farklılaştığını göstermektedir. Özellikle erkeklerin büyüdüğü aile ortamının hem kendilerinin hem de eşlerinin evlilik uyumları üzerinde doğrudan değil, bastırma stratejisi aracılığıyla etkili olması dikkat çekicidir. Erkeklerin olumlu aile ikliminin bastırma stratejisini daha az kullanmaları ile ilişkili olması ve bastırma düzeyinin hem aktör hem de partner düzeyinde evlilik uyumunu olumsuz yönde yordaması, bastırmanın bu ilişkide merkezi bir mekanizma olarak işlediğine işaret etmektedir. Bu bulgu, erkeklerin kök aile deneyimlerinin evlilik ilişkisine doğrudan ilişki doyumunu üzerinden değil, duyguların nasıl ifade edildiği ya da

bastırıldığı üzerinden taşındığını düşündürmektedir. Başka bir deyişle, erkeklerin duygularını ne derecede bastırmadan ve açıkça ifade edebildiği hem kendi evlilik uyumları hem de eşlerinin evlilikte uyumlarının daha iyi olması ile doğrudan ilişkilidir. Daha önce erkeklerin bastırma stratejisini kadınlardan daha çok kullandığına yönelik bulguları da ele aldığımızda, özellikle erkeklerin yaşadığı duygusal deneyimleri daha açık bir biçimde ifade edebilir olmasının hem kendi içsel süreçlerinde hem de ilişkilerinin niteliğinde büyük bir öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür. Gross (2002)’a göre bastırma negatif duyguyu azaltmaya yaramadığı gibi, fizyolojik tepkileri arttırarak hafızayı da olumsuz etkilemektedir. Birçok ampirik çalışmada da bastırma stratejisinin kaygıyı azaltmakta işlevsel olmadığı gösterilmiştir (Hofmann ve arkadaşları, 2009; Mohammed ve ark., 2021).

Bastırma stratejisinin erkekler için hem aktör hem de partner düzeyinde “tam aracı” rol üstlenmesi, bu stratejinin evlilik bağlamında güçlü kişilerarası sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Nitekim bastırmanın ilişkisel bağlamlarda daha düşük ilişki doyumu, daha az yakınlık ve artan etkileşim sorunlarıyla ilişkili olduğu önceki çalışma bulguları ile de örtüşmektedir (English ve John, 2013; Gross ve John, 2003b). Özellikle erkeklerin duygularını açık bir biçimde ifade etmelerinin daha az teşvik edildiği bağlamlarda, bastırma stratejisinin evlilik uyumu üzerinde daha belirleyici bir rol oynaması anlamlı görülmektedir. Türk ve İspanyol katılımcıların evlilikte uyum düzeylerini yordayan değişkenlerin analiz edildiği bir önceki çalışmada bastırma stratejisinin regresyon modeline anlamlı katkı yapması da yine erkeklerin bu stratejiyi daha baskın şekilde kullanmasıyla ilgili olabilir. Kültürlerarası verilerin karşılaştırılması ile yürütülen ilk çalışmada, İspanyol örneklemdeki erkek katılımcı sayısının azlığı dolayısıyla analizler her ne kadar cinsiyete göre yapılamamış olsa da, bu alanda daha geniş bir örneklem ile derinlemesine bir araştırma yapmanın ve Türk katılımcılar ile ortaya konan bulguların İspanyol örneklem için de geçerli olup olmadığını araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Öte yandan kadınların aile ikliminin hem kendilerinin hem de eşlerinin evlilikte uyumlarını doğrudan yordaması, kadınların ilişki dinamiklerine kök aile iklimlerini daha doğrudan taşıyabildiklerini düşündürmektedir. Erkekler için ise aile iklimi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin bastırma stratejisi aracılığıyla açıklanması, bu aktarımın daha dolaylı olarak gerçekleşebildiğine işaret etmektedir. Yeniden değerlendirme stratejisi kişinin olay ve durumlar esnasında duygu daha ortaya çıkmadan gösterdiği “öncül odaklı stratejilerden” biriyken, bastırma ise duygu yaşandıktan sonra başvurulanan “tepki odaklı” bir stratejidir (Gross ve John, 2003b; Gross, 2001). Yeniden değerlendirmenin daha çok kişinin bilişsel süreçleriyle ilişkili doğasının, aile iklimi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide aracı bir rol üstlenmesini sınırlarken; bastırma stratejisinin duygusal ifadeyi ve kişilerarası etkileşimi doğrudan düzenleyen yapısının bu ilişkinin evlilik dinamiklerine taşınmasında daha güçlü bir mekanizma olarak ortaya çıkmasında etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu sonuçlar, aile kökenli deneyimlerin evlilik ilişkisine aktarılmasında duygu düzenleme stratejilerinin cinsiyet temelli işlevler üstlenebileceğini ve bastırmanın özellikle erkekler açısından ilişkisel uyumu şekillendiren kritik bir mekanizma olabileceğini ortaya koymaktadır.

Obsesif kompulsif belirtilerin aracı rolünün incelendiği üçüncü ve son modelden elde edilen bulgular, olumlu aile iklimi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin her iki cinsiyet için de doğrudan etkiler üzerinden işlediğini, obsesif kompulsif belirtilerin ise bu ilişkide aracı bir mekanizma oluşturmadığını göstermektedir. Özellikle kadınların aile kökenli ilişkiselliklerinin hem kendileri hem de eşlerinin evlilik uyumunu yordaması ancak erkeklerin aile ikliminin bu modelde anlamlı bulunmaması, önceki bastırma modelinde görülen dolaylı aktarım örüntüsüyle birlikte değerlendirildiğinde kadınların aile iklimlerinin doğrudan, erkeklerin aile iklimlerinin ise daha çok ara psikolojik süreçler üzerinden yansıyabileceği bilgisiyle örtüştüğünü düşündürmektedir. Ancak obsesif kompulsif belirtiler erkeklerde aracılık eden bu psikolojik süreçlerden biri değildir.

Modelde dikkat çekici bir diğer bulgu, her iki eşin de obsesif kompulsif belirtilerinin ne aktör ne partner düzeyinde evlilik uyumunu anlamlı biçimde yordamamış olmasıdır. Bu sonuç, OKB belirtilerinin evlilikte uyumla ilişkili olabileceğine dair alanyazındaki bulgularla (İdik ve Karşlı) çelişkili görünse de belirtilerin klinik düzeyde olmamasıyla açıklanabilir. Nitekim daha önceki çalışmalarda da obsesif kompulsif belirtilerin ilişki doyumu üzerindeki etkilerinin daha çok belirgin semptom düzeylerinde ya da klinik örneklerde ortaya çıktığı bilinmektedir (Batoool ve Bakht, 2020; Emmelkamp ve ark., 1990). Bu bağlamda mevcut bulgular, OKB belirtilerinin evlilikte uyumu belirleyen temel mekanizmalardan biri olmadığına işaret etmektedir. Öte yandan modelde erkeklerin büyüdüğü aile ortamının hem kendileri hem de eşlerinin obsesif kompulsif belirtileriyle ilişkili bulunması, cinsiyet temelli aktarım süreçlerine ilişkin önemli bir ipucu sunmaktadır. Erkeklerin kök ailelerinde deneyimledikleri iklimin bireysel patolojik belirtiler üzerinden hem kendilerini hem de partnerlerini etkileyebilmesi, çift ilişkilerinde psikolojik belirtilerin ortaya çıkışının tek yönlü değil, sistemik ve karşılıklı etkileşimine yönelik yapısına dair kuramsal çerçeveye paralellik göstermektedir (Akyıl ve ark., 2015; Gottman ve ark., 1996; Robinson, 1980). Ancak bu etkinin evlilik uyumuna taşınmaması, obsesif kompulsif belirtilerin romantik ilişkiye yönelik özelliklerinden çok bireysel ve içsel düzenleme süreçlerine etki edebildiğini düşündürmektedir.

Genel olarak OKB belirtilerinin aracı rol üstlenmemesi, bastırma stratejisinin güçlü aracılık etkisiyle ve yeniden değerlendirmenin sınırlı rolüyle birlikte ele alındığında, olumlu aile ikliminin psikopatolojik belirtilerden çok, duyguların ilişkisel bağlamda nasıl düzenlendiğiyle yakından ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar, aile kökenli deneyimlerin evlilik ilişkisine aktarımında duygu düzenleme süreçlerinin özellikle kişilerarası ilişkilere yansımaları olan stratejiler aracılığıyla daha belirleyici rol oynadığını; obsesif kompulsif belirtilerin ise bu aktarımda önemli bir rol üstlenmediğini düşündürmektedir.

4.3. GENEL TARTIŞMA

Bu araştırmanın temel amacı, bireylerin doğup büyüdüğü ailelerde deneyimledikleri aile iklimi ile evlilik dönemlerinde eşleriyle uyum düzeylerinin ilişkisini, hem kültürlerarası bağlamda hem de eşlerin karşılıklı etkileşimleri bağlamında ele alarak, çok katmanlı ve sistemik bir yapı içerisinde değerlendirmektir. Ayrıca, söz konusu ilişkide obsesif kompulsif belirtiler ile duygu düzenleme stratejilerinin üstlendiği olası mekanizmaları açıklamaya çalışmak, bu çalışmanın hedeflerinden bir diğeridir. Sistemik kuramın öngördüğü biçimde, bireyin içinde bulunduğu ilişkisel ağlar ve karşılıklı etkileşim örüntüleriyle birlikte değerlendirilmesi gerektiği varsayımından hareketle mevcut çalışmada kök aile, geniş aile, evlilik ilişkisi ve kültürel etkileşimler gibi bireyin içinde bulunduğu birçok sistemin özellikleri ele alınmış ve araştırmanın temel değişkenleri bu kapsamda incelenmiştir. Türkiye ve İspanya örneklemelerinin karşılaştırılması yoluyla, çeşitli psikolojik süreçlerin evrensel ve kültüre özgü yönlerinin belirlenmesi, ikili analizler aracılığıyla da aile temelli özelliklerin evli çiftlerden hem kendisi hem de eşinin evlilik uyumuna olan yansımalarının bütüncül bir perspektiften ele alınması amaçlanmıştır.

Mevcut çalışmada, kültürlerarası karşılaştırmaların yapıldığı ilk aşamada ve çift düzeyinde aktör-partner etkilerinin incelendiği ikinci çalışmada elde edilen bulgular birlikte incelendiğinde dikkat çekici bir tutarlılık göze çarpmaktadır. Betimsel ve grup karşılaştırmalarına dayalı bulgular Türkiye ve İspanya örneklemeleri arasında bazı değişkenlerde farklılıklar olduğunu ortaya koysa da, değişkenler arası ilişki örüntülerinin büyük ölçüde benzer seyrettiği görülmüştür. Özellikle olumlu aile iklimi ile evlilikte uyum arasındaki ilişkinin her iki kültürde de anlamlı olması, kültürel bağlam farklılıklarına rağmen aile kökenli deneyimlerin romantik ilişkilere taşınan etkisinin sürekliliğine işaret etmektedir. Diğer yandan, daha geniş bir Türk örneklemle yürütülen ve çift düzeyinde yapılan APIM analizleri sonuçlarına göre; özellikle kadınların aile ikliminin hem kendilerinin hem de eşlerinin evlilik uyumunu yordadığı

görülmüştür. Bu bulgu, Bowen'ın çok kuşaklı aktarım süreciyle ve aile sistemleri yaklaşımıyla uyumlu biçimde, kök aile deneyimlerinin yetişkinlikteki yakın ilişkilerde yeniden üretildiğini düşündürmektedir (Barchem ve ark., 2018; Bowen, 1993; Gönül ve ark., 2018; Kağıtçıbaşı, 2010; Minuchin 1974). Aynı zamanda sosyal öğrenme ve bağlanma temelli yaklaşımlar da erken dönem aile yaşantılarının romantik ilişkilerdeki örüntüleri şekillendirdiğini vurgulamaktadır (Bowlby, 1973; Gönül ve ark., 2018; Kağıtçıbaşı, 2010; Öztürk, 2018). Tüm bu bulgular birleştirildiğinde kültürel bağlam ve cinsiyet farklılıklarına rağmen aile kökenli işlevselliğin evlilik uyumunun önemli bir belirleyicisi olduğunu göstermektedir.

Benzer biçimde, duygu düzenleme stratejilerinden bastırmanın da her iki çalışmada anlamlı rol oynaması dikkat çekicidir. Kültürlerarası çalışmada bastırma, hiyerarşik regresyon modelinde evlilikte uyumu yordamada anlamlı olup ek bir katkı sunmuştur. Çift düzeyindeki analizlerde ise, erkeklerin bastırma düzeylerinin hem kendilerinin hem de eşlerinin evlilikte uyumlarını yordaması, duyguların ifade edilme biçiminin yalnızca bireysel değil, ilişkisel sonuçlar da doğurduğunu göstermektedir. Bu bulgular bastırmanın kişilerarası yakınlık ve ilişki doyumu üzerinde olumsuz etkileri olabileceğini öne süren alanyazındaki çalışmalarla paralellik göstermektedir. Duygusal ifadenin sınırlandırılması, özellikle romantik ilişkilerde karşılıklı anlayış ve duygusal paylaşımı zayıflatabilmekte ve bu durum evlilik uyumuna yansıyabilmektedir (Medellu ve Azzahra, 2022; Peters ve Jamieson, 2016).

Öte yandan obsesif kompulsif belirtilerin olumlu aile iklimi ve evlilikte uyum arasındaki ilişkide aracı rolünün desteklenmemiş olması çalışmanın dikkat çekici bulgularından biridir. Her ne kadar bazı aile iklimi ve obsesif kompulsif belirti yolları anlamlı bulunsa da belirtilerin evlilik uyumunu yordamamış olması aracılık modelini desteklememiştir. Benzer biçimde, duygu düzenleme stratejilerinden yeniden değerlendirmenin de hem kültürlerarası analizlerde hem de aktör-partner modelinde evlilikte uyumu anlamlı biçimde yordamamış olması, ilişkisel uyum açısından tüm düzenleme stratejilerinin aynı etki düzeyine sahip olmadığını düşündürmektedir.

Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, evlilik uyumu üzerinde özellikle kişilerarası yansımaları daha doğrudan olan süreçlerin, örneğin bastırma gibi duygusal ifadenin sınırlandırılmasının daha belirleyici olabileceği anlaşılmaktadır. Klinik düzeyde olmayan obsesif kompulsif belirtilerin ise ilişki işleyişi üzerinde güçlü bir etki yaratmıyor olması ve yeniden değerlendirmenin daha çok birey içi bir düzenleme süreci olarak kalması, bu değişkenlerin anlamlı bulunmamasını açıklayabilir. Ayrıca örneklemin klinik olmaması ve belirtilerin görece düşük düzeyde seyretmesi de bu sonuçların olası açıklamalarındandır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, araştırma bulguları farklı kültürel bağlamlarda ve farklı analiz düzeylerinde incelenmiş olsa da aile kökenli deneyimlerin ve bazı duygu düzenleme biçimlerinin evlilik uyumunda temel belirleyiciler olduğunu göstermektedir. Böylece çalışma hem kültürlerarası hem de çift düzeyindeki analizleri bir araya getirerek evlilik uyumunu çok katmanlı bir çerçevede ele alan bütüncül bir katkı sunmaktadır.

4.4. ÇALIŞMANIN KURAMSAL VE KLİNİK KATKILARI

Sistemik kurama göre bireyin psikolojik işlevselliği, ilişki biçimleri ve duygusal süreçleri, onun içinde yer aldığı aile ve sosyal sistemlerin karşılıklı etkileşimlerinden bağımsız olarak ele alınamaz (Bowen, 1993; Keller, 2019; Minuchin 1974). Mevcut çalışmada da kök aile iklimi, evlilik uyumu, obsesif kompulsif belirtiler ve duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişkiler kültürlerarası ve ikili ilişkiler düzlemlerinde incelenmiş ve gerek kuramsal gerekse klinik çalışmalar için çeşitli doğurgular ortaya konmuştur.

4.4.1. Çalışmanın Kuramsal Katkıları

Sistemik aile terapisi kuramları, bireyin içinde bulunduğu sistemlerden bağımsız bir düşünce, duygu ve davranış biçimi olamayacağını ve etkilendiği bu sistemlere karşılıklı olarak etki ederek gerek bireyler gerekse sistemler açısından dinamik ve döngüsel bir örüntünün sürdürülmeye devam ettiğini savunur (Malcolm, 1978; Minuchin, 1972, Minuchin, 1974; Nichols, 2013). Ailedeki her bir birey, tıpkı bir çarkın dişlileri gibi belli bir denge içinde hareket

eder ve ailedeki hiçbir birey bu hareketten azade değildir (Jackson, 1957; Kim ve Rose, 2014). Aile içinde süregelen ilişki biçimleri, çatışma çözme yöntemleri, duygu ve düşüncelerin ifade ediliş biçimleri, sorunlar karşısında verilen tepkiler ve hayat olayları karşısında esnek olabilmek gibi birçok özellik aile dışındaki kişilerarası ilişkiler ve durumlara da taşınır ve bu dış ilişkilerden de yeniden etkilenmeye devam eder (Akyıl ve ark., 2015; Minuchin, 1974; Nichols, 2013; Robinson, 1980). Evlilik ilişkisine de taşınan deneyimsel örüntüler zaman içinde tıpkı genetik kodlar gibi nesilden nesile aktarılır (Bowen, 1993). Güncel çalışmada incelenen aile iklimi değişkeni, bireyin içine doğduğu bağlamı temsil ederken, duygu düzenleme stratejileri ve obsesif kompulsif belirtileri bireylerin duygusal süreçleri nasıl yönettiğini ortaya koymakta, evlilik uyumu ise çok katmanlı ilişkisel deneyimlerin çıktısı olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede elde edilen bulgular, aile kökenli deneyimlerin yalnızca bireyin içsel şemalarını değil ilişkisel örgütlenme biçimlerini de şekillendirdiğini göstermektedir. Duygusal tepkilerin ifade edilip edilmemesi üzerinden doğrudan kişilerarası etkileşim alanına taşınan bastırma stratejisinin ise çiftler arasındaki iletişim örüntülerini doğrudan etkileyebildiği için sistem düzeyinde daha belirgin sonuçlar ortaya koyduğu düşünülmektedir. Duygu odaklı çift terapisi yaklaşımına göre gerek bireyin psikolojik sağlığı gerekse romantik ilişkilerdeki bağın sürdürülebilmesi, duygusal açıdan erişilebilirlik ile doğrudan ilişkilidir (Greenberg ve Paivio, 1997; Greenberg, 2010). Bu yaklaşımda duyguların farkındalığı ve sağlıklı bir şekilde dışavurumu kişinin terapötik değişimi için ele alınması gereken temel esaslardandır (Çelik ve Aydoğdu, 2018; Greenberg, 2010). Ayrıca, bugünkü ilişkilerde yaşanan duyguları anlamak ve dönüştürebilmek, ancak geçmiş deneyimlerdeki ve özellikle çiftlerin doğup büyüdüğü ailelerde yaşadığı duygusal zorlanmalarla bağ kurmaktan geçmektedir (Çelik ve Aydoğdu, 2018; Greenberg, 2010). Bu bağlamda mevcut çalışma evlilikteki ilişki örüntülerinin çiftlerin doğup büyüdüğü ailedeki işlevselliğin sürdürülmesi ile bağlantısını ve bu etkileşim sürecinde duyguların etkileşim

örüntülerine doğrudan yansıyan süreçlere daha duyarlı olduğunu birçok sistemik yaklaşım kuramı ile örtüşen şekilde desteklemektedir.

Bu çalışmanın kültürlerarası boyutu hem İspanyol hem de Türk kültürü için her iki kültürde de aile ikliminin evlilikte uyumu yordadığını ve bastırma stratejisinin anlamlı rol oynadığını ortaya koymuştur. Bu durum aile kökenli deneyimlerle evlilik ilişkisi arasındaki süreçlerin kültürler üstü bir niteliğe sahip olabileceğini göstermektedir. Diğer yandan hem Türkiye hem de İspanya'nın heterojen bir kültürel yapıya sahip olması ve bazı alanlarda toplulukçu özelliklerin öne çıktığı kültürler olması nedeniyle (Ayçiçeği-Dinn ve Caldwell-Harris, 2013; Jiménez-Roger ve Sánchez, 2023; Kağıtçıbaşı 1997; Saraceno ve Keck, 2008), öne sürülen ilişkisel bağlamlarda benzer sonuçlar ortaya koymuş olabilecekleri de düşünülmektedir. Alanyazında gerek evlilikte uyumun bireyci ve toplulukçu kültürler açısından farklılaşmadığını gösteren çalışmalar (Bretana ve ark., 2019; Ghandour, 2009; Rizkalla ve Rahav, 2016), gerekse hem İspanyol hem de Türklerin alanyazında “ailecilik” olarak tanımlanan; ömür boyu aileye bağlılık ve sorumluluk hissetme konusunda benzer özellikler göstermeleri (Ayçiçeği-Dinn ve Caldwell-Harris, 2013; Jiménez-Roger ve Sánchez, 2023) mevcut araştırma bulgularıyla tutarlı görünmektedir.

Evlilik ilişkisinin çiftlerin her ikisinin de iç içe değerlendirildiği bir bakış açısıyla sunulabilmesi için, araştırmalarda sistemik kuramla uyumlu bir bakış açısı ortaya koyan karşılıklı bağımlılık modeli (Kelley ve Thibaut, 1978) esas alınmıştır. Kelley ve Thibaut (1978)'un karşılıklı bağımlılık modeline göre, insanoğlu doğası gereği ilişkiseldir ve içinde bulunduğu her türlü ilişkiden hem etkilenir hem de karşılıklı olarak etkiler. Dolayısıyla da karşılıklı etkiler ya da kuramın ortaya koyduğu biçimiyle “karşılıklı bağımlılık” esasını göz önünde bulundurmadan, insan doğasına dair yapılacak her türlü araştırma eksik kalacaktır (Kelley ve Thibaut, 1978; Van Lange ve Balliet, 2015). Buradan hareketle, elde edilen bulgular aile kökenli deneyimlerin yalnızca bireyle ailesi arasındaki ilişkilerde değil, daha sonraki

dönemlerde eşler arasındaki karşılıklı etkileşim örüntülerini de şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Bu kuramsal çerçeve, Kenny ve arkadaşları (2006) tarafından geliştirilen Aktör-Partner Karşılıklı Bağımlılık Modeli (APIM) ile yöntemsel açıdan da somutlaştırılmıştır. APIM ikili ilişkilerde bireylerin yalnızca kendi özellikleri ve deneyimleri doğrultusunda (aktör etkisi) değil, partnerlerinin özellikleri aracılığıyla da (partner etkisi) çeşitli tutum, davranış ve duygular geliştirdiğini varsayarak bu karşılıklılığı modelleme imkânı sunmaktadır. Bu çalışmada aile iklimi ve bastırma stratejisinin yalnızca kendi evlilik uyumunu değil, eşin de evlilik uyumunu yordaması, karşılıklı bağımlılık varsayımını ampirik olarak desteklemektedir. Yine sistemik yaklaşımla paralel bir biçimde evlilikte uyumun yalnızca bireysel özelliklerin toplamı değil, duygusal alışveriş, karşılıklı etkileşimler ve geçmiş aile deneyimlerinin çift düzeyinde yeniden örgütlenmesiyle şekillendiği ve dinamik bir yapı olduğu ortaya konmuştur.

4.4.2. Çalışmanın Klinik Katkıları

Bu çalışmanın bulguları, çift terapisinde mevcut çalışmaların yalnızca “şimdi ve burada” ele alınmasının yeterli olmayabileceğini, kök aileden taşınan ilişki örüntülerinin sistemik bir bakış açısıyla çalışılması gerektiğini göstermektedir. Terapist, özellikle aile ikliminin evlilik uyumunu yordadığı bulgusundan hareketle seanslarda aile terapilerinde yaygın olarak kullanılan, kişilerin geçmiş aile ilişkilerini gösteren bir soy ağacı çalışması olan “genogram” uygulamaları yapabilir. Çiftlerin kök ailelerinde duyguların nasıl ifade edildiği, çatışma çıktığında evde neler olduğu, nasıl bir çözüme gidildiği gibi sorular yönelterek geçmiş ile bugünkü ilişki örüntüleri arasında bağlantı kurabilir. Eşlerin bir tartışma esnasında gösterdiği tavrın kökenini araştırmak için “Bu davranışı kimden öğrendiniz?” “Ailenizde kim bir tartışma ardından böyle davranırdı?” gibi sorular sorabilir. Davranışların kuşaklararası aktarımı hakkında bilgi vererek gerek eşlerin gerekse aile üyelerinin suçlanmasına yönelik eğilimleri ortadan kaldırarak, problemleri durumları sistemik bir açıdan ele alacakları anlayış temelli bir zemine taşımaya çalışabilir. Yine bugün çiftlerin daha işlevsel ilişki örüntülerini öğrenmelerinin

tüm sisteme etki edeceğine ve sonraki kuşakların da işlevselliğini arttıracığına yönelik bakış açısı kazandırmaya odaklanabilir.

Bastırma stratejisinin hem aktör hem partner etkisi göstermesi ise terapötik müdahalenin doğrudan duygusal ifadeye odaklanmasını gerektirmektedir. Terapist, seans içinde duygusal mesajları aldığı ama duygunun bastırıldığını hissettiği anları yakalayarak süreci yavaşlatabilir, dikkati birincil ve ikincil duygulara yönlendirebilir. Örneğin “Şu an öfkelendiğinizizi söylediniz ama yüzünüzde daha çok kırgınlık görüyorum, iç dünyanızdan gelip geçen tüm duyguları burada eşinizle paylaşabilir misiniz?” gibi ifadelerle duyguyu danışanın fark etmesini sağlayarak yüze taşınmasına destek olabilir. Çiftlerin biri kendini ifade ederken bir diğerrinin savunmaya geçtiği durumlar olursa, dikkati çatışmadan çıkarıp tekrar diğerrinin duygusunu anlamlandırmaya yöneltebilir. Ayrıca çiftlerin seans dışında da çatışma yaşadıkları durumlarda yalnızca konunun içeriğine değil, iç dünyalarında yaşadıkları duygulara da odaklanmaları ev ödevi olarak verilebilir ve bunları seansa getirmeleri yönünde teşvik edebilir. Terapist bu tür müdahaleler aracılığıyla çiftlerin birbirine duygusal anlamda daha erişebilir olmasını ve karşılıklı temaslarının artmasını destekleyebilir. Bu bağlamda çalışma, terapötik odağın bireysel semptomlardan ziyade etkileşim örüntüsüne kaydırılması gerektiğini gözler önüne sermektedir.

Ayrıca çalışmanın kültürlerarası bulguları farklı kültürel bağlamlarda çalışan terapistler için de önemli çıkarımlar sunmaktadır. Aile ikliminin ve bastırma stratejisinin her iki kültürde de evlilik uyumuyla ilişkili bulunması, duygusal ifade ve etkileşim örüntülerine odaklanan müdahalelerin her iki kültürde de klinik değere sahip olabileceğini göstermektedir. Diğer yandan, çeşitli psikolojik sıkıntılar karşısında profesyonel desteğe Türklerin İspanyollardan daha az başvurduğuna dair bulgular, bu konuda Türklerin gerek psikoterapi uygulamalarına gerekse çiftlere ve çocuklara yönelik uzman desteğine yönelik daha çok bilgilendirmeye ve teşviğe ihtiyaç duyduğunu ve Türkiye’de psikolojik destek programlarının daha erişilebilir olmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiğini düşündürmektedir.

4.5. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırmanın bulguları bazı metodolojik sınırlılıklar çerçevesinde değerlendirilmelidir. Öncelikle hem Türk hem de İspanyol örnekleme obsesif kompulsif belirtiler klinik olmayan bir grupta incelenmiştir. Belirti düzeylerinin görece düşük ve sınırlı varyans göstermesi, değişkenler arasındaki ilişkilerin istatistiksel olarak ortaya konmasını güçleştirmiş olabilir. Bu nedenle klinik düzeyde belirtilere sahip örneklemlemlerle yürütülecek çalışmalar, obsesif kompulsif belirtilerin evlilik uyumu üzerindeki olası etkilerini daha net biçimde ortaya koyabilir. Buna ek olarak, İspanyol örnekleme katılımcılara ulaşmada yaşanan güçlükler nedeniyle evli çiftlerin yanı sıra yasal olarak birlikte olan ve en az üç yıldır aynı evde yaşayan partnerler de çalışmaya dahil edilmiştir. Bu durum, ilişki türü açısından örnekleme heterojen bir yapı oluşturmuş olabilir. Ayrıca, İspanyol katılımcı sayısının genel olarak sınırlı olması ve özellikle erkek katılımcı sayısının 16 kişi olması istatistiksel gücü azaltmış, küçük ve orta düzeydeki etkilerin anlamlı bulunmasını zorlaştırmış ve örneklemin kapsayıcılığını azaltmış olabilir. Bu sınırlılık aynı zamanda İspanyol örnekleme kadın ve erkek katılımcıların karşılaştırmalı olarak ve daha kapsamlı biçimde değerlendirilmesi olasılığını da kısıtlamıştır. Son olarak, araştırmanın kesitsel tasarıma sahip olması, değişkenler arasındaki ilişkilerin nedensel olarak yorumlanmasının sınırlı kalmasına neden olmaktadır. Boylamsal bir desen mevcut çalışmadaki değişkenlerin zamansal yönünü daha açık bir biçimde ortaya koyabilir.

4.6. GELECEK ÇALIŞMALARA YÖNELİK ÖNERİLER

Güncel çalışmanın bulguları doğrultusunda hem gelecek araştırmalar hem de klinik uygulamalar için çeşitli öneriler sunmak mümkündür. İlk olarak, kültürlerarası karşılaştırmaların çift düzeyindeki analizlerle birlikte yürütülmesi ve aktör-partner modelinin uygulanabileceği örneklem genişliğine ulaşılabilmesi, ilişki süreçlerinin hem kültürlerarası hem de kişilerarası bağlamda çok katmanlı biçimde ele alınmasına olanak tanıyacaktır. Gelecek çalışmalarda daha dengeli ve geniş örneklemlemlerle farklı kültürlerin dahil edilmesinin, aile kökenli deneyimler ve

duygu düzenleme süreçlerinin evlilik uyumu üzerindeki evrensel ve kültüre özgü yönlerini ayırt etmeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak, aile ikliminin farklı kültürel bağlamlarda ve çift düzeyinde evlilik uyumunu tutarlı bir biçimde yordaması, erken dönem aile deneyimlerinin evlilik ilişkisine etkisini boylamsal tasarımlarla inceleyen çalışmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Özellikle çok kuşaklı aktarım süreçlerinin ve bağlanma örüntülerinin zaman içindeki dönüşümünü ele alan araştırmalar, aile kökenli etkilerin evlilik uyumuna nasıl taşındığını daha net ortaya koyabilir.

Bir diğer öneri olarak obsesif kompulsif belirtilerin evlilik uyumu ile anlamlı ilişki göstermemesi, bu değişkenin klinik örneklemelerde ve daha yüksek belirti düzeylerinde yeniden test edilmesini gerekli kılmaktadır. Özellikle klinik düzeyde obsesif kompulsif semptomların çift ilişkisi üzerindeki etkisinin aktör-partner modeli çerçevesinde incelenmesi, psikopatolojinin ilişkisel dinamiklere ne düzeyde yansıdığını daha ayrıntılı biçimde ortaya koyabilir. Ayrıca, Türk katılımcıların profesyonel destek mekanizmalarına İspanyol katılımcılara kıyasla daha az başvuruyor olmalarından hareketle Türkiye’de bu alanda bilinçlendirme çalışmalarının arttırılması faydalı olabilir. Bu kapsamda, psikolojik destek almanın bir güçsüzlük göstergesi değil, zihinsel ve duygusal iyilik halini arttıran ve sorunlarla baş etme mekanizmalarını güçlendiren bir süreç olduğuna yönelik vurgunun, gerek sosyal medya kanallarıyla gerekse geleneksel medya ve çeşitli kitle iletişim araçları vasıtasıyla yaygınlaştırılması gerektiği öne sürülebilir.

Son olarak, bastırma stratejisinin hem kültürlerarası analizlerde hem de aktör-partner modelinde anlamlı bulunması, duygu düzenleme süreçlerinin çift temelli müdahale programlarında ele alınmasının önemine işaret etmektedir. Özellikle duygusal ifadenin sınırlandırılmasının ilişki doyumu üzerindeki etkileri göz önünde bulundurularak, çift terapilerinde duygu farkındalığı ve açık duygusal paylaşımı destekleyen müdahalelerin güçlendirilmesi, kadın ve erkeklerin iletişim biçimleri açısından farklılıklarının psikoterapist

açısından doğru anlaşılması ve erkek danışanlara kendilerini duygularından utanmadan ya da yok saymadan açıkça ifade edebilecekleri bir ortam sağlanması önerilebilir. Yine toplum ruh sağlığına yönelik çalışmalarda, çocuklara, gençlere ve ailelere yönelik düzenlenen eğitim ve psikososyal destek programlarında, açık iletişimin ve duygularını sağlıklı yollarla dışa vurma becerisinin tüm aile bireyleri için cinsiyet ayrımı yapılmaksızın desteklenmesine yönelik bilgilendirmelere ve pratiklere yer vermenin önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abbott, D. A. ve Brody, G. H. (1985). The relation of child age, gender, and number of children to the marital adjustment of wives. *Journal of Marriage and the Family*, 77-84.
- Abramowitz, J. S., Fabricant, L. E., Taylor, S., Deacon, B. J., McKay, D. ve Storch, E. A. (2014). The relevance of analogue studies for understanding obsessions and compulsions. *Clinical psychology review*, 34(3), 206-217.
- Ackerman, R. A., Kashy, D. A., Donnellan, M. B., Neppl, T., Lorenz, F. O.ve Conger, R. D. (2013). The interpersonal legacy of a positive family climate in adolescence. *Psychological science*, 24(3), 243-250.
- Akan, M., Ünal, S. ve Gürer, H. (2023). Evlilik doyumu kadın ve erkeklerde farklı mı seyreder? *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (44), 513-538.
- Aksan, G. (2025). Ebeveyn ve Genç İlişkisinde Aile Tutumları ve Aile Değerleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Habitus Toplumbilim Dergisi*, (6), 95-124.
- Akün, E. (2013). Yapısal aile sistemleri kuramı bağlamında ergenlik döneminde aile yapısı ve ergenlik dönemi sorunları. *Ankara üniversitesi dil ve tarih-coğrafya fakültesi dergisi*, 53(1).
- Akyıl, Y., Üstünel, A., Alkan, S. ve Aydın, H. (2015). Türkiye’de çift ve ailelerle çalışan uzmanlar: Demografik özellikler, eğitim ve klinik uygulamalar. *Psikoloji Çalışmaları*, 35(1), 57-84.
- Akyıldız, S. G. (2020). Türkiye’nin modernleşme sürecinde farklılaşan ve bulanıklaşan sınıf kavramı: Yalan dünya örneği. *Aksaray İletişim Dergisi*, 2(2), 96-118.
- Akyıl, Y., Prouty, A., Blanchard, A. ve Lyness, K. (2014). Parents’ experiences of intergenerational value transmission in Turkey’s changing society: An interpretative phenomenological study. *Journal of Family Psychotherapy*, 25(1), 42-65. *Gazi*

University, Ankara.

- Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S. ve Schweizer, S. (2010). Emotion-regulation strategies across psychopathology: A meta-analytic review. *Clinical psychology review*, 30(2), 217-237.
- Alder, E. S. (2010). Age, education level, and length of courtship in relation to marital satisfaction. *Age*, 7, 27-2010.
- Alonso-Perez, E., Gellert, P., Kreyenfeld, M. ve O'sullivan, J. L. (2022). Family Structure and Family Climate in Relation To Health and Socioeconomic Status For Older Adults: A Longitudinal Moderated Mediation Analysis. *International journal of environmental research and public health*, 19(18), 11840.
- Alsancak-Akbulut, C. (2018). Depresyonun duygu düzenleme süreçlerinin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 21(2), 184-192.
- American Psychiatric Association (APA), (2022). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed., text rev.). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing and Motivation. *Psychological Review*, 98, 224-253.
- Anderson, S. A., Russell, C. S. ve Schumm, W. R. (1983). Perceived marital quality and family life-cycle categories: A further analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 127-139.
- Arvas, F.B. ve Hökelekli, H. (2017). Dindarlık ile Evlilik Doyumu ve Evlilikte Sorun Çözme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme.
- Ayçiçeği-Dinn, A. ve Caldwell-Harris, C. L. (2013). Vertical collectivism, family-consciousness and urbanization in Turkey. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(47), 232-251.
- Aysun-Arıcan, H. (2020). Obsesif Kompulsif Bozukluk. İçinde Y. Söylemez (Ed.), *Çift ve aile terapisi temel konular ve müdahale yöntemleri* (s. 161-178). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

- Bachem, R., Levin, Y., Zhou, X., Zerach, G. ve Solomon, Z. (2018). The role of parental posttraumatic stress, marital adjustment, and dyadic self-disclosure in intergenerational transmission of trauma: A family system approach. *Journal of marital and family therapy*, 44(3), 543-555.
- Balkir, N., Arens, E. A., Wolff, C. ve Barnow, S. (2012). Exploring the influence of self construals on psychopathology in Turkish immigrant and German women with major depression. *Psychiatrische Praxis*, 40(3), 135-145.
- Barlow, D. H., O'brien, G.T. ve Last, C. G. (1984) Couples treatment of agoraphobia. *Behaviour Therapy*, 15, 41-58
- Bartle-haring, S. ve Sabatelli, R. (1998). An intergenerational examination of patterns of individual and family adjustment. *Journal of marriage and the family*, 903-911.
- Batool, S.S. ve Bakht, S. (2020). Religiosity and Stress as Predictors of Severity of OCD, and Difference in Marital Adjustment of OCD and Non-OCD Individuals. *Journal of Pakistan Psychiatric Society*, 17(03), 19-23
- Becvar, R. J., Becvar, D. S. ve Reif, L. V. (2023). *Systems theory and family therapy: A primer*. Rowman & Littlefield.
- Bedur Doğruöz, C. ve Erbaş, İ. (2021). Yapım sektöründe kültür - iş güvenliği ilişkisinin hofstede'nin kültürel boyutlar teorisi üzerinden karşılaştırılması: Türkiye ve Japonya örnekleri. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 6(2), 718-736.
- Belloch, A., Roncero, M., García-Soriano, G., Carrió, C., Cabedo, E. ve Fernández-Álvarez, H. (2013). The Spanish version of the Obsessive-Compulsive Inventory-Revised (OCI-R): Reliability, validity, diagnostic accuracy, and sensitivity to treatment effects in clinical samples. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 2(3), 249-256.

- Belsky, J. ve Isabella, R. A. (1985). Marital and parent-child relationships in family of origin and marital change following the birth of a baby: A retrospective analysis. *Child development*, 342-349.
- Berman, N. C., Abramowitz, J. S., Pardue, C. M., ve Wheaton, M. G. (2010). The relationship between religion and thought –action fusion: Use of an in vivo paradigm. *Behaviour Research and Therapy*, 48, 670–674
- Beşir, H., Aldırmaz, K., Tokuşlu, H. ve Ceylan, Ş. (2024). Çocuklarının Duyusal Deneyimleriyle İlgili Anne Görüşleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(4), 1785-1796.
- Björnberg, Å. ve Nicholson, N. (2007). The family climate scales—Development of a new measure for use in family business research. *Family Business Review*, 20(3), 229-246.
- Black, D.W., Gaffney, G.R., Schlosser, S. ve Gabel, J. (1998). The impact of obsessive-compulsive disorder on the family: preliminary findings. *The Journal of nervous and mental disease*, 186 7, 440-2.
- Blanca, M. J., Alarcón, R., Arnau, J., Bono, R. ve Bendayan, R. (2018). Effect of variance ratio on ANOVA robustness: Might 1.5 be the limit?. *Behavior Research Methods*, 50(3), 937-962.
- Bloch, L., Haase, C. M. ve Levenson, R. W. (2014). Emotion regulation predicts marital satisfaction: more than a wives' tale. *Emotion (Washington, D.C.)*, 14(1), 130–144.
<https://doi.org/10.1037/a0034272>
- Bowen, M. (1993). *Family therapy in clinical practice*. Bloomsbury Publishing PLC.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss, vol. II: Separation*. Basic Books.

- Braiker, H.B. ve Kelley, H.H. (1979). Conflict in the development of close relationships. İçinde R.L. Burgess ve T.L. Huston (Eds.) Social exchange in developing relationships (pp. 135–168). New York: Academic Press.
- Bretana, I., Alonso-Arbiol, I., Lavy, S. ve Zhang, F. (2019). Attachment, conflict resolution, marital satisfaction, and culture in women. *Acta de investigacion psicologica*, 9(3), 67-78.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design* (Vol. 352). Harvard university press.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: research perspectives. *Development psychology*, 22, 723- 742.
- Bühler, J. L., Krauss, S. ve Orth, U. (2021). Development of relationship satisfaction across the life span: A systematic review and meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 147(10), 1012.
- Cabello, R., Salguero, J. M., Fernández-Berrocal, P. ve Gross, J. J. (2013). A Spanish adaptation of the emotion regulation questionnaire. *European Journal of Psychological Assessment*.
- Cabrera Suarez, M. K., Deniz Deniz, M. D. L. C. ve Martin Santana, J. D. (2014). Family climate and benevolence among top management team members as factors in the stakeholder orientation of family firms. *Revista Europea de Direccion y Economia de la Empresa*.
- Calculator.net (t.y.). *Random number generator*.
- Chervonsky, E. ve Hunt, C. (2017). Suppression and Expression of Emotion in Social and Interpersonal Outcomes: A Meta-Analysis. *Emotion*, 17, 669–683.
- Ciciolla, L. ve Luthar, S.S. (2019). Invisible household labor and ramifications for adjustment: mothers as captains of households. *Sex Roles*, 81, 467 - 486. <https://doi.org/10.1007/s11199-018-1001-x>.

- Coan, J. A. (2008). Toward a neuroscience of attachment. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (2nd ed., pp. 241–265). New York, NY: Guilford Press.
- Cohen J. (1992). A power primer. *Psychological bulletin*, 112(1), 155–159.
<https://doi.org/10.1037//0033-2909.112.1.155>
- Cook, W. L. ve Kenny, D. A. (2005). The actor–partner interdependence model: A model of bidirectional effects in developmental studies. *International Journal of Behavioral Development*, 29(2), 101-109.
- Cottone, R. R. ve Greenwell, R. J. (1992). Beyond linearity and circularity: Deconstructing social systems theory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 18(2), 167-177.
- Cui, M., Conger R.D, Lorenz F.O. (2005). Predicting Change in Adolescent Adjustment From Change in Marital Problems. *Developmental Psychology*, 41:812–23.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2018). The Mediator Role of Spousal Self-Disclosure in the Relationship between Marital Satisfaction and Spousal Support. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 18(3), 701-736.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(39).
- Çelik, H. ve Aydoğdu, B. N. (2018). Duygu odaklı terapi: Psikoterapide yeni bir yaklaşım. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 5(2), 50-68.
- Çukur, C.S., de Guzman, M.R. ve Carlo, G. (2004). Religiosity, Values, and Horizontal and Vertical Individualism—Collectivism: A Study of Turkey, the United States, and the Philippines. *The Journal of Social Psychology*, 144, 613 - 634.
- De Bilbao, F. ve Giannakopoulos, P. (2005). Effect of religious culture on obsessive compulsive disorder symptomatology. A transcultural study in monotheistic religions. *Revue médicale suisse*, 1(43), 2818-2821.

- Demet, M. M., Deveci, A., Deniz, F., Taşkın, E. O., Şimşek, E. ve Yurtsever, F. (2005). Obsesif kompulsif bozuklukta sosyodemografik özellikler ve fenomenoloji. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 6(3), 133-144.
- Demir, E., Yavuz, Y. ve Köse, S. K. (2019). Bağımlı Değişken ile Ortak Değişken Arasındaki Korelasyona Göre Kovaryans Analizinin Gücü. *Türkiye Klinikleri Biyoistatistik*, 11(3), 189-197. <https://doi.org/10.5336/biostatic.2019-66218>
- Devi, L., Gupta, T., Ajwani, J. C. ve Dixit, P. (2025). A comparative study of marital adjustment in patients with obsessive compulsive disorder and normal participants. *IJPS*, 7(1), 320-325.
- Dobrowolska, M., Groyecka-Bernard, A., Sorokowski, P., Randall, A. K., Hilpert, P., Ahmadi, K., Alghraibeh, A. M., Aryeetey, R., Bertoni, A., Bettache, K., Błażejewska, M., Bodenmann, G., Bortolini, T. S., Bosc, C., Butovskaya, M., Castro, F. N., Cetinkaya, H., Cunha, D., David, D., ... Sorokowska, A. (2020). Global Perspective on Marital Satisfaction. *Sustainability*, 12(21), 8817. <https://doi.org/10.3390/su12218817>
- Domínguez-Folgueras, M. ve Castro-Martín, T. (2013). Cohabitation in Spain: No longer a marginal path to family formation. *Journal of Marriage and Family*, 75(2), 422-437.
- Doron, G., Derby, D. S., Szepeswol, O. ve Talmor, D. (2012a). Tainted love: exploring relationship-centered obsessive compulsive symptoms in two non-clinical cohorts. *Journal of obsessive-compulsive and related disorders*, 1(1), 16-24.
- Doron, G., Moulding, R., Nedeljkovic, M., Kyrios, M., Mikulincer, M. ve Sar-El, D. (2012b). Adult attachment insecurities are associated with obsessive compulsive disorder. *Psychology and psychotherapy: theory, research and practice*, 85(2), 163-178.
- Duncan, S., Kanki, B. G., Mokros, H., ve Fiske, D. W. (1984). Pseudounilaterality, simple-rate variables, and other ills to which interaction research is heir. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(6), 1335.

- Durmuş, E. ve Baba, E. (2014). Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri ile evlilik uyumlarının karşılaştırılması. *Çukurova Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi*, 23(1), 352-369.
- Durmuş, E. ve Baba, E. (2014). Evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumlarının karşılaştırılması. *Çukurova Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi*, 23(1), 352-369.
- Eisenberg, N., Hofer, C. ve Vaughan, J. (2007). Effortful control and its socioemotional consequences. *Handbook of emotion regulation*, 2, 287-288.
- Eldeleklioğlu, J. ve Eroğlu, Y. (2015). A Turkish adaptation of the emotion regulation questionnaire. *Journal of Human Sciences*, 12(1), 1157-1168.
- Eltan-Çıldır, S. (2025). *Psikoterapistlerin birikimli travma geçmişi ve profesyonel yaşam kalitesi: Türkiye ve İsveç örneklemelerinde bireysel ve mesleki kaynakların aracı ve düzenleyici rolleri*. (Doctoral dissertation, Ankara Üniversitesi (Turkey))
- Eminoğlu, C. (2021). *Erken çocuklukta duygu düzenleme becerilerinin aile sistemleri açısından incelenmesi: Ebeveyn istismar farkındalığı, evlilik uyumu, kardeş ilişkileri ve genel aile uyumu* (Master's thesis, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Emmelkamp, P., De Haan, E. ve Hoogduin, C. (1990). Marital Adjustment and Obsessive–Compulsive Disorder. *British Journal of Psychiatry*, 156(1), 55-60.
doi:10.1192/bjp.156.1.55
- English, T. ve John, O. P. (2013). Understanding the social effects of emotion regulation: the mediating role of authenticity for individual differences in suppression. *Emotion*, 13(2), 314.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. ve Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen adam*, 18(1), 39-47.

- Fatehi, K., Priestley, J. L. ve Taasobshirazi, G. (2020). The expanded view of individualism and collectivism: One, two, or four dimensions?. *International Journal of Cross Cultural Management*, 20(1), 7-24.
- Ferreira, S., Couto, B., Sousa, M., Vieira, R., Sousa, N., Pico-Perez, M. ve Morgado, P. (2021). Stress influences the effect of obsessive-compulsive symptoms on emotion regulation. *Frontiers in psychiatry*, 11, 594541.
- Fışıloğlu, H. (1992). Lisansüstü öğrencilerinin evlilik uyumu. *Psikoloji dergisi*, 7(28), 16-23.
- Fışıloğlu, H. ve Demir, A. (2000). Applicability of the Dyadic Adjustment Scale for measurement of marital quality with Turkish couples. *European Journal of Psychological Assessment*, 16(3), 214.
- Field, A. (2024). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage publications limited.
- Foa, E. B. (1979). Failure in treating obsessive-compulsives. *Behaviour Research and Therapy*, 17(3), 169-176.
- Foa, E. B., Huppert, J. D., Leiberg, S., Langner, R., Kichic, R., Hajcak, G. ve Salkovskis, P. M. (2002). The Obsessive-Compulsive Inventory: development and validation of a short version. *Psychological assessment*, 14(4), 485.
- Fraley, R. C. ve Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4(2), 132-154. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.132>
- Frye, N., Ganong, L.H., Jensen, T.M. ve Coleman, M. (2020). A Dyadic Analysis of Emotion Regulation as a Moderator of Associations Between Marital Conflict and Marital Satisfaction Among First-married and Remarried Couples. *Journal of Family Issues*, 41, 2328 - 2355.
- García-López, C., Sarriá, E., Pozo, P. ve Recio, P. (2016). Supportive dyadic coping and psychological adaptation in couples parenting children with autism spectrum disorder:

- The role of relationship satisfaction. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 46(11), 3434-3447.
- George, D. ve Mallery, P. (2024). *IBM SPSS statistics 29 step by step: A simple guide and reference*. Routledge.
- Gerdan, B. ve amur, G. (2024). Kk aile ilişkisinin bugünkü evlilik yaşantısına etkisi. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet alışmaları Dergisi*, 5(1), 1-18.
- Ghahremani, F., Doulabi, M.A., Eslami, M., & Shekarriz-Foumani, R. (2017). Correlation Between Number and Gender Composition of Children and Marital Satisfaction in Women Presenting to Health Centers in Tehran-Iran, 2015. *Iranian journal of psychiatry and behavioral sciences*, 11.
- Ghandour, B. (2009). Differences between European and Lebanese Americans' values about marriage. Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering, 69(12), 7853
- Goldstein, M. J. ve Rodnick, E. H. (1975). The family's contribution to the etiology of schizophrenia: current status. *Schizophrenia bulletin*, 1(14), 48.
- Gottman J.M., Katz L.F. ve Hooven, C. (1996) Parental meta-emotion philosophy and the emotional life of families: Theoretical models and preliminary data. *J Fam Psychol* 10: 243-268.
- Gouveia, V.V., Milfont, T.L., Martnez, M.D. ve Paterna, C. (2011). Individualism-collectivism as predictors of prejudice toward Gypsies in Spain. *Interamerican Journal of Psychology*, 45, 223-233.
- Gökler, I. (2008). *Sistem yaklaşımı ve sosyal-ekolojik yaklaşım çerçevesinde oluşturulan kavramsal model temelinde kronik hastalığı olan çocuklar ve ailelerinde psikolojik uyumun yordanması* (Doctoral dissertation, Ankara Universitesi (Turkey)).
- Gönül, B., Işık-Baş, H. ve şahin-Acar, B. (2018). Aile İklimi lği'nin Türkçeye Uyarlanması

- ve Psikometrik Açıdan İncelenmesi. *Turkish psychological counseling and guidance journal*, 8(50), 165-200.
- Greenberg, L. S. (2010). Emotion-focused therapy: A clinical synthesis. *Focus*, 8(1), 32- 42.
- Greenberg, L. S. ve Paivio, S. (1997). Working with emotions in psychotherapy. New York: Guildford Press.
- Gross, J. J. (1998). Antecedent-and response-focused emotion regulation: divergent consequences for experience, expression, and physiology. *Journal of personality and social psychology*, 74(1), 224.
- Gross, J. J. (2001). Emotion regulation in adulthood: Timing is everything. *Current Directions in Psychological Science*, 10, 214–219.
- Gross, J. J. (2015). The extended process model of emotion regulation: Elaborations, applications, and future directions. *Psychological Inquiry*, 26(1), 130-137. <https://doi.org/10.1080/1047840X.2015.989751>
- Gross, J. J. ve John, O. P. (2003a). *Emotion Regulation Questionnaire (ERQ)* [Database record]. APA PsycTests. <https://doi.org/10.1037/t06463-000>
- Gross, J. J. ve John, O. P. (2003b). Individual differences in two emotion regulation processes: Implications for affect, relationships, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 348–362.
- Gross, J.J., 2002. Emotion regulation: affective, cognitive, and social consequences. *Psychophysiology* 39 (3), 281–291. <https://doi.org/10.1017/S0048577201393198>.
- Gunzenhauser, C., Fäsche, A., Friedlmeier, W., ve von Suchodoletz, A. (2014). Face it or hide it: Parental socialization of reappraisal and response suppression. *Frontiers in psychology*, 4, 992.

- Gümüş, I. ve Tutarel-Kışlak, Ş. (2019). The predictive role of forgiveness and the level of repetitive thinking on mental health and marital adjustment in married individuals. *Dusunen Adam-Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 32(3).
- Güngör, A., Tütenkan, M., Solmazer, G. ve Tekeş, B. (2020). Emotion regulation strategies and driving anger expression: The moderating role of gender. *Nesne Psikoloji Dergisi*.
- Ha, S. H. (2008). The effect of family-of-origin experiences on marital satisfaction and psychological adjustment among married men and women. *Journal of Families and Better Life*, 26(2), 129-141.
- Halford, W. K., Leung, P. W. L., Hung-Cheung, C., Chau-Wan, L., Hiew, D. N. ve van de Vijver, F. J. R. (2018). Relationship standards and relationship satisfaction in Chinese, Western, and intercultural couples living in Australia and Hong Kong, China. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 7(3), 127-142. doi:10.1037/cfp0000104
- Hallaç, S. ve Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142-153.
- Hardy, N. R., Soloski, K. L., Ratcliffe, G. C., Anderson, J. R. ve Willoughby, B. J. (2015). Associations Between Family of Origin Climate, Relationship Self-Regulation, and Marital Outcomes. *Journal of marital and family therapy*, 41(4), 508–521. <https://doi.org/10.1111/jmft.12090>
- Hayes, A. F. (2022). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford publications.
- Hofmann, S. G., Heering, S., Sawyer, A. T. ve Asnaani, A. (2009). How to handle anxiety: The effects of reappraisal, acceptance, and suppression strategies on anxious arousal. *Behaviour research and therapy*, 47(5), 389-394.
- Hofstede Insights (t.y.). *Country Comparison*.

- Hofstede, G. (1980). Culture's consequences: International differences in work-related values. *Beverly Hills*.
- Holmes, B. M. ve Johnson, K. R. (2009). Adult attachment and romantic partner preference: A review. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26(6-7), 833-852.
- Hooley, J. M. ve Gotlib, I. H. (2000). A diathesis-stress conceptualization of expressed emotion and clinical outcome. *Applied and Preventive Psychology*, 9, 135–151.
- Hoover, C. F. ve Insel, T. R. (1984). Families of origin in obsessive-compulsive disorder. *The Journal of nervous and mental disease*, 172(4), 207-215.
- <http://dx.doi.org/10.1037/0033-295X.98.2.224>
- <https://cdn.who.int/media/docs/default-source/mental-health/mental-health-atlas-2020-country-profiles/tur.pdf?utm>
- <https://www.calculator.net/random-number-generator.html>
- <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison/>
- Impett, E., Kogan, A., English, T., John, O.P., Oveis, C., Gordon, A.M. ve Keltner, D. (2012). Suppression Sours Sacrifice. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 38, 707 - 720.
- Ingle, M. (2021). Western individualism and psychotherapy: Exploring the edges of ecological being. *Journal of Humanistic Psychology*, 61(6), 925-938.
- Ismail, Z. ve Ansari, K. (2006). Socioeconomic status as a predictor of marital adjustment in working women. *Business Review*, 1(1), 29-44.
- İdik, B. ve Karslı, A. (2024). Çeşitli obsesif kompulsif belirtilerin, iş ve ilişki doyumu ile sosyo-demografik etkenler bağlamında incelenmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 635-654.
- İlkay, K. (2021). *Aile işlevselliğini yordamada özel gereksinim türü ile duygu düzenleme güçlüğüünün etkileşimli rolünün incelenmesi* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

- Jackson D.D. (1957) The question of family homeostasis. *Psychiatric Quarterly Supplement* 31(Suppl. 1), 79–90.
- Jackson, T. (2001). Cultural values and management ethics: A 10-nation study. *Human relations*, 54(10), 1267-1302.
- Jiang, Q., Zhao, F., Xie, X., Wang, X., Nie, J., Lei, L. ve Wang, P. (2022). Difficulties in emotion regulation and cyberbullying among Chinese adolescents: A mediation model of loneliness and depression. *Journal of interpersonal violence*, 37(1-2), NP1105-NP1124.
- Jimenez-Roger, B. ve Sanchez, M. (2023). Intergenerational contact and solidarity, inside and outside the family: patterns in Spain. *Ageing & Society*, 43(2), 421-446.
- Jones, S. M., Bodie, G. D., ve Koerner, A. F. (2017). Connections between family communication patterns, person-centered message evaluations, and emotion regulation strategies. *Human Communication Research*, 43(2), 237-255.
- Jose, O. ve Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33(1), 73-85.
- Jouriles, E. N., Bourg, W. J. ve Farris, A. M. (1991). Marital adjustment and child conduct problems: a comparison of the correlation across subsamples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59(2), 354.
- Kagitcibasi, C. (1997). Individualism and collectivism. *Handbook of cross-cultural psychology*, 3, 1-49.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *Family and human development across cultures: A view from the other side*. Psychology Press.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji. Koç Üniversitesi.
- Kağıtçıbaşı, Ç., Ataca, B. ve Diri, A. (2010). Intergenerational relationships in the family: Ethnic, socioeconomic, and country variations in Germany, Israel, Palestine, and Turkey. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 41(5-6), 652–670.

- Kalmijn, M. (2014). Adult intergenerational relationships. J. Treas, J. Scott ve M. Richards (Eds.) içinde, *The Wiley-Blackwell companion to the sociology of families* (ss. 385–403). John Wiley & Sons.
- Karadağ, F., Oğuzhanoglu, N. K., Ozdel, O., Ateşci, F. C. ve Amuk, T. (2006). OCD symptoms in a sample of Turkish patients: a phenomenological picture. *Depression and Anxiety*, 23(3), 145–152. <https://doi.org/10.1002/da.20148>
- Karimi, R., Bakhtiyari, M., ve Arani, A. M. (2019). Protective factors of marital stability in long-term marriage globally: a systematic review. *Epidemiology and health*, 41, e2019023.
- Kaur, S., Kaur, G. ve Rani, C. (2015). Family environment in relation to mental health and marital adjustment among rural women of punjab. *Voice of Research*, 4(3), 3-37.
- Keller, M. N. (2019). The Multigenerational Transmission Process and Family Functioning. *Handbook of Bowen Family Systems Theory and Research Methods*.
- Kelley, H. H. ve Thibaut, J. W. (1978). *Interpersonal relations: A theory of interdependence*. New York, NY: Wiley
- Kenny, D. A., Kashy, D. A. ve Cook, W. L. (2006). *Dyadic data analysis* New York: Guilford.
- Khandelwal, A., Aggarwal, A., Garg, A. ve Jiloha, R. C. (2009). Gender differences in phenomenology of patients with obsessive compulsive disorder. *Delhi Psychiatry Journal*, 12(1), 8-17.
- Kılbitmez, R. (2018). Çalışan evli kadınların evlilik doyumu düzeylerinin demografik değişkenler ve ev içi iş paylaşımı üzerinden yordanması. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Kim, H. ve Rose, K. M. (2014). Concept analysis of family homeostasis. *Journal of advanced nursing*, 70(11), 2450-2468.

- Klever, P. (2005). The Multigenerational Transmission of Family Unit Functioning. *The American Journal of Family Therapy*, 33, 253 - 264.
- Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications.
- Kongar, E. (2007). *21. yüzyılda Türkiye: 2000'li yıllarda Türkiye'nin toplumsal yapısı*. Remzi Kitapevi.
- Koujalgi, S. R., Nayak, R. B., Pandurangi, A. A. ve Patil, N. M. (2015). Family functioning in patients with obsessive compulsive disorder: A case—control study. *Medical Journal of Dr. DY Patil University*, 8(3), 290-294.
- Kowal, M., Groyecka-Bernard, A., Kochan-Wójcik, M., & Sorokowski, P. (2021). When and how does the number of children affect marital satisfaction? An international survey. *PloS one*, 16(4), e0249516.
- Kublay, D. ve Oktan, V. (2015). Evlilik uyumu: Değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(44), 25-35.
- Kumcağız, H., Demir, Y. ve Yılmaz, M. (2020). Relationship between marital adjustment and wellbeing of married individuals. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 52(52), 371-383.
- Kütük, M. O., Tufan, A. E., Erden, S., Aksu, G. G., Kılıçaslan, F., Sogut, F., Kütük, Ö. ve Toros, F. (2019). Sociodemographic and clinical features of obsessive compulsive disorder among a large sample of children and adolescents: a chart review study. *Psychiatry and Behavioral Sciences*, 8(4).
- Lack, C. W. (2013). *Anxiety disorders: An introduction*. United Kingdom: Onus Books.
- Lack, C.W. ve McMillan, S. (2023). *What is Obsessive-Compulsive Disorder?* C. Lack (Ed.) *Obsessive-compulsive disorder: etiology, phenomenology, and treatment* içinde. (s. 15-34). Onus Books

- Landwerlin, G. M. (2003). La figura del abuelo en las familias españolas de la actualidad. *Portularia Revista de Trabajo Social*, 3, 33-47.
- Van Lange, P. A. M. ve Balliet, D. (2015). Interdependence theory. In M. Mikulincer, P. R. Shaver, J. A. Simpson, & J. F. Dovidio (Eds.), *APA handbook of personality and social psychology, Vol. 3. Interpersonal relations* (pp. 65–92). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14344-003>
- Ledermann, T. ve Bodenmann, G. (2006). Moderator-und mediatoreffekte bei dyadischen daten: zwei erweiterungen des kteur- Partner- Interdependenz-Modells [Moderator and mediätör effects in dyadic research: Two extensions of the actor-partner interdependence model]. *Zeitschrift für Sozialpsychologie*, 37(1), 27–40. doi:10.1024/0044-3514.37.1.27.
- Lin, P. L. (1994). Characteristics of a Healthy Family.
- Locke, H. J. ve Wallace, K. M. (1959). Short marital-adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage and family living*, 21(3), 251-255.
- López, E. E., Pérez, S. M., Ochoa, G. M. ve Ruiz, D. M. (2008). Clima familiar, clima escolar y satisfacción con la vida en adolescentes. *Revista mexicana de psicología*, 25(1), 119-128.
- Loras, L., Bertrando, P. ve Ness, O. (2017). Researching systemic therapy history: In search a definition. *Journal of Family Psychotherapy*, 28(2), 134-149.
- Low, R. S., Overall, N. C., Chang, V. T., Henderson, A. M. ve Sibley, C. G. (2021). Emotion regulation and psychological and physical health during a nationwide COVID-19 lockdown. *Emotion*, 21(8), 1671.
- Luo, S. (2017). Assortative mating and couple similarity: Patterns, mechanisms, and consequences. *Social and Personality Psychology Compass*, 11(8), e12337.

- Magnavita, J. J. (2012). Advancing clinical science using system theory as the framework for expanding family psychology with unified psychotherapy. *Couple and family psychology: Research and Practice*, 1(1), 3.
- Malcolm, J. (1978) A reporter at large: The one-way mirror. *The New Yorker*, May 15, 39–114.
- Markus, H. R. ve Kitayama, S. (1991). Cultural variation in the self-concept. In *The self: Interdisciplinary approaches* (pp. 18-48). New York, NY: Springer New York.
- Maxwell, S. E., Delaney, H. D. ve Kelley, K. (2017). *Designing experiments and analyzing data: A model comparison perspective*. Routledge.
- Medellu, G. I. R. ve Azzahra, F. A. (2022). Emotion regulation strategies on family functioning among young married couples. *Tazkiya (Journal of Psychology)*, 10(2).
- Meydan, B. ve Pamukçu, B. (2016). Eğitim fakültesi öğrencilerinde psikolojik yardım almaya ilişkin tutumun yordayıcısı olarak önceki psikolojik yardım alma deneyimi, algılanan sosyal destek ve yalnızlık. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(4), 45-56.
- Miller, N. B., Smerglia, V. L. ve Bouchet, N. (2004). Women's adjustment to widowhood: Does social support matter?. *Journal of Women & Aging*, 16(3-4), 149-167.
https://doi.org/10.1300/J074v16n03_11
- Minuchin, S. (1972). Structural family therapy. In G. Caplan (Ed.), *American handbook of psychiatry*. Vol. 2. New York: Basic Books.
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Mirfardi, A., Edalati, A. ve Redzuan, M. (2010). Relationships between background factors and female marital satisfaction. *Journal of Social Sciences*.
<https://doi.org/10.3844/JSSP.2010.447.452>

- Mohammed, A. R., Kosonogov, V. ve Lyusin, D. (2021). Expressive suppression versus cognitive reappraisal: effects on self-report and peripheral psychophysiology. *International Journal of Psychophysiology*, 167, 30-37.
- Morales-Almeida, P. ve Nunes, C. (2024). Family Climate as a Mediator of the Relationship between Stress and Life Satisfaction: A Study with Young University Students. *Behavioral Sciences*, 14(7), 559.
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., ve Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social development*, 16(2), 361-388.
- Muraru, A. A. ve Turliuc, M. N. (2013). Predictors of marital adjustment: Are there any differences between women and men?. *Europe's Journal of Psychology*, 9(3), 427-442.
- Mutlu, B., Erkut, Z., Yıldırım, Z., ve Gündoğdu, N. (2018). A review on the relationship between marital adjustment and maternal attachment. *Revista da Associação Médica Brasileira*, 64, 243-252.
- Namvaran-Germi, K., Moradi, A., Farzad, V. ve ZahraKar, K. (2017). Identifying the dimensions of marital adjustment in Iranian couples: a qualitative study. *Journal of Health and Care*, 19(3), 182-194.
- Neal, J. W. ve Neal, Z. P. (2013). Nested or networked? Future directions for ecological systems theory. *Social development*, 22(4), 722-737.
- Nichols, M. P. ve Schwartz, R. C. (2001). Cognitive-behavioral family therapy. *MP nichols & RC schwartz, family therapy: concepts and methods (5th ed., Pp. 265-305). Boston: allyn and bacon.*
- Nichols, W. (2013). Family Therapy: Concepts and Methods. Boston, USA: Pearson.

- Nicolini, H., Salin-Pascual, R., Cabrera, B. ve Lanzagorta, N. (2017). Influence of culture in obsessive-compulsive disorder and its treatment. *Current psychiatry reviews*, 13(4), 285-292.
- O'Connor, J. J. (2008). A Flaw in the Fabric. *Journal of Contemporary Psychotherapy*, 38(2), 87-96.
- Olson, C. L. (1979). Practical considerations in choosing a MANOVA test statistic: A rejoinder to Stevens.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2022). *Hospital beds*. Erişim tarihi: 2 şubat 2026, <https://www.oecd.org/en/data/indicators/hospital-beds.html>
- Orr, E., Kashy-Rosenbaum, G., ve Lederberg, A.W. (2023). The Impact of Emotion Regulation and Individual Traits on the Nature of the Next Older Sibling's Relationships with Their Toddler/Infant Sibling. *Child Care in Practice*.
- Ossenbach-Sauter, G. (1995). Democratization and europeanization as challenges to the Spanish education system after 1970. *European Education*, 27(4), 72-84.
- Öselemiş, F. E. ve Türkdoğan, T. (2024). Kök Aile İşlevselliği, Benlik Ayrımılaşması ve İlişki Doyumu: Nişanlı ve Evli Bireylerde Bir Aracılık Modeli. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 62, 405-431. <https://doi.org/10.9779/pauefd.1427211>
- Özbek, M. F. (2010). Yatay ve dikey bireycilik & kolektivizm ile para etiği ilişkisi: Türk ve Kırgız üniversite öğrencileri üzerinde karşılaştırmalı bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Özbey, S. (2012). Ebeveynlerin evlilik uyumu ve algıladıkları sosyal destek ile altı yaş çocuklarının problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 20(1), 43-62.

- Öztürk, E. C. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının aile işlevleri ile duygu düzenleme becerileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Parker, R. ve Commerford, J. (2014). Lasting couple relationships: Recent research findings.
- Pascual-Vera, B., Akin, B., Belloch, A., Bottesi, G., Clark, D. A., Doron, G., Fernandez-Alvarez, H., Ghisi, M., Gomez, B., İnözü, M., Jimenez-Ros, A., Moulding, R., Ruiz, M., A., Shams, G. ve Sica, C. (2019). The cross-cultural and transdiagnostic nature of unwanted mental intrusions. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 19(2), 85-96.
- Pateraki, E. ve Roussi, P. (2012). Marital quality and well-being: The role of gender, marital duration, social support and cultural context. In *A positive psychology perspective on quality of life* (pp. 125-145). Dordrecht: Springer Netherlands.
https://doi.org/10.1007/978-94-007-4963-4_8
- Patrick, S., Sells, J. N., Giordano, F. G. ve Tollerud, T. R. (2007). Intimacy, differentiation, and personality variables as predictors of marital satisfaction. *The family journal*, 15(4), 359-367. <https://doi.org/10.1177/1066480707303754>
- Perchtold, C. M., Papousek, I., Fink, A., Weber, H., Rominger, C., ve Weiss, E. M. (2019). Gender differences in generating cognitive reappraisals for threatening situations: Reappraisal capacity shields against depressive symptoms in men, but not women. *Frontiers in psychology*, 10, 553.
- Peris, T. S., Yadegar, M., Asarnow, J. R. ve Piacentini, J. (2012). Pediatric obsessive compulsive disorder: Family climate as a predictor of treatment outcome. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 1(4), 267-273.
- Peters, B. J. ve Jamieson, J. P. (2016). The consequences of suppressing affective displays in romantic relationships: A challenge and threat perspective. *Emotion*, 16(7), 1050.

- Pittenger, S. L., Huit, T. Z. ve Hansen, D. J. (2016). Applying ecological systems theory to sexual revictimization of youth: A review with implications for research and practice. *Aggression and violent behavior*, 26, 35-45.
- Ramesh, R. ve Ajayan, A. (2025). Perceived social support and marital quality: A comparative study among dual and single earner couples. *International Journal For Multidisciplinary Research*, 7(2). <https://doi.org/10.36948/ijfmr.2025.v07i02.40821>
- Ramzan, N. ve Amjad, N. (2017). Cross cultural variation in emotion regulation: A systematic review. *Annals of King Edward Medical University*, 23(1).
- Rhyne, D. (1981). Bases of marital satisfaction among men and women. *Journal of Marriage and the Family*, 941-955.
- Rıza, S. Ö. (2016). *Evli bireylerin bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin psikolojik iyi oluşları ve evlilik doyumları ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi)
- Rizkalla, N. ve Rahav, G. (2016). Differentiation of the Self, Couples' Intimacy, and Marital Satisfaction: A Similar Model for Palestinian and Jewish Married Couples in Israel. *Int'l J. Jurisprudence Fam.*, 7, 1.
- Robinson, M. (1980). Systems theory for the beginning therapist. *Australian Journal of Family Therapy*, 1(4), 183-194.
- Rosa-Alcázar, A. I., Iniesta-Sepúlveda, M., Storch, E. A., Rosa-Alcázar, Á., Parada-Navas, J. L. ve Rodríguez, J. O. (2017). A preliminary study of cognitive-behavioral family-based treatment versus parent training for young children with obsessive-compulsive disorder. *Journal of Affective Disorders*, 208, 265-271.
- Rusu, P. P., Bodenmann, G. ve Kayser, K. (2019). Cognitive emotion regulation and positive dyadic outcomes in married couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(1), 359-376.

- Ruxton, G. D. (2006). The unequal variance t-test is an underused alternative to Student's t-test and the Mann–Whitney U test. *Behavioral Ecology*, 17(4), 688-690.
- Saadatmand, N. S., Etemadi, O., Bahrami, F. ve Fatehizade, M. (2019). Investigating the relationship between family of origin functioning and intrapersonal and interpersonal skills among Muslim couples in Iran. *Journal of Religion & Spirituality in Social Work: Social Thought*, 38(3), 313-326.
<https://doi.org/10.1080/15426432.2019.1601050>
- Saraceno, C. ve Keck, W. (2008). The institutional framework of intergenerational family obligations in Europe: A conceptual and methodological overview. *Multilinks project, WPI. Berlin: WZB Social Science Research Center.*
- Sarıtaş, D. ve Gençöz, T. (2011). Ergenlerin duygu düzenleme güçlüklerinin, annelerinin duygu düzenleme güçlükleri ve çocuk yetiştirme davranışları ile ilişkisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(2), 117-126.
- Sarıtaş-Atalar D. ve Altan-Atalay A. (2018). Ergenlik döneminde duygu düzenleme ve ruh sağlığı: ana-babanın ve mizacın rolü. *Bildik, T., editör. Ergenlik Dönemi ve Ruhsal Bozukluklar. Ankara: Türkiye Klinikleri*, 84-90.
- See, C. C., Tan, J. M., Tan, V. S. ve Sündermann, O. (2022). A systematic review on the links between emotion regulation difficulties and obsessive-compulsive disorder. *Journal of psychiatric research*, 154, 341-353.
- Seginer, R. ve Vermulst, A. D. (2002). Family environment, educational aspirations, and academic achievement in two cultural settings. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33(6), 540-558.
- Sever, M., Yüceer-Kardeş, T. ve Kalaycı, E. (2021). Sosyal damgalanma ile psikolojik yardım arama tutumu ilişkisi: kendini damgalamanın rolü. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(3), 833-846. <https://doi.org/10.33417/tsh.889199>

- Shavitt, S., Lalwani, A. K., Zhang, J. ve Torelli, C. J. (2006). The horizontal/vertical distinction in cross-cultural consumer research. *Journal of consumer psychology*, 16(4), 325-342.
- Simon, R. W. (2002). Revisiting the relationships among gender, marital status, and mental health. *American journal of sociology*, 107(4), 1065-1096.
- Singh, R., Thind, S. K. ve Jaswal, S. (2006). Assessment of marital adjustment among couples with respect to women's educational level and employment status. *The Anthropologist*, 8(4), 259-266.
- Songur, C., Saylavcı, E. ve Kıran, Ş. (2024). Avrupa'da ve Türkiye'de ruh sağlığı hizmetlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 3(7), 276-289.
- Stein, D. J., Ruscio, A. M., Altwajri, Y., Chiu, W. T., Sampson, N. A., Aguilar-Gaxiola, S., Al-Hamzawi, A., Alonso, J., Chardoul, S., Gureje, O., Hu, C., Karam, E. G., McGrath, J. J., Navarro-Mateu, F., Scott, K. M., Stagnaro, J. C., Torres, Y., Vladescu, C., Wciórka, J., Xavier, M., ... World Mental Health Survey collaborators (2025). Obsessive-compulsive disorder in the World Mental Health surveys. *BMC medicine*, 23(1), 416.
<https://doi.org/10.1186/s12916-025-04209-5>
- Sudhir, P. M., Pratyusha, P. V. ve Jacob, P. (2021). Parenting styles and their correlates in adolescents diagnosed with Obsessive Compulsive disorder. *Journal of Indian Association for Child & Adolescent Mental Health*, 17(2).
- Sümer, N., Pauknerova, D., Vancea, M. ve Manuoğlu, E. (2019). Intergenerational transmission of work values in Czech Republic, Spain, and Turkey: parent-child similarity and the moderating role of parenting behaviors. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 682(1), 86-105.
- Şahin, S. ve Aral, N. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 55-66.

- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2014). Using multivariate statistics (New International ed.). Harlow: Pearson.
- Tamir, M., Ito, A., Miyamoto, Y., Chentsova-Dutton, Y., Choi, J. H., Cieciuch, J., ... & García Ibarra, V. J. (2024). Emotion regulation strategies and psychological health across cultures. *American Psychologist*, 79(5), 748.
- Tamres, L. K., Janicki, D. ve Helgeson, V. S. (2002). Sex differences in coping behavior: A meta-analytic review and an examination of relative coping. *Personality and social psychology review*, 6(1), 2-30.
- Tezcan, E. ve Millet, B. (1997). Phenomenology of obsessive-compulsive disorders. Forms and characteristics of obsessions and compulsions in East Turkey. *L'encephale*, 23(5), 342-350.
- Thompson, R. A. (1991). Emotional regulation and emotional development. *Educational Psychology Review*, 3, 269-307.
- Timpano, K. R., Keough, M. E., Mahaffey, B., Schmidt, N. B. ve Abramowitz, J. (2010). Parenting and obsessive compulsive symptoms: Implications of authoritarian parenting. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, 24(3), 151-164.
- Trak, E. ve İnözü, M. (2017). Yeni bir obsesif-kompulsif semptom içeriği: Romantik ilişki obsesyon ve kompulsiyonları ölçeği ile partnere ilişkin obsesif-kompulsif belirti ölçeği'nin Türkçe formlarının psikometrik özellikleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 20(3), 171-185.
- Triandis, H. C., ve Gelfand, M. J. (1998). Converging measurement of horizontal and vertical individualism and collectivism. *Journal of personality and social psychology*, 74(1), 118.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte uyum ölçeğinin (EUÖ) güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Psikiyatri psikoloji psikofarmakoloji dergisi*, 7(1), 50-57
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu

- ile ilişkisi. *Sosyal politika çalışmaları dergisi*, 5(5).
- Tutarel-Kışlak, Ş., ve Göztepe, I. (2012). The relationship between emotional expression, empathy, depression and marital adjustment. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 27-46.
- Tweed, R. G., White, K. ve Lehman, D. R. (2004). Culture, stress, and coping: Internally-and externally-targeted control strategies of European Canadians, East Asian Canadians, and Japanese. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 35(6), 652-668.
- Ubaidi, B. A. A. (2017). Cost of growing up in dysfunctional family. *Journal of Family Medicine and Disease Prevention*, 3(3), 1-6.
- Uçar, M. E., ve Konal, B. (2017). Yatay dikey bireycilik/toplulukçuluk büyük beşli kişilik özellikleri ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Journal of International Social Research*, 10(51).
- Ünal, Ö. ve Akgün, S. (2022). Relationship of conflict resolution styles in marriage with marital adjustment and satisfaction. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 14(3), 322-330.
- Ünlü, S. (2021). İş Yükünün Kadınların Psikolojik Sağlığı Üzerine Etkisinde Ev İçi İş Bölümünün Düzenleyicilik Etkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(33), 193-220.
- Valipoursheikhi, Z. ve Mirederikvand, F. (2019). The effectiveness of emotion regulation instruction on increasing of marital adjustment in couples with marital conflict. *Journal of Nursing Education*, 7(1), 75-81.
- Van Lange, P. A. M. ve Balliet, D. (2015). Interdependence theory. İçinde M. Mikulincer, P. R. Shaver, J. A. Simpson ve J. F. Dovidio (Eds.), *APA handbook of personality and social psychology, Vol. 3. Interpersonal relations* (pp. 65–92). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14344-003>

- Vautero, J., Taveira, M. D. C., Silva, A. D. ve Fouad, N. A. (2021). Family influence on academic and life satisfaction: A social cognitive perspective. *Journal of Career Development*, 48(6), 817-830
- Walden, T. A. ve Smith, M. C. (1997). Emotion regulation. *Motivation and emotion*.
- Walsh, F. (2015). *Strengthening family resilience*. Guilford publications.
- Waters, T. L. ve Barrett, P. M. (2000). The role of the family in childhood obsessive-compulsive disorder. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 3, 173-184.
- Wei, M.A., Kirk, N.V., Reid, A.M., Garner, L.E., Krompinger, J.W., Crosby, J.M., Elias, J.A., ve Weisz, J.R. (2020). Emotion regulation strategy use and symptom change during intensive treatment of transitional age youth patients with obsessive compulsive disorder. *Journal of Behavioral and Cognitive Therapy*.
- Welch, B. L. (1951). On the comparison of several mean values: an alternative approach. *Biometrika*, 38(3/4), 330-336.
- Welfare, A. (1993). Systemic Approaches in the Treatment of Obsessive-Compulsive Disorder. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 14(3), 137-144.
- Wendorf, C.A., Lucas, T., Imamoğlu, E.O., Weisfeld, C.C. ve Weisfeld, G.E. (2011). Marital Satisfaction Across Three Cultures: Does the Number of Children Have an Impact After Accounting for Other Marital Demographics? *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42, 340 - 354.
- Wierzbicka, A. (1993). A conceptual basis for cultural psychology. *Ethos*, 21(2), 205-231.
- World Health Organization. (2022a). *Mental Health Atlas 2020: Member State profile — Spain*. World Health Organization.
- https://cdn.who.int/media/docs/default-source/mental-health/mental-health-atlas-2020-country-profiles/esp.pdf?sfvrsn=5f70663b_4&download=true

- World Health Organization. (2022b). *Mental Health Atlas 2020: Member State profile — Türkiye*. World Health Organization.
- Yorulmaz, O., Gençöz, T. ve Woody, S.R. (2009). Vulnerability factors in OCD symptoms: cross-cultural comparisons between Turkish and Canadian samples. *Clinical psychology & psychotherapy*, 17 2, 110-21.
- Yorulmaz, O., Inozu, M., Clark, D. A., ve Radomsky, A. S. (2015). Psychometric properties of the obsessive—compulsive inventory—revised in a Turkish analogue sample. *Psychological reports*, 117(3), 781-793.
- Zafar, S., Khan, S., But, T. A. ve Rehna, T. (2025). Mediating Effect of Cognitive Reappraisal of Emotions Between Marital Commitment and Marital Satisfaction Among Married Couples. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 40(1), 13-29.
- Zhao, X., Cai, Y. ve Maes, J. H. (2023). Association between working memory updating ability and cognitive reappraisal: An investigation into a modulatory role of the individual's sex. *PsyCh Journal*, 12(2), 185-194.
- Zimmerman D. W. (2004). A note on preliminary tests of equality of variances. *The British journal of mathematical and statistical psychology*, 57(Pt 1), 173–181.
<https://doi.org/10.1348/000711004849222>

EKLER

EK 1. ETİK KURUL ONAYI

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 17/07/2023
Toplantı Sayısı : 16
Karar Sayısı : 151

151- Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Öğr. Üyesi Prof. Dr. Şennur TUTAREL KİŞLAK'ın danışmanlığını yaptığı, doktora öğrencisi Arş Gör. Ezgi MERDAN YILDIZ'ın "Çiftlerde Evlilik Uyumunun Sistemik Kuram Çerçevesinde İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Çalışması" başlıklı teziniz ile ilgili 16/06/2023 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Öğr. Üyesi Prof. Dr. Şennur TUTAREL KİŞLAK'ın danışmanlığını yaptığı, doktora öğrencisi Arş Gör. Ezgi MERDAN YILDIZ'ın "Çiftlerde Evlilik Uyumunun Sistemik Kuram Çerçevesinde İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Çalışması" başlıklı teziniz ile ilgili araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

EK 2. TÜRK KATILIMCILAR İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Sayın gönüllü,

Bu araştırma Ankara Üniversitesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Arş. Gör. Ezgi Merdan Yıldız'ın Doktora Tezi kapsamında ve Prof. Dr. Şennur Kışlak'ın danışmanlığında yürütülmektedir. Çalışmanın amacı evli çiftlerin evliliklerindeki uyum düzeyleri ile kendi doğup büyüdüğü ailedeki iklim arasındaki ilişki üzerine çeşitli özellikleri incelemektir.

Araştırma kapsamında size sunulan ölçek maddelerini atlamadan, eksiksiz bir şekilde sırasıyla işaretlemeniz istenmektedir. **Çalışma iki aşamalı olup, çiftlerin aynı sorulardan oluşan iki ölçek setini ayrı ayrı, birbirinden bağımsız olarak doldurması ve uygulama sırasında eşlerin birbirlerini izlememesi beklenmektedir. Araştırma sonuçları çiftlerin her ikisinden de toplanan verilerle elde edileceğinden, ölçek setlerinin eşlerin ikisi tarafından da eksiksiz şekilde doldurularak teslim edilmesi oldukça önemlidir.**

Araştırmaya katılım gönüllük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya kendi isteğinizle katkıda bulunmanız bilimsel çalışmalara destek olmak açısından çok önemli ve değerlidir. Sorulara verdiğiniz yanıtlar tamamen gizli tutulacak, kişi ya da kurumlarla herhangi bir şekilde paylaşılmayacaktır. Bu araştırma ile ilgili sormak istediğiniz tüm soruları Ezgi Merdan Yıldız'a sorabilirsiniz. Araştırma kapsamında uygulanacak testler için cevaplama süresi toplamda yaklaşık olarak 10-15 dakikadır.

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlamadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum. Araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla bilimsel amaçlarla kullanılmasını:

Kabul ediyorum. ☐

Kabul etmiyorum ☐

EK 3. TÜRK KATILIMCILAR İÇİN SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Yaşınız: _____
2. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
3. Kaç yıldır evlisiniz? _____
4. Kaçınıcı evliliğiniz? () İlk evliliğim () İkinci evliliğim () Diğer _____
5. Eşinizle evlilik kararını nasıl verdiniz? () Severe () Ailelerin kararıyla
() Tanıdıkların tanıştırmalarıyla () Diğer
6. Eğitim durumunuz: () Okur-yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise
() Üniversite () Yüksek Lisans () Doktora () Diğer _____
7. Şu an çalışıyor musunuz? () Evet () Hayır
8. Mesleğiniz nedir? _____
9. Ailenizin aylık gelir durumunuzu belirtiniz: () Gelir giderden az () Gelir gidere
denk () Gelir giderden fazla () Diğer _____
10. Kaç çocuğunuz var? _____
11. Çocuklarınızın yaşlarını ve cinsiyetlerini yazınız.

	Yaş	Cinsiyet
1. Çocuk:		
2. Çocuk:		
3. Çocuk:		
4. Çocuk:		
5. Çocuk:		

12. Çocuklarınızın bakımıyla çoğunlukla kim ilgileniyor?
() Sadece Ben () Sadece Eşim () Eşim ve ben birlikte
() Diğer (Anneanne/Babaanne, Dede, Akrabalar, Bakıcı, vb.)
13. Çocuklarınızdan sağlık problemi yaşayan var mı? () Evet () Hayır
Varsa, açıklayınız:
14. Sizin yaşadığınız bir sağlık problemi var mı? () Evet () Hayır
Varsa, açıklayınız:
15. Eşinizin yaşadığı bir sağlık problemi var mı? () Evet () Hayır

Varsa, açıklayınız:

16. Çocuğunuz için daha önce bir kurumdan destek hizmeti aldığınız mı? Aldıysanız, nerelerden aldınız? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

☐ Hiçbir yerden destek almıyorum. ☐ Hastane

☐ Rehberlik ve Araştırma Merkezi ☐ Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

☐ Psikolojik Danışmanlık Merkezi/ Psikolog ☐ Diğer _____

17. Kendiniz için, bir probleminiz ya da sıkıntınız olduğu zaman en çok kimden yardım alırsınız? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

☐ Hiç kimseden destek almıyorum. ☐ Eşimden ☐ Yakın Arkadaşlarımdan

☐ Doğup büyüdüğüm ailemden ☐ İş Arkadaşlarımdan

☐ Diğer _____

18. Kendiniz için, bir probleminiz veya sıkıntınız olduğunda hangi kurumlardan yardım alırsınız? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

☐ Hiçbir yerden destek almıyorum. ☐ Hastaneden

☐ Psikoterapi Merkezi/ Psikolojik Danışmanlık Merkezi'nden

☐ Aile Sağlığı Merkezi'nden

☐ Diğer _____

19. Eşinizle yaşadığınız herhangi bir duygusal/ psikolojik probleminiz ya da sıkıntınız için destek aldığınız kimseler varsa işaretleyiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

☐ Hiç kimseden destek almıyorum. ☐ Yakın

Arkadaşlarımdan

☐ Doğup büyüdüğüm ailemden ☐ İş Arkadaşlarımdan

☐ Diğer _____

20. Eşinizle yaşadığınız herhangi bir duygusal/ psikolojik probleminiz ya da sıkıntınız için destek aldığınız kurumlar olduysa işaretleyiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

☐ Hiçbir yerden destek almıyorum. ☐ Hastaneden

☐ Psikoterapi Merkezi/ Psikolojik Danışmanlık Merkezi'nden

☐ Aile Sağlığı Merkezi'nden

☐ Diğer _____

EK 4. TÜRK KATILIMCILAR İÇİN EVLİLİKTE UYUM ÖLÇEĞİ

1. Bu maddede yer alan ölçeği kullanarak, bütün yönleri ile evliliğinizdeki mutluluk düzeyini en iyi temsil ettiğine inandığınız noktayı **daire** içine alınız. Ortadaki 'mutlu' sözcüğü üzerindeki nokta, çoğu kişinin evlilikten duyduğu mutluluk derecesini temsil eder ve ölçek kademeli olarak sol ucunda evliliği çok mutsuz olan küçük bir azınlığı, sağ ucunda ise evliliği çok mutlu küçük bir azınlığı temsil etmektedir.

*	*	*	*	*	*	*
Çok Mutsuz			Mutlu			Çok Mutlu

Aşağıdaki maddelerde verilen konulara ilişkin olarak, siz ve eşiniz arasındaki anlaşma ya da anlaşmazlık derecesini yaklaşık olarak (X) şeklinde belirtiniz. Lütfen her maddeyi değerlendiriniz.

	Her zaman anlaşırız	Hemen her zaman anlaşırız	Ara sıra anlaşamadığımız olur	Sıklıkla anlaşamayız	Hemen her zaman anlaşamayız	Her zaman anlaşamayız
2. Aile bütçesini idare etme	()	()	()	()	()	()
3. Boş zaman etkinlikleri	()	()	()	()	()	()
4. Duyguların ifadesi	()	()	()	()	()	()
5. Arkadaşlar	()	()	()	()	()	()
6. Cinsel ilişkiler	()	()	()	()	()	()
7. Toplumsal kurallara uyma (doğru, iyi veya uygun davranış)	()	()	()	()	()	()
8. Yaşam felsefesi	()	()	()	()	()	()
9. Eşin akrabalarıyla anlaşma	()	()	()	()	()	()

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabın yanındaki kutucuğu (X) şeklinde işaretleyiniz.

10. Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle:

- ☐ Erkeğin susması ile
☐ Kadının susması ile ☐

Karşılıklı anlaşmaya varılarak sonuçlanır.

11. Ev dışı etkinliklerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

- ☐ Hepsini
☐ Bazılarını
☐ Çok azını
☐ Hiç birini

12. Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

- ☐ Dışarıda bir şeyler yapmayı
☐ Evde oturmayı

Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini yapmayı tercih eder?

- ☐ Dışarıda bir şeyler yapmayı
☐ Evde oturmayı

13. . Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

- ☐ Sık Sık
☐ Arada Sırada
☐ Çok seyrek
☐ Hiçbir zaman

14. Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz;

- ☐ Aynı kişiyle evlenirdiniz
☐ Farklı bir kişiyle evlenirdiniz
☐ Hiç evlenmezsiniz

15. Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

- ☐ Hemen hemen hiçbir zaman
☐ Nadiren
☐ Çoğu konularda
☐ Her konuda

EK 5. TÜRK KATILIMCILAR İÇİN AİLE İKLİMİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda ailelerin yaşadığı birtakım deneyimler anlatılmaktadır. Sizden evlenmeden önceki, **doğup büyüdüğünüz ailenizi (kök aile)** düşünerek bu ifadelerin sizin için ne derece geçerli olduğunu cevaplandırmanız istenmektedir. Lütfen, size en çok uyan beş seçenekten birini işaretleyiniz.

Bizim ailede.....

	Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Kesinlikle katılıyorum.
1. Birçoğumuzun en güçlü duygusal bağları ailenin dışındaki kişilerledir.					
2. Aramızdaki duygusal bağlar çok kuvvetlidir.					
3. Genelde birlikte olmaktan mutluyuzdur.					
4. Bir süre ayrı kaldığımızda birbirimizi özleriz.					
5. Aile üyeleri varlıklarıyla birbirlerine güven verirler.					
6. Duygusal olarak yakın değilizdir.					
7. Birbirimizi çok severiz.					
8. Aile üyeleri birbirlerine karşı samimidirler/sıcaktırlar.					
9. Yaşça daha büyük olanlar, yaşı küçük olanların ne yapıp ne ettiğiyle yakından ilgilenir.					
10. Yaşça büyük olanlar, yaşı küçük olanların mutluluk ve sağlığıyla yakından ilgilenir.					
11. Yaşça büyük olanlar daha genç olanların hedeflerini fazlasıyla desteklerler.					
12. Yaşça büyük olanlar daha genç olanların ihtiyaçlarına karşı çok duyarlıdır.					
13. Daha yaşlı aile üyeleri, ailenin genç üyelerinin kafasını meşgul eden düşünceler ve endişelerle yakından ilgilenirler.					
14. Yaşça büyük olanların yaşı daha küçük olanlara karşı koruyucu bir tutumu vardır.					
15. Kişiler birbirlerinin düşüncelerini önemsemezler.					
16. Birbirimizi dinlemek için birbirimize vakit ayırırız.					
17. Zor durumlarla etkili bir biçimde başa çıkarız.					
18. İhtiyacımız olduğunda birbirimize her zaman yardım edebiliriz.					
19. Zorluklarla karşılaştığımızda birlikte ve etkin bir biçimde uğraşırız.					

20. Ciddi sorunları çözmek için gereken güce sahip olduğumuzu biliriz.					
21. Beklenmeyen durumlarla mücadele etmekte kötüyüzdür.					
22. Yaşı daha küçük olanlar, yaşı daha büyük olanların isteklerine uyum					
23. Yaşça büyük olanların isteklerine uyulur.					
24. Yaşı büyük olanların otoritesi sorgulanmaz.					
25. Kuralları ailenin yaşı büyük olanları koyar.					
26. Kararları, yaşça büyüklüğe bakmaksızın, her bireyin eşit söz sahibi olacağı					
27. Yaşça büyük olanların sözü emir sayılır.					
28. Yaşa bakmaksızın bütün aile üyeleri eşit yetkiye sahiptir.					
29. Çoğu konu üzerinde benzer görüşlerimiz/bakış açılarımız vardır.					
30. Çoğu zaman sosyal konularla ilgili çok farklı görüşlere sahibizdir.					
31. Tutumlarımız ve inançlarımız çok benzerdir.					
32. Konular üzerinde tamamen farklı bakış açılarına sahibiz.					
33. Hayata dair değerlerimiz çok benzerdir.					
34. Benzer biçimde düşünüyoruz.					

EK 6. TÜRK KATILIMCILAR İÇİN OBSESİF KOMPÜLSİF ENVANTERİ- GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ FORMU

Aşağıdaki ifadeler, birçok kişinin günlük yaşamlarındaki deneyimlerine işaret etmektedir. Geçtiğimiz ay boyunca, belirtilen durumun sizi ne kadar rahatsız ettiğini ya da sıkıntıya soktuğunu en iyi ifade eden sayıyı işaretleyiniz. Sayılar aşağıdaki, sözel ifadelere karşılık gelmektedir.

0	1	2	3	4
Hiç	Biraz	Orta	Çok	Aşırı derece

	Hiç	Biraz	Orta	Çok	Aşırı derece
1. Bir şekilde elime geçmiş olan birçok şeyi biriktiririm.	0	1	2	3	4
2. Bir şeyleri gereğinden fazla kontrol ederim	0	1	2	3	4
3. Nesneler düzgün bir şekilde yerleştirilmemişse huzursuz olurum.	0	1	2	3	4
4. Bir şeyleri yaparken sayma zorunluluğu hissederim	0	1	2	3	4
5. Yabancıların ya da belirli kişilerin dokunduğunu bildiğim nesnelere dokunmakta zorlanırım	0	1	2	3	4
6. Düşüncelerimi kontrol etmekte zorlanırım	0	1	2	3	4
7. İhtiyacım olmayan şeyleri biriktiririm.	0	1	2	3	4
8. Kapı, pencere, çekmece gibi şeyleri tekrar tekrar kontrol ederim.	0	1	2	3	4
9. Benim düzenlediğim şeylerin başkası tarafından değiştirilmesinden rahatsız olurum.	0	1	2	3	4
10. Belirli numaraları tekrarlama zorunluluğu hissederim.	0	1	2	3	4
11. Bazen sadece kirli hissettiğim için kendimi temizlemek ya da yıkamak zorunda kalırım	0	1	2	3	4
12. İsteğim dışında zihnimde beliren olumsuz düşüncelerden huzursuz olurum.	0	1	2	3	4
13. Daha sonra ihtiyacım olabileceği korkusuyla bir şeyleri atmaktan kaçınırım.	0	1	2	3	4
14. Gazı, çeşmeleri ve ışıkları kapattıktan sonra tekrar tekrar kontrol ederim	0	1	2	3	4
15. Bana göre bazı şeylerin belli bir sıraya göre düzenlenmiş olması gerekir	0	1	2	3	4

16. Bazı sayıların uğurlu, bazı sayıların ise uğursuz olduğunu düşünürüm.	0	1	2	3	4
17. Ellerimi gereğinden daha sık ve uzun süre yıkarım.	0	1	2	3	4
18. Aklıma sıklıkla hoş olmayan düşünceler gelir ve onları zihnimden uzaklaştırmakta zorlanırım.	0	1	2	3	4

EK 7. TÜRK KATILIMCILAR İÇİN DUYGU DÜZENLEME ÖLÇEĞİ

Size duygusal yaşamınızla özellikle de duygularınızı nasıl kontrol ettiğiniz (yani düzenlediğiniz ve yönettiğiniz) ile ilgili sorular sormak istiyoruz. Aşağıdaki sorular duygusal yaşantınızın iki farklı yönünü kapsamaktadır. Birisi duygusal deneyiminiz ya da içinde ne hissettiğinizdir. Diğer duygusal ifadeniz ya da konuşma, el kol hareketleri yapma ve davranma şeklinizde duygularınızı nasıl gösterdiğinizdir. Aşağıdaki soruların bazıları size benzer görünebilir fakat önemli açılardan farklıdırlar. Her bir madde için, lütfen aşağıdaki ölçeği kullanarak cevap veriniz. Her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle			Karasızım			Kesinlikle
aynı fikirde değilim						aynı fikirdeyim

1.Daha olumlu duygular hissetmek istediğimde (keyif veya eğlence gibi) düşündüğüm şeyi değiştiririm.	1	2	3	4	5	6	7
2.Duygularımı kendime saklarım.	1	2	3	4	5	6	7
3.Daha az olumsuz duygu hissetmek istediğimde (üzüntü ve öfke gibi) düşünüyordüğüm şeyi değiştiririm.	1	2	3	4	5	6	7
4.Olumlu duygular hissettiğimde onları ifade etmemeye özen gösteririm.	1	2	3	4	5	6	7
5.Stresli bir durumla karşılaştığımda sakin kalmama yardım edecek biçimde düşünmeye çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Duygularımı onları açıklamayarak kontrol ederim.	1	2	3	4	5	6	7
7.Daha fazla olumlu duygu hissetmek istediğimde, içinde bulunduğum durum hakkındaki düşünme biçimimi değiştiririm.	1	2	3	4	5	6	7
8.Duygularımı içinde bulunduğum durumla ilgili düşünme biçimimi değiştirerek kontrol ederim.	1	2	3	4	5	6	7
9.Olumsuz duygular hissediyorsam kesinlikle onları ifade etmem.	1	2	3	4	5	6	7
10.Daha az olumsuz duygu hissetmek istediğimde durumla ilgili düşünme biçimimi değiştiririm.	1	2	3	4	5	6	7

EK 8. İSPANYOL KATILIMCILAR İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

CONSENTIMIENTO INFORMADO

Este estudio al que le invitamos a participar forma parte de la investigación de tesis doctoral de Ezgi Merdan Yildiz, (Departamento de Psicología Clínica de la Universidad de Ankara), en colaboración con Dra. Encarnación Sarria Sánchez, catedrática de “la Facultad de Psicología de la UNED”.

El objetivo del estudio es analizar diversas características de los niveles de armonía en las relaciones en parejas que han vivido juntas durante al menos tres años y su relación con el clima en la familia en la que nacieron y crecieron. Su participación consistirá, en responder un cuestionario anónimo, que puede ocuparle entre 10 y 15 minutos en total.

Su participación en la investigación es voluntaria y puede retirarse en cualquier momento si fuera su deseo. Sus respuestas son anónimas y completamente confidenciales y no serán compartidas con personas o instituciones de ninguna manera. Para cualquier duda o pregunta sobre esta investigación puedes contactar con Ezgi Merdan Yildiz.

He leído el texto anterior que contiene información sobre la investigación y las condiciones de participación, y estando informado declaro que:

Acepto participar.

No acepto participar

Estimado voluntario, pueden participar en nuestro estudio ya sea con su pareja o solos. Si ambos participan, por favor elijan un seudónimo común con su pareja para que podamos correlacionar sus datos, y escriban este seudónimo en el espacio vacío a continuación cuando ambos completen la escala.

(Por ejemplo, pueden crear un seudónimo combinando una ciudad que hayan visitado juntos, el nombre de una película que les guste o el nombre de un actor)

EK 9. İSPANYOL KATILIMCILAR İÇİN SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

FORMA SOCIODEMOGRÁFICA

1. Escriba su edad _____
2. Seleccione su género 2.1.() Mujer 2.2.() Hombre 2.3 () Otro _____
3. ¿Cuánto tiempo lleva en su relación actual? _____
4. Indique su estado de relación actual.
5.1.() Solo pareja 5.2. () Pareja legal 5.3. () Casado(a) 5.4. () Otro (Por favor escriba)

5. ¿Cuánto tiempo llevan viviendo juntos en el mismo hogar? ** _____
6. Elija su nivel de educación:
6.1. () Primaria 6.2. () Secundaria 6.3. () Bachiller/Formación Profesional
6.4. () Estudios universitarios de Grado o Licenciatura
6.5. () Estudios universitarios de Máster
6.6. () Doctorado
6.7. () Otro _____
7. ¿Está trabajando actualmente? 7.1. () Sí 7.2. () No
8. Si está trabajando, ¿cuál es su profesión actual? _____
9. Indique el ingreso mensual total de usted y su pareja
9.1.() Ingresos menores que gastos 9.2. () Ingresos iguales a gastos 9.3. () Ingresos mayores que gastos 9.4. () Otro _____
10. ¿Cuántos hijos tienen? (Si no tienen hijos, puede escribir 0 y continuar desde la pregunta 15) _____
11. Escriba las edades y géneros de sus hijos _____

12. ¿Quién se ocupa principalmente del cuidado de su hijo/s?

12.1. () Solo yo 12.2. () Solo mi pareja 12.3. () Mi pareja y yo juntos 12.4. () Abuela/Abuelo
12.5. () Pariente/Cuidador 12.6. () Otro

Por favor, responda las siguientes preguntas sobre su estado de salud general.

<i>Estado de Salud General</i>	Sí	No
13. ¿Alguno de sus hijos tiene algún problema de salud física crónico/permanente?		
14. ¿Alguno de sus hijos ha experimentado problemas de salud mental/psiquiátricos?		
15. ¿Tiene usted algún problema de salud física crónico/permanente?		
16. ¿Tiene usted algún problema de salud mental/psiquiátrico?		
17. ¿Su pareja tiene algún problema de salud física crónico/permanente?		
18. ¿Su pareja tiene algún problema de salud mental/psiquiátrico?		

Por favor, responda las siguientes preguntas sobre los apoyos sociales que recibe.

<i>Apoyos Profesionales</i> <i>(Puede seleccionar varias opciones.)</i>	<i>No recibo apoyo de ninguna institución .</i>	<i>Del hospital .</i>	<i>De un Centro de Psicoterapia/ Asesoramiento o Psicológico.</i>	<i>Del Centro de Salud</i>	<i>De un Centro de Educación Especial</i>	<i>Otro</i>
22. Para usted, ¿de qué instituciones recibe ayuda cuando tiene un problema emocional/psicológico ?						
23. Para su pareja, ¿de qué instituciones recibe ayuda cuando tienen un problema emocional/psicológico ?						
24. Para su hijo/a, ¿de qué instituciones recibe ayuda cuando tienen un problema						

emocional/psicológico ?						
----------------------------	--	--	--	--	--	--

Por favor, responda las siguientes preguntas sobre los apoyos profesionales que recibe.

Apoyos Sociales (Puede seleccionar varias opciones.)	No recib o ayud a de nadie	De mi parej a	De mis amigos cercano s	De mi familia de origen (padres, hermano s, etc.)	De mis compañero s de trabajo	De mis vecino s	Otr o
19. Cuando tienes un problema o malestar emocional/psicológico, ¿de quién recibes más ayuda?							
20. ¿De quién recibe apoyo para cualquier problema emocional/psicológico o que tenga con su pareja?							
21. ¿De quién recibe apoyo para cualquier problema							

emocional/psicológic o que tenga relacionado con su hijo/a?							
--	--	--	--	--	--	--	--

EK 10. İSPANYOL KATILIMCILAR İÇİN EVLİLİKTE UYUM FORMU

ESCALA DE AJUSTE MARITAL

Por favor, no omita el primer elemento.

1. Considere y elija rodeándolo con un círculo, el número de la escala incluida a continuación que mejor describe el grado de satisfacción, teniendo en cuenta todas las circunstancias de su relación de pareja actual. El punto medio de la escala, “Feliz”, representa el grado de satisfacción relacional que alcanzan la mayoría de las personas, y desde este punto, la escala se extiende gradualmente hacia el lado inferior para aquellas personas muy insatisfechas o infelices en su relación. y hacia el lado superior para aquellas otras que disfrutan de una extrema satisfacción o felicidad conyugal.

0	1	2	3	4	5	6
Muy infeliz		Feliz				Completamente Feliz

Reflexione a continuación sobre el grado aproximado de acuerdo o desacuerdo entre usted y su pareja respecto a las siguientes situaciones. Considere todas las cuestiones, por favor.

	siempre casi	ocasionalmente	frecuentemente	casi	siempre en
	de	siempre en desacuerdo	en desacuerdo	siempre en	desacuerdo
	acuerdo de			desacuerdo	
	acuerdo				
2.Administración de	()	()	()	()	()

las finanzas						
familiares						
3.Esparcimiento o distracciones	()	()	()	()	()	()
4.Demostraciones de afecto	()	()	()	()	()	()
5.Amigos	()	()	()	()	()	()
6. Relaciones sexuales	()	()	()	()	()	()
7. Convencionalismos (modos y maneras correctos y apropiados)	()	()	()	()	()	()
8. Filosofía de la vida	()	()	()	()	()	()
9. Modo de tratar a los parientes y familiares	()	()	()	()	()	()

Marque la respuesta que crea que describe mejor su relación.

10. cuando existen desacuerdos, éstos se resuelven normalmente:

- ☐ Cediendo el hombre
- ☐ Cediendo la mujer
- ☐ Negociando de mutuo acuerdo

11. ¿Tienen y disfrutan usted y su pareja de intereses o actividades comunes fuera de las profesionales?

- ☐ Todas en común
- ☐ Algunas de ellas
- ☐ Muy pocas de ellas
- ☐ Ninguna de ellas en común

12. Durante el tiempo de ocio ¿qué prefieren usted y su pareja normalmente: salir o quedarse en casa?

- ☐ Ambos preferimos quedarnos en casa
- ☐ A ambos nos gusta salir
- ☐ Discrepamos en este punto

13. ¿Con qué frecuencia le asalta la idea de que ojalá no se hubiera empezado la relación?

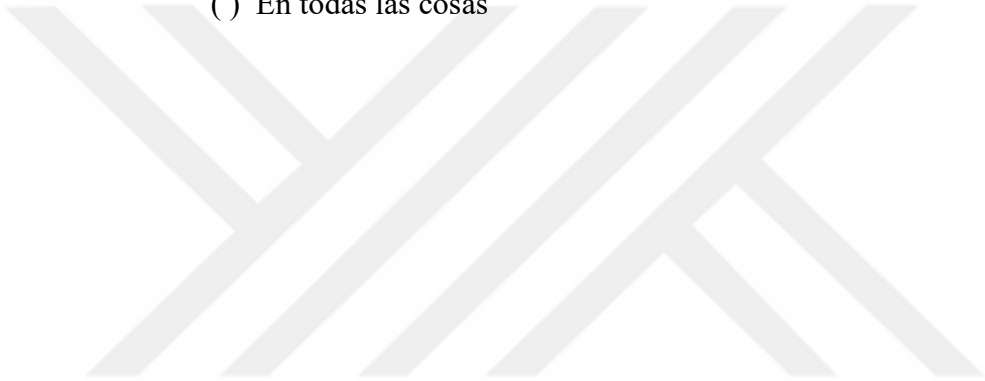
- ☐ Frecuentemente
- ☐ De vez en cuando
- ☐ Raramente
- ☐ Nunca

14. Si pudiera volver atrás en el tiempo y pudiera decidir de nuevo, creo que:

- ☐ Me empezaría una relación con la misma persona
- ☐ Me empezaría una relación con una persona diferente
- ☐ No me nunca empezaría una relación

15. ¿Confía en su pareja?

- ☐ Casi en ningún caso
- ☐ Raramente
- ☐ En la mayoría de las cosas
- ☐ En todas las cosas

EK 11. İSPANYOL KATILIMCILAR İÇİN AİLE İKLİMİ FORMU

CLIMA FAMILIAR

A continuación, se presentan algunas de las experiencias que han tenido las familias. Se le pedirá que responda a estas declaraciones en la medida en que se apliquen a usted pensando en su familia (familia raíz) con la que nació y creció En los ítems que se habla de mayores y jóvenes debe entenderse que la expresión los mayores se refiere a la generación de más edad y los jóvenes a la generación más joven. Elige una de las cinco opciones de respuesta que mejor se adapten a tu experiencia.

	Completamente desacuerdo	En desacuerdo	Neutral (ni de acuerdo ni desacuerdo	De acuerdo	Completamente de acuerdo.
1. Para muchos de nosotros, nuestros lazos emocionales más fuertes están fuera de la familia.					
2. Nuestro vínculo emocional es muy fuerte.					
3. Normalmente nos alegramos de estar juntos.					
4. Cuando llevamos tiempo separados nos echamos de menos.					
5. Entre nosotros nos hacemos sentir seguros.					

6. No nos sentimos emocionalmente cercanos.					
7. Nos queremos mucho.					
8. Los miembros de la familia son cariñosos entre ellos.					
9. La generación mayor (los mayores) se interesan mucho por las actividades de la generación más joven (los más jóvenes).					
10. Los mayores muestran una preocupación activa por el bienestar de los más jóvenes.					
11. Los mayores apoyan decididamente las metas de los más jóvenes.					
12. Los mayores son muy sensibles a las necesidades de los más jóvenes.					
13. Los mayores tienen en cuenta las preocupaciones de los más jóvenes.					
14. Los mayores tienen una actitud protectora hacia los más jóvenes.					
15. A las personas no le interesan las opiniones de los demás					

16. Nos damos tiempo para escucharnos los unos a los otros.					
17. Afrontamos los desafíos muy eficazmente.					
18. Siempre que surge la necesidad somos capaces de ayudarnos mutuamente.					
19. Cuando afrontamos dificultades, trabajamos juntos eficazmente.					
20. Sabemos que tenemos capacidad de resolver problemas importantes.					
21. No se nos da bien lidiar con lo inesperado.					
22. Los más jóvenes intentan cumplir con lo que querían los mayores.					
23. Los deseos de los mayores se obedecen.					
24. La autoridad de los mayores no se cuestiona.					
25. Los mayores ponen las reglas					
26. Los mayores y los más jóvenes tienen el mismo poder.					

27. La palabra de los mayores es ley.					
28. Tomamos decisiones otorgando el mismo peso a la opinión de cada persona, independientemente de su veteranía.					
29. Tenemos opiniones parecidas.					
30. Tenemos perspectivas radicalmente diferentes sobre las cosas.					
31. Nuestras actitudes y creencias son bastante parecidas.					
32. Solemos tener opiniones muy diferentes sobre la mayoría de los asuntos sociales.					
33. Nuestros valores son muy similares.					
34. Pensamos de manera similar.					

EK 12. İSPANYOL KATILIMCILAR İÇİN OBSESİF KOMPÜLSİF BELİRTİLER REVİZE FORMU

OCI--R FORM

Las siguientes afirmaciones se refieren a experiencias que muchas personas tienen en tu vida cotidiana. Rodea con un círculo el número que mejor describe CUÁNTO malestar o molestia te ha producido esta experiencia durante el último mes.

	En absoluto/Nada	Un poco	Bastante	Mucho	Muchísimo
1. Acumular cosas hasta el punto de que le estorban.	0	1	2	3	4
2. Comprobar las cosas más a menudo de lo necesario.	0	1	2	3	4
3. Que las cosas no estén bien ordenadas.	0	1	2	3	4
4. Sentir la necesidad de contar mientras está haciendo cosas.	0	1	2	3	4
5. Tocar un objeto cuando sabe que lo han tocado desconocidos o ciertas personas.	0	1	2	3	4

6. No poder controlar sus propios pensamientos.	0	1	2	3	4
7. Acumular cosas que no necesita.	0	1	2	3	4
8. Comprobar repetidamente puertas, ventanas, cajones, etc.	0	1	2	3	4
9. Que los demás cambien la manera en que ha ordenado las cosas.	0	1	2	3	4
10. Tener necesidad de repetir ciertos números.	0	1	2	3	4
11. Tener a veces que asearse o lavarse por el mero hecho de sentirse contaminado/a.	0	1	2	3	4
12. Tener pensamientos desagradables en contra de su voluntad.	0	1	2	3	4
13. Sentirse incapaz de tirar cosas por temor a necesitarlas después.	0	1	2	3	4

14. Comprobar	0	1	2	3	4
repetidamente el gas, el					
agua y la luz después de					
haberlos					
cerrado/apagado.					
15. Tener la necesidad	0	1	2	3	4
que las cosas estén					
ordenadas de una					
determinada manera.					
16. Sentir que existen	0	1	2	3	4
números buenos y					
malos.					
17. Lavarse las manos	0	1	2	3	4
más a menudo y durante					
más tiempo de lo					
necesario.					
18. Tener con frecuencia	0	1	2	3	4
pensamientos					
desagradables y que le					
cueste librarse de ellos.					

EK 13. İSPANYOL KATILIMCILAR İÇİNDUYGU DÜZENLEME FORMU

EL CUESTIONARIO DE REGULACIÓN EMOCIONAL

Queremos hacerle preguntas sobre su vida emocional, especialmente sobre cómo controla (por ejemplo, regula y maneja) sus emociones. Algunas de las siguientes preguntas pueden parecerle similares, pero difieren en aspectos importantes. Por favor, evalúe en qué medida lo identifica cada afirmación usando la siguiente escala.

1 2 3 4 5 6 7

Completamente desacuerdo Neutral (ni de acuerdo ni desacuerdo) Completamente de acuerdo.

1. Cuando quiero incrementar mis emociones positivas (p.ej. alegría, diversión), cambio el tema sobre el que estoy pensando	1	2	3	4	5	6	7
2. Guardo mis emociones para mí mismo.	1	2	3	4	5	6	7
3. Cuando quiero reducir mis emociones negativas (p.ej. tristeza, enfado), cambio el tema sobre el que estoy pensando.	1	2	3	4	5	6	7
4. Cuando estoy sintiendo emociones positivas, tengo cuidado de no expresarlas	1	2	3	4	5	6	7
5. Cuando me enfrento a una situación estresante, intento pensar en ella de un modo que me ayude a mantener la calma.	1	2	3	4	5	6	7
6. Controlo mis emociones no expresándolas.	1	2	3	4	5	6	7
7. Cuando quiero incrementar mis emociones positivas, cambio mi manera de pensar sobre la situación.	1	2	3	4	5	6	7

8. Controlo mis emociones cambiando mi forma de pensar sobre la situación en la que me encuentro	1	2	3	4	5	6	7
9. Cuando estoy sintiendo emociones negativas, me aseguro de no expresarlas.	1	2	3	4	5	6	7
10. Cuando quiero reducir mis emociones negativas, cambio mi manera de pensar sobre la situación.	1	2	3	4	5	6	7

Nuestras preguntas de investigación terminan aquí. Muchas gracias por su participación.

ÖZET

Evlilik uyumu, eşlerin ilişkilerinde deneyimledikleri karşılıklı ilgi, özen, anlayış ve kabulü kapsayan, mutluluk ve tatmin düzeyini ifade eden çok yönlü bir yapıdır (İsmail ve Ansari, 2006). Evlilik uyumu birçok bireysel ve ilişkisel faktörden etkilenen ve sürekli değişip dönüşen dinamik bir yapı olmakla birlikte, uzun vadede çiftler için stresli hayat olayları karşısında koruyucu bir faktör olarak da işlev görür (Karimi ve ark., 2019; Parker ve Commerford, 2014). Bu çok katmanlı yapıyı anlamlandırmak için mevcut çalışmada evlilikte uyumun çiftlerin gerek aile kökenli deneyimleri gerekse duygu düzenleme stratejileri ve obsesif kompulsif belirtileri ile ilişkisini kültürlerarası ve çift düzeyinde ele almak amaçlanmıştır. Araştırma iki aşamada yürütülmüş olup, ilk aşamada Türkiye ve İspanya örneklemi karşılaştırılarak aile iklimi, duygu düzenleme stratejileri, obsesif kompulsif belirtiler ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler analiz edilmiş, ikinci aşamada ise aktör-partner karşılıklı bağımlılık modeli kullanılarak eşlerin birbiri üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Bulgular, olumlu aile ikliminin her iki kültürde de evlilik uyumunu anlamlı biçimde yordadığını göstermiştir. Duygu düzenleme stratejilerinden “bastırma” hem kültürlerarası analizlerde hem de çift düzeyinde anlamlı bulunmuş; ayrıca erkekler açısından hem aktör hem partner etkisi gösterdiği belirtilmiştir. Öte yandan, kadınlar için aile ikliminin herhangi bir aracı mekanizma olmaksızın evlilikte uyumu doğrudan yordadığı tespit edilmiştir. Bulgular evlilik uyumunun aileden taşınan örüntüler ve çift içi duygusal etkileşimler tarafından şekillendiğini ve kadın ve erkekler için evlilikte uyumun farklı özellikler bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Evlilikte uyum, aile iklimi, duygu düzenleme, obsesif kompulsif belirtiler, sistemik kuram, kültürlerarası karşılaştırma, yeniden değerlendirme, bastırma

ABSTRACT

Marital adjustment is a multifaceted construct encompassing the mutual care, attention, understanding, and acceptance experienced by spouses in their relationship, representing the level of happiness and satisfaction (Ismail & Ansari, 2006). While marital adjustment is a dynamic construct influenced by many individual and relational factors and constantly changing and evolving, it also serves as a protective factor against stressful life events for couples in the long term (Karimi et al., 2019; Parker & Commerford, 2014). To understand this well-rounded structure, this study aims to examine the relationship between marital adjustment and couples' family-based experiences, emotion regulation strategies, and obsessive-compulsive symptoms at both the cross-cultural and dyadic levels. The research was conducted in two phases and in the first phase, Turkish and Spanish samples were compared to analyze the relationships between family climate, emotion regulation strategies, obsessive-compulsive symptoms, and marital adjustment. In the second phase, the influence of spouses on each other was evaluated using the actor-partner interdependence model. The findings showed that a positive family climate significantly predicted marital adjustment in both cultures. The emotion regulation strategy of "suppression" was found to be significant in both cross-cultural and couple-level analyses; furthermore, it was noted to have both actor and partner effects for men. On the other hand, for women, family climate was found to directly predict marital adjustment without any mediating mechanism. The findings reveal that marital adjustment is shaped by patterns carried from the family and intra-couple emotional interactions, and it should be evaluated in the context of different characteristics for women and men.

Keywords: Marital adjustment, family climate, emotion regulation, obsessive compulsive symptoms, systemic theory, cross-cultural comparison, reappraisal, suppression